

Iarna definitivă

de Adrian Păunescu

După ierni ce vin și pleacă
Și urmează primăveri,
După tot borhotul cinic
De îngheț și temenea,
După trăsnetul de vară,
După dragostea de ieri,
A venit și marea iarnă
Care nu va mai pleca.

Primăvara aberantă,
Care ne-a făcut de foc,
Trebuia să se sfârșească,
Să se intre în normal,
Fie și de-o amintire,
Prea puțin mai au noroc,
A venit la mine iarna,
Imediat după final.

Logica de totdeauna
A acestui anotimp
S-a schimbat și mă sfidează
Cum îl simt la mine-n corp,
Nu mai am la îndemână
Niciun anotimp de schimb,
Duc pe sânge gheața lumii,
Pipăi drumul ca un orb.

Nu mai am nici chef de viață,
Nici puterea să mai lupt,
Frigul mă înlocuiește
În ce vreau și în ce știu,
Numai iarnă e deasupra,
Numai iarnă dedesupt,
Statuarul om de gheață,
Care sunt, e încă viu.

Sediul iernii e în mine,
Fără-n cuvântarea mea,
Ochii mei sunt plini de iarna
Polului interior,
Nici nu mă mai tem de moarte,
Căci treptat voi îngheța,
Numai rănilor recente
Nu cedează, mă mai dor.
Iar dacă îngheț mai grabnic
Tot mai sper la vreun dezgheț
Care s-ar putea să vină
Pentru-acești ghețari eterni,
Mi-a plăcut lumina verii
Și am pus pe viață preț,
Ca să fiu, de azi încolo,
Căuzaș al mării ierni.

Nu mi-e dor de primăvară,
Parcă vreau să n-o mai știu,
Mă învăț cu frigul tragic
Al părerilor de rău,
Nicăieri nu urcă iarna,
Ca într-un bărbat pustiu,
Iarna mi-a suit în brațe,
Iarna ține locul tău.

Soarele nu mă mai vede,
Căci el însuși e-n reflux,
Și, prin vatra noastră, focuri
Trec din ce în ce mai greu,
A venit la mine iarna
În ediție de lux,
Mi s-a instalat în sânge,
Iarnă am ajuns și eu.

Nicolae Dan Fruntelată, *Pohod
na Sibir*

pag. 3

Titus Vîjeu, *De peste Prut*

pag. 4

G. Apostoiu, *I. L. Caragiale:
Masca și Fînța (I)*

pag. 6

Luminița Cornea, *Prima teză de
doctorat despre opera lui Eminescu
(1895)*

pag. 7

Florentin Popescu, *Valeriu Stancu,
între obsesia oglinzii și pușca
insomniacă a lui Rimbaud*

pag. 8

Nicolae Scurtu, *O nouă știre
privitoare la Virgil Cioflec*

pag. 10

Ioana Ruxandra Fruntelată,
Folclorul enigmatic

pag. 12

Gheorghe Dragomir, 2026 –
*anul reșezărilor geopolitice,
geoeconomice și geostrategice la
nivel planetar prin demonstrații de
forță*

pag. 14

Alexandru Cazacu, *Pericolele unui
ceremonial*

pag. 16

Mona Dobrișan, *„Ia-le banii !”,
regia Răzvan Oprea*

pag. 17

Mirela Maiana Mladin, *Fiul risipitor
(Radu Tudoran)*

pag. 19

Laurențiu Ștefan Szemkovics,
*Medalia „Serviciul Credincios”
decernată în 1909 moașei Ecaterina
Grigorescu din Bolintinu din Vale*

pag. 25

circumscrieri

Alexandru Cazacu

O mare șansă

Avem astăzi, la început de secol douăzeci și unu, marea șansă, *Deo Gratias*, de a studia pe **Mihai Eminescu** (1850-1889) eliberați de orice crispări. Revizitarea în acest context a vieții și operei celui aflat în centrul canonului literar românesc, în sensul dat de Harold Bloom acestui concept, este cu atât mai atractivă. Dincolo de mitizări ce vor chema demitizarea, ori instrumentalizări ideologice, lectura onestă și punerea în contextul în care poetul a scris nu are cum nu releva un autor consubstanțial etosului nostru. Iar epoca confortului digital și a globalizării, a hegemoniei culturale anglo-saxone, nu poate aduce disoluție pentru un artist veritabil. Ea poate fi chiar o oportunitate pentru zona periferică sau pentru spațiile acuzate (adesea nedrept) de minorat cultural

să ajungă în centrele simbolice mai rapid. Eminescologia oferă la etapa actuală un bogat material cantitativ și calitativ. Iar grațitudinea lectorilor trebuie să se îndrepte și spre acești autori care și-au dedicat existența aducerii în prim plan a creației marelui nostru scriitor.

Titu Maiorescu rămâne primul său *înger păzitor*, susținătorul de la *Junimea* pe durata întregii sale vieți; este și primul editor al singurului volum de versuri tipărit în timpul vieții poetului, *Poesii* din 1856. Un adevărat *spiritu-rectus* al culturii noastre, a recunoscut pe deplin valoarea versurilor eminesciene și modul în care ele au emancipat literatura română. G. Călinescu, o figură monumentală a criticii literare românești, a oferit o viziune vie, complexă cuprinzătoare și influentă asupra lui Eminescu prin cărțile despre viața și opera poetului, trasând multiple direcții de cercetare. E. Lovinescu a identificat în Eminescu o figură complexă, o operă supusă și ca *legii mutațiilor estetice*, ce poartă germenii modernității și ai unei sensibilități care depășea sincronismul epocii sale. Perpessicius este autorul unei ediții critice care constituie baza oricărui studiu serios asupra lui Eminescu. Tudor Vianu a oferit o rigoare estetică prin analiza structurilor ce îi conferă poetului valoarea aferentă autorilor care domină o cultură. Edgar Papu a subliniat caracterul universal și anticipativ al operei eminesciene, folosind metode comparatiste. Dumitru Murărașu a oferit ediții Eminescu riguroase filologic și încadrarea contextuală a operei. Petru Creția a fost un dedicat eminescolog, exegeza sa asupra poetului este una riguroasă, bazată pe o cunoaștere filologică excepțională a manuscriselor. Mircea Eliade a văzut în Mihai Eminescu simbolul suprem al identității românești și un model al *omului universal*, sinteză între global și național. Zoe Dumitrescu-Bușulenga a oferit o perspectivă comparatistă și abordare integrală a operei lui Eminescu, considerând că autorul se regăsește în fiecare fragment al scrierilor sale. Primul critic străin cu un studiu solid despre poet este Rosa del Conte, care ilustrează vocația absolutului în opera lui Eminescu ca formă de cunoaștere nu doar estetică ci și ontologică. Nicolae Manolescu vorbește despre poezia *substanțial nouă* practică de Eminescu și de aportul covârșitor al acestuia la evoluția limbajului poetic. Eugen Simion subliniază funcția vitală în cultura română și actualitatea constantă a operei, criticul evidențiind calitățile prozei eminesciene. Mircea Martin reevaluează mitologia poetului național, pledând pentru o evitare a izolării și arătând cum Eminescu, deși este o figură centrală a culturii autohtone, propune la lectură o înscriere în circuitele literare europene. George Gană identifică melancolia specifică poetului nu doar ca pe o stare, ci ca pe *celula germinativă* care structurează viziunea despre lume. I. Negoțescu apreciază postumele într-un remarcabil studiu dedicat acestora. Ioana Em. Petrescu, prin abordarea structuralistă și arhetipală, a analizat modele cosmologice (inspirate din filozofia indiană, dar și din tradiția creștină) folosite de poet pentru a construi o viziune tragică și sacră asupra existenței. Mircea Cărtărescu vorbește despre o viziune complexă a operei eminesciene, tratând-o dintr-o perspectivă critică modernă și intertextuală. Virgil Nemoianu arată modul în care Eminescu este prezent în ambele tipuri de romantism, cel Biedermeier-intimist și Highromanticism-grandios. Dumitru Irimia se concentrează pe limbajul poetic. George Munteanu a studiat hermeneutica psihologică și fenomenologică a temelor poetului. Theodor Codreanu oferă o abordare profund naționalistă, integratoare. Nicolae Georgescu aduce contribuții noi cu privire la hermeneutica punctuației. Dan C. Mihăescu propune umanizarea figurii lui Eminescu, arătând complexitatea omului din spatele mitului. I. Opreșan și Constantin Cubleşan se ocupă competent de corpusul receptării operei eminesciene care crește și este firesc să crească cu fiecare generație.

Mihai Eminescu, în mod indirect, ne arată cum construcțiile durabile sunt de ordin cultural. El reprezintă un punct de unde se poate întotdeauna pleca. În orice proiect s-a implicat: jurnalist, bibliotecar, inspector școlar a luat în serios lucrurile realizând performanță. *Genius loci* poate fi surprins în textele sale unde, folosind un fond lexical comun, realizează capodopere. Totul într-o limbă română utilizată exemplar impunând *acea vrajă a cuvintelor* dublată de o rece luciditate, ce nu face ușoară traducerea versurilor sale. Aceasta deși urmasa studii liceale la Cernăuți și universitare la Viena și Berlin. Practicând un *romantism după romantism* grevat de un rafinament scriptural unic, poezia sa este mistuită deopotrivă de existență și de ideal. O operă mereu disponibilă la interpretări acum eliberate de orice constrângere, menite a ne cerceta și îndrepta cu ajutorul versurilor acestui genial autor politropic: „De câte ori, iubito, de noi mi-aduc aminte,/ Oceanul cel de gheață mi-apare înaintea:/ Pe bolta alburie o stea nu se arată,/ Departe doară luna cea galbenă – o pată:/ Iar peste mii de sloiuri de valuri reperate/ O pasăre plutește cu aripi ostentate,/ Pe când a ei pereche nainte tot s-a dus/ C-un pâlâc întreg de păsări, pierzându-se-n apus/.../ Suntem tot mai departe deolaltă amândoi./ Din ce în ce mai singur mă-ntunece și îngheț./ Când tu te pierzi în zarea eternei dimineți.” (De câte ori, iubito...)

pretexte

„atât cât aur
cade de pe un
fluture !”

Gabriel Dragnea

Când urcați Colina Bucurei spre Catedrala Patriarhală, chiar înainte de a ajunge la altarul de vară din lemn, în ultima casă aflată pe partea stângă a acestui deal al nesfârșitelor rugăciuni către Dumnezeu a locuit o perioadă poetul Nicolae Ioana. Deși aproape de ecoul gândurilor celor asemeni lui, de plânsul sacadat în fața sfinților înveșniciți în culoare și prin lacrimile ochilor rugători, poetul și-a protejat spiritul încălzindu-se adeseori cu hainele însingurării, mereu atent la toate care se-ntâmplă-n jur, mereu prudent la reacțiile lui în raport cu fireasca manifestare a naturii, dar și martor al răspunsului naturii la atitudinea lumii. Poetul însuși își probează toate curiozitățile de om perisabil pentru a-și descoperi rosturile. Întregul sistem exteroceptiv este activ în procesul concret de înțelegere și descifrare a tainei creației lumii, de a-și dezlega propria integritate a plăcerilor vieții și posibilitățile de atingere a inefabilului: „O zi întreagă am fumat, am stat rezimat de un fotoliu/ am privit hârtii vechi, mi-am trecut mâna/ pe frunte, am dat drumul/ robinetelor, am tăiat pâine,/ am sărutat o fată, am ajuns în câmp/ am vorbit cu o pasăre. Mi-am lăsat umbra jos pe floarea pământului/ să văd dacă se mai aude, dacă mai poate/ fi undeva. Am auzit troznul lemnelor,/ fulgerele iernii. Am stat sub o lumină,/ să mă poată vedea cel ce vrea dinadins să mă vadă,/ am chemat iarba și pe cei mai buni prieteni,/ am deschis niște lacăte și am ridicat/ capacul unei lăzi de plumb/ și apoi am închis-o și am fluierat fericit/ convins că am prins înăuntrul unei pasăre./ Da !/ Dar numai atât cât aur cade/ de pe un fluture !” (Am vorbit cu o pasăre)

În *Antologia poezilor tineri*, editată de Cartea Românească, în 1982, prozatoarea și criticul literar Dana Dumitriu observa faptul că „nota distinctivă a poeziei lui Nicolae Ioana o oferă tensiunea elaborată a viziunilor și austeritatea expresiei. Sondarea zonelor profunde ale conștiinței, provocarea trăirilor celor mai stranii sunt însoțite de o contemplare rece, activă estetic, care imprimă versului o severitate de bun augur.” În acest sens, edificator este poemul „Martorul”: „Tânăr și sărac, sărac și tânăr/ Stai și ascultă vocile./ Cu urechea lipită de zid/ într-o mare încordare/ aștepti să vezi ce se petrece în curtea interioară./ Voci se întretaie, strigăte, suspine/ ca de măcel./ Nu mai sunt decât câțiva cu soldă/ câteva slugi bine plătite/ câțiva muritori nefericiți./ Și singurul martor tu,/ neplătit de nimeni,/ fără soldă,/ aflat întâmplător pe aici/ și tu la fel de păcătos ca el/ La sfârșit vine cineva – probabil un bătrân/ de obicei nu se știe cine,/ unul mut sau unul căruia/ i s-a tăiat limba/ și liniștit șterge petele de sânge/ până în zori !” „Tânăr și sărac”, condiția vulnerabilității absolute într-un prim contact direct și serios cu o comunitate deja rodată într-un sistem care știe foarte bine regulile continuității vieții, cu tot ceea ce presupune aceasta, cu concesii, compromisuri și omisiuni voluntare. El, în liniștea propriei alegeri, a unei moralități nedisimulate, dar periculoasă, nu are nimic de pierdut. A fi etic într-o societate maculată atrage după sine plasarea în zona unui pericol iminent, a unei pierderi asumate. Aparent singur, el cunoaște neputințele celor de-o condiție ca a lui, zbaterile, chinurile până la epuizarea totală. Toate acestea în fața acelor „muritori nefericiți”, dar înrolați „cu soldă” în sistemul opresiv” unde instrumentul „educării” colective este violența profesionalizată.

În apropierea curții interioare, a propriei conștiințe pasive am putea spune, ne regăsim mai mulți. În genere, toți aceia care, deși cunosc adevărul, îl refuză. Deși își doresc lumina și o văd undeva în depărtare, o ignoră din teamă întorcându-i spatele. Finalul poemului „Martorul” al poetului argeșean Nicolae Ioana este semnat cu o tușă mistică foarte puternică, metaforizată excelent prin apariția bătrânului mut, necunoscut, liniștit în atitudine, deducem resemnat în fața unei lumi pentru care nu trebuie să intervină. Este poate uitarea prin timpul care trece spălându-le pe toate, asemenea vântului puternic care prăfuiește obiecte nemaifolosite și locuri nemaivizitate. Poate este iertarea, la fel de silențioasă, mută chiar, asemenea unei rugăciuni întru mântuirea sufletului plecat. Poemul acesta nu descrie metaforic doar o izolată scenă a lumii, ci un întreg spațiu geografic în care zeci de generații au învățat să recite poemele degradării și ale renunțării, interiorizându-și însăși esența negativă a lor. Și, poate nu întâmplător, poetul a ales să publice acest deosebit poem într-o antologie a anului 1985, *Nu ucideți pasărea albă*.

SUD, PÂNĂ LA CAPĂT

**Nicolae Dan
Frunteleată
(1946-2022)**

Ăsta este, dacă nu știți, titlul unui tablou celebru al pictorului romantic polonez Artur Grottger. Drumul unor exilați – din ce cauză nici nu contează, dizidenți politici ori artiști dezmoșteniți și azvârlți în Siberia să facă o cultură mare, o cultură de viață și de moarte, să scrie cărți care nu se vor publica niciodată, să nască pui vii și să-i hrănească din legendele iernii siberiene.

Să le rămână numele pe copacii tăiați acolo și duși până în sudul cald al Gruziei, ca în fabulosul film *Căința* al regizorului Tenghiz Abuladze.

Sibir înseamnă „ținutul liniștit” în mongolă ori, poate, în tătară.

Platoul siberian central forma un continent independent înainte de Parmian. Bogat în aur, diamante, mine de magneziu, plumb, zinc, nichel, cobalt, molibden, toate minereurile „cosmice”.

Continent independent transformat într-o pușcărie ciudată, unde poți înota în râuri reci, te poți lupta cu tigri rari, poți alerga prin păduri pe sute de verste, poți spera în primăvara scurtă; poți muri în lunga iarnă a sufletelor.

Pământ udat de Anabar, Angara, Tunguska, Obi și Ienisei, păzit de piscurile lui Anadăr, Saian, Verhoiansk.

Pământ care îngroapă în pântecul lui taina lacului Baikal, Marea Verde și tăcută pe care am văzut-o doar dintr-un avion beat care zbura spre Irkutsk.

Sălbatică-i stepa baikală/ Sunt mine de aur în ea/ Un om blestemându-și ursita/ Cu traista pe umăr trecea.

Romanță ori blestem, locul pe care Marea Rusie, țaristă ori sovietică, l-a inventat pentru a-și pedepsi dușmanii oferindu-le un exil mai greu decât moartea fizică.

Locul de unde a venit finul meu Buga, prizonier de război, un om pe care toți ai lui l-au crezut mort, dar el a înviat la vreo cincisprezece ani de la război și s-a petrecut prin viața satului, încruntat ca un câine rău, băutor și disperat, un om pe care Siberia îl omorâse de mult. Locul de unde a venit gazda mea din București, atunci când eram tânăr și sărac lipit, domnul Schwartz, fost maistru la fabricile Zeiss Yena, ulterior I.O.R. București, om minunat, dar care tăcea aproape tot timpul, pentru că știa undeva, în adâncul lui, că n-are voie să povestească nimic.

Am scris atâtea rânduri despre Siberia pentru că, dragilor și tinerilor, *singura țară din blocul estic al Europei, din „lagărul socialist” (Doamne, cât adevăr zguduitor este în această sintagmă!) care și-a construit o Siberie, după modelul marelui stăpân din Est, a fost România.*

Pohod na Sibir

Siberia noastră a fost *Bărăganul*, pământ sudic aflat între Valea Mostiștei, a Dunării, a Buzăului și regiunea subcarpatică. Era, mai demult, mai către anii '50, un fel de stepă, cu mărăcini și colilie, nelucrată, bântuită până în veacul al nouăsprezecelea de dropii (vezi Odobescu) și de balade cețoase cu iz de mare vechime.

Către anul 1950, tânăra Republică Populară Română a muncitorilor și țăranilor, gospodărită de un minuscul Partid Comunist format majoritar din alogeni și dirijată înțelept de Balșaiia Sovetskaia Rodina a tatucului Stalin, dobândise un nou dușman. Imediat după zdrobirea „hidrei fasciste” de către Aliți (dintre care noi n-am făcut parte, deși am dat zeci de mii de morți pe front, am ajuns în Câmpia Panoniei și în Munții Tatra, am scurta războiul cu niște sute de zile și le-am pus pe masă rușilor luptători pâine, sare, petrol, țuică, vin, ceasuri etc.), deci, imediat după Marele Măcel, am căpătat un dușman nou și fioros: călăul Tito, tiranul iugoslav, fost mare comunist, fost partizan antifascist, fost agent al Intelligence Service din prima linie. El amenința, de dincolo de Dunăre, sărmana Românie. Ce voia călăul Tito? Voia, nimic mai mult, decât să spargă unitatea de monolit a țărilor socialiste abia înfiripate sub gârbaciul lui Stalin, îndrăzne să creadă că se poate construi comunismul și altfel decât stabilize Cominternul cu sediul într-un hotel din Moscova.

Om fi trăit noi câteva sute de ani în frăție cu sârbi, om fi împărțit spaima de turci, de austrieci, de nemți, ne-om fi amestecat sângele, cultura, istoria... acum, se schimbă calimera. Venise ordin de la Moscova să-i urăm pe sârbi.

Noi, cei care trăiam în zonele apropiate de Dunăre, am luat în piept această luptă. Cei din Bălăcița trebuiau să arate buletinul când intrau în orașul Turnu-Severin, plin de trupe sovietice (și ceva românești) gata să apere lumea de titoiști.

Amenințarea cerea o soluție radicală. Și s-a găsit, cu ajutorul exemplului din Uniunea Sovietică. Ne-au zis: tovarăși români, deportați-i pe agenții titoiști din județele de graniță într-o mică Siberie, acolo unde pot să muncească, dar mai ales să moară fără să tulbure ordinea cea nouă.

Și tovarășii români sau mai puțin români – *români sau neromâni, dar pământeni*, vorba lui Geo Dumitrescu – alde Ana Pauker, alde Vasile Luca, alde Iosif Chișinevski, alde Tisminetki, alde Leonte Răutu, dar și, cu voia dumneavoastră, românul Gheorghe Gheorghiu Dej - au aplicat *soluția finală*. În noaptea de Rusalii a anului negru 1951, coloane de camioane, păzite de Volgi negre și securizate, au invadat satele bănățene și mehedintene din zona Dunării. Au fost *ridicați* (termen înspăimântător care a obsedat mii de familii) patruzeci de mii de oameni din 250 de localități, chiaburi (citește: „gospodari”) care adunaseră ceva pământ și vite, aveau o casă, aveau, culmea obrăzniciei, căruță cu cai, erau cârciumari, refugiați basarabeni sau aromâni și rude ale tuturor acestor categorii. Li s-au dat două ore să-și facă bagajele; puteau să ia doar o căruță, doi cai și-o vacă.

Ziua de 18 iunie 1951 a fost pentru familia mea una de spaimă și noroc. Noroc pentru că bunicu' Nicu Popescu, proprietar a 20 de hectare de pământ și cârciumar, murise în 1946. Iar tata, săracul care intrase, prin căsătorie, în neamul mai înstărit al mamei, a avut puterea și înțelepciunea de a ceda tot pământul, în 1950, statului proletar.

S-au temut ai mei, tata și mama, învățătorii din Bălăcița Mehedinților, ca nu cumva s-o *ridice* pe bunica. Pe Constanța,

pe chiaburoaica, pe „Cocoana”, pe femeia care mi-a luminat copilăria. A scăpat. Probabil, distanța față de Dunăre, fiindcă noi eram ceva mai înăuntru, dincolo de Vânu-Mare, ori faptul că *ridicătorii* își făcuseră plinul au salvat-o. Dar a stat câteva nopți cu geamântănașul pregătit, așteptând și rugându-se.

Unde au mers cei *ridicați* în noaptea de Rusalii a lui 1951? În Bărăgan, Mica Siberie, unde au întemeiat sate în jurul unor țăruși care le-au fost donați de statul popular: Dropia, Dâlga, Movila Găldăului, Fundata, Răchitoasa, Zagna și altele.

Cei veniți preț de două săptămâni cu trenul, mai murind, mai scăpând, s-au apucat de muncit și de supraviețui în Mica Siberie. Cu timpul, unii și-au făcut case temeinice și au rămas acolo. Cei mai mulți s-au întors în satele natale în 1956, după cinci ani de deportare.

Bărăganului i s-a alăturat un alt lagăr de pedeapsă și de exterminare în stil stalinist: *Canalul Dunăre-Marea Neagră*. Un canal al pedepsei, un șantier de zdrobit existența dușmanilor, fizici, ideologici, închipuiți, ai statului muncitorilor și țăranilor. Acolo au fost duși universitari de marcă, foști legionari ori bănuți legionari, foști liberali, foști țăraniști, scăpați din Sighet, din Gherla, alături de deținuți de drept comun care trebuiau să spargă atmosfera intelectuală a Canalului.

Nu știu dacă există multe familii în România care n-au avut pe cineva la Canal. Ai mei l-au avut pe unchiu' Popa, preot luminat și dăruit dintr-un sat din Muscel, acuzat că ar fi fost în studenție simpatizant legionar. Simpatizantul și-a făcut praf sănătatea în lagăr și a murit tânăr, lăsând doi copii care au purtat stigmatul „rudei la Canal”, până în 1964, când s-au anulat aceste ștampile abominabile.

Bărăganul și Canalul. Siberia noastră, pe care am importat-o entuziast, căreia i-am găsit justificări ideologice, i-am găsit executori și șefi *români sau neromâni, dar pământeni*.

După anii '60 s-au schimbat multe lucruri. Au fost eliberați deținuți politici, lăsați să-și facă facultăți, să aibă servicii, să trăiască, oarecum, în anticamera unei vieți adevărate. Personalități de care noi, copiii și adolescenții din anii '60, poate nici nu auzisem, întemeietori de cultură și știință românească, scriitori uriași au revenit încet-încet, nepermis de încet, în biblioteci și în conștiințe.

Dar oare „procesul comunismului”, pregătit și aruncat ca o perdea de fum de niște golani intelectuali, unii chiar urmași ai torționarilor Bărăganului și Canalului, slujitori ai unei puteri lașe, analfabete și servile marilor curți, nu trebuia să înceapă cu adevăratele tragedii ale Miciei Siberii care au marcat două-trei generații în anii '50 - '60?

Sigur, sunt multe de contestat și de acuzat și între 1960 și 1990. Dar cine ne acordă dreptul să ometem rădăcinile, cine ne permite nouă, care ne pretindem istorici, analiști, anticomuniști și antinaționaliști, să împărțim tendențios istoria în perioada comuniștilor „noștri” și perioada comuniștilor „voștri”?

Priviți tabloul *Pohod na Sibir* și gândiți-vă la Siberia românească și la modul în care un pământ bun a devenit, peste noapte, un spațiu al terorii. Pare că ne urmărește și azi același blestem al istoriei noastre și al unei capacități perverse de a ne da după vremi și a trăi slugărind pe la Înaltele Porți ale lumii.

(*Va urma...*)

BOLINTIN - Istorie în imagini

Fotografii din colecția Ileana Popovici

Anul 1955, la Fălcoianca (Zorile), cu ing. Nina Popovici

Nuntă la Buturugeni - preot Valentin Popovici cu soția, Nina Neonila

Titus Oțen

cunoască în sfârșit confrății din Basarabia. Chiar dacă sârma ghimpată de la frontieră fusese smulsă pe unele porțiuni urmele ei istorice rămăseseră scrijelite în sufletul

Incrementa atque decrementa

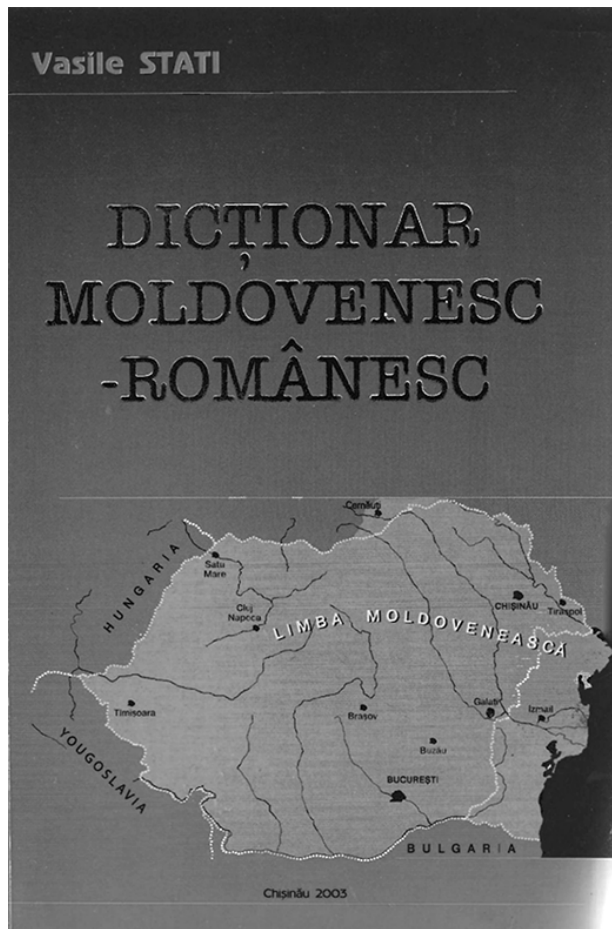
În toamna anului 1990 am ajuns întâia oară la Chișinău, după o îndelungă așteptare la fosta graniță sovietică, fără un motiv special, în afară de dorința vameșilor de a testa răbdarea călătorilor din autocarul cu numere de

București plin de gazetari și scriitori, invitați să-și

timp va exista satul basarabean”, s-a dovedit o gazdă primitoare – alături de doamna Raisa Vieru – drept care am stat de vorbă o jumătate de noapte, în fața unui pahar de vin de la Cricova și a platourilor cu alese brânzeturi locale. Era o atmosferă de vibranta speranță, chiar dacă mucalitul prozator Serafim Saka (și el locatar al noului imobil destinat inițial ofițerilor Armatei a XIV-a, cu sediul în Basarabia, sub comanda unui general Lebed, fratele ministrului de război al URSS) îmi arăta că pe prima pagină a revistei *Literatura și arta* stătea scris că e o publicație „independentă ce apare sub egida Uniunii Scriitorilor” considerând că aceasta va fi în viitor și soarta țărișoarei de peste Prut: va fi „independentă sub egida Moscovei”. Grigore Vieru, care combătea acest gând al lui Serafim ne vorbea despre mulțimea de țărani veniți în august 1989 la Chișinău pentru a șterge din manualele școlare „chirilița” și chemând laolaltă cu liderii de la microfonul reuniunii la trecerea imediată la alfabetul

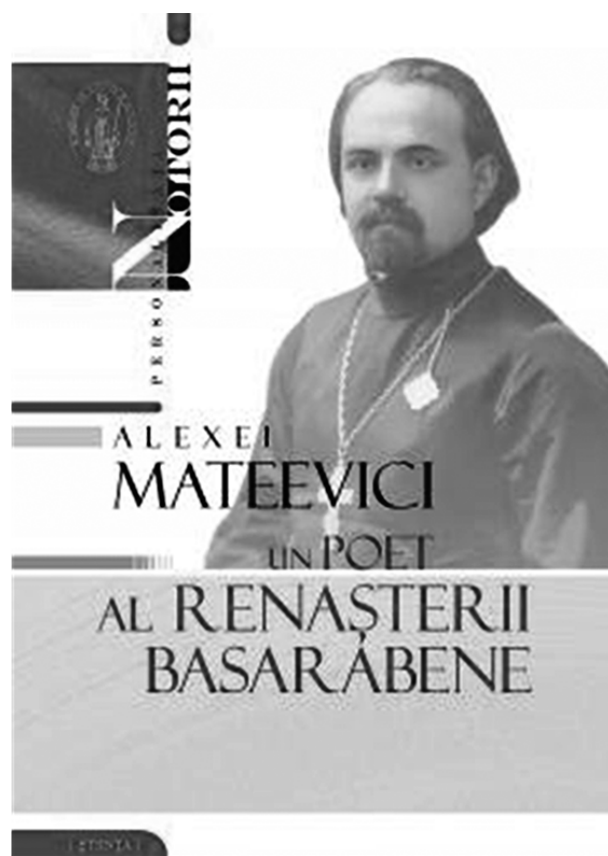
imediat după constituirea Republicii Autonome Socialiste Sovietice Moldova pe teritoriul Ucrainei (Transnistria) ca o diversiune la adresa Basarabiei unite cu România la 1918. Când a aflat despre ce este vorba, Paul Everac a luat foc, pregătindu-se să se întoarcă grabnic în țară. I-am explicat cu răbdare că nu e cazul să o facem întrucât în programul vizitei noastre se afla o recepție oferită de Ambasadorul României la Chișinău și o primire la Președintele Republicii Moldova. Cu greu a acceptat să renunțe la gândul său „insurgent”. Probabil că avusesem dreptate, întrucât la ambasadă am fost salutați de șeful misiunii și de însuși președintele Republicii Moldova, aflat printre invitați, împreună cu soția. Fire blândă și echilibrată domnul Mircea Snegur fusese ales drept primul prezident al noului stat independent, rămânând în amintirea noastră prin celebrul îndemn făcut la București cu ocazia vizitei în Capitala României: „Să ne ținem de neamuri”, aducă să nu uităm că suntem o aceeași familie. Evident, mandatul său nu putea depăși contextul istoric, ocolind problema posibilei unificări a celor două state românești. Ba chiar în timpul primirii noastre la Președinție ne-a sugerat ca în buletinele de știri conținând informații despre situația meteorologică din stânga Prutului să evităm a folosi toponimul „Basarabia” în locul celui oficial (Republica Moldova). Motiv suplimentar pentru domnul Everac să reacționeze dar faptul că i-am putut șopti oportun că „Basarabia” era denumirea țaristă a teritoriului pe care ne aflam l-a mai calmat pe acest sincer patriot român pe care în călătoriile

„cinovnicilor”. Totuși, încă republică a URSS la acea dată, Moldova din stânga Prutului părea hotărâtă prin declarațiile noilor săi lideri să se desprindă din coroana de fier a marii Uniuni căutându-și noile căi către viitor. Întâlnirile avute cu diverși oficiali ne-au convins de bunele lor intenții în stabilirea unor relații de colaborare cu România, fără declarații patetice ori efuzive cum ne-am fi putut aștepta. Nu ne-a fost greu să înțelegem că destinul dramatic al Moldovei de peste Prut, anexată de țarul Alexandru I la 1812 și transformată în gubernie rusească trebuia privit și interpretat cu maximă luciditate de românii – proaspăt ieșiți din propria lor dictatură și înflăcărați de gândul unei iminente regăsiri a fraților despărțiți de aproape două veacuri. Mai ales că în acest nemilos interval, pe pământul Basarabiei se produsese multe fapte atroce ale istoriei, dictate de fenomenul rusificării forțate, al alungării graiului strămoșesc și al ceremonialelor religioase. Astfel încât n-am fost uimiți auzind pe străzile orașelor precumpănitor vorba rusească și să vedem multe inscripții în aceeași limbă, altminteri melodioasă, dar care înăbușea puținele cuvinte românești răzbătând la colțuri de stradă.

Dar, din fericire, limba noastră era încă vie și ne-am convins de asta în seara în care, la sediul Uniunii Scriitorilor ne-am întâlnit cu autori basarabeni din mai multe generații, de la istoricul literar Mihai Cimpoi la poetul Emilian Galaicu-Păun. A fost seara în care am simțit că limba română sună la fel de curat, de puternic la București ca și la Chișinău...

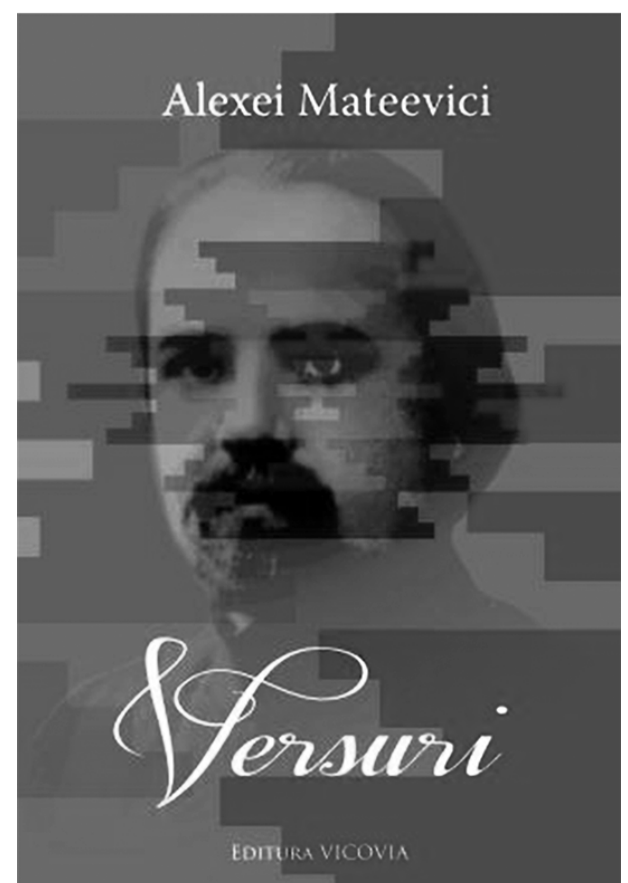
...A urmat neuitata mea întâlnire de la Orhei Vechi cu Grigore Vieru și seara petrecută în noul său apartament din „blocul scriitorilor” de lângă parcul central din Chișinău despre care am mai scris pe larg într-una din cărțile mele (*Scrinul alb*, 2022). Grigore, care îi spusese cândva lui Nichita Stănescu (ajuns în capitala Moldovei Sovietice poetul coborâse din tren, aplecându-se în genunchi spre a săruta pământul) că „e greu de unit două sărăcii” și că „limba română nu va dispărea cât

latin. Și aici, Grigore – cu zâmbetul lui discret – ne povestea că la microfon cărturarii basarabeni ce proclamau necesitatea oficializării „grafiei latine” erau susținuți de zecile de mii de oameni care, nefamiliarizați cu vorba savantă a învățaților de la microfon strigau în cor „Vrem gratia latină!”, înlocuind „grafia”, termen necunoscut lor cu „gratia” pe care puneau la uscat poamele toamna...

Adevărul e că în acel an 1990 comoara străveche ce era „limba noastră” nemurită în versuri de tragicul Alexei Mateevici suna destul de scrâșnit în articulațiile ei din pricina unui balast de sorginte slavă, picurat an de an, timp de două secole în sipetul ei precurat...

... Am revenit la Chișinău câțiva ani mai târziu, la invitația Radiodifuziunii Republicii Moldova cu un prilej aniversar al instituției cu care noi inițiasem strânse relații colegiale. Aflat ca de obicei într-o zonă de conflict, Eugen Preda, Directorul General al Radiodifuziunii, m-a desemnat conducător al delegației, în calitatea mea de Director al Direcției de relații internaționale. Televiziunea de la București era condusă de Directorul General Paul Everac, dramaturg cunoscut și persoană publică puternic supusă contestărilor vehemente. La Chișinău am aflat că jubileul fusese determinat de aniversarea postului de radio pe care sovieticii îl pusese în funcțiune la Balta,

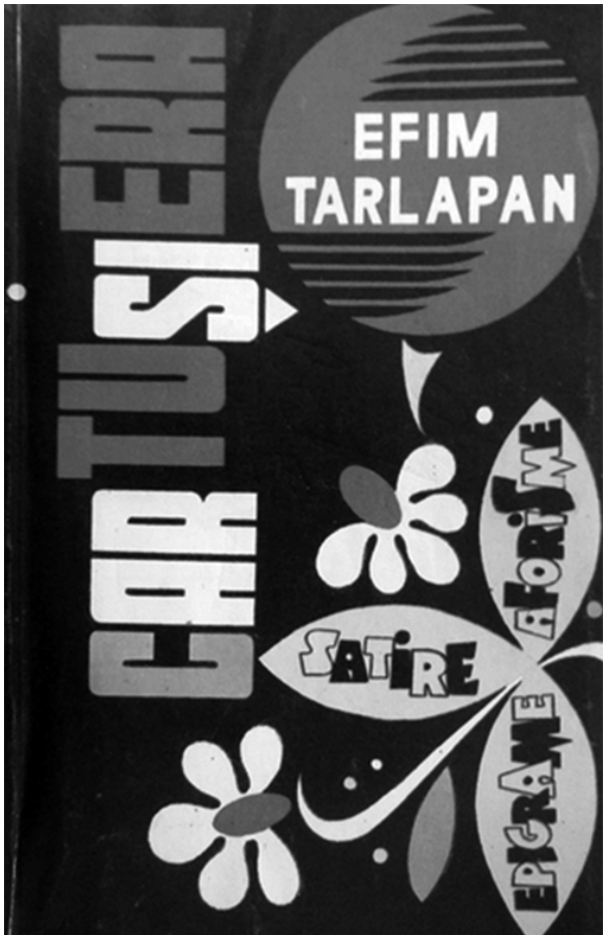

noastre comune l-am admirat pentru fluentă și eleganța exprimării sale în limbile franceză și germană și, nu în ultimul rând, în româna maternă... Ne-am despărțit, domnia sa luând drumul Iașului unde voia să inspecteze studioul de televiziune pe care-l pusese la punct scriitorul Grigore Iliesi iar eu îndreptându-mă spre București. Nu înainte de a lua la bordul autoturismului cu care mă deplasam o tânără jurnalistă de la Radio Chișinău care mergea să-și înceapă stagiul de corespondent în România. Apropiindu-ne de graniță, fata ne-a rugat să facem un scurt popas la familia sa, pentru a-

(continuare în pag. 5)

(urmare din pagina 4)

și lua rămas bun de la părinți căci urma să rămână mai multe săptămâni departe de casă. Am fost conduși într-o gospodărie prosperă și bine rânduită, mama tinerei jurnaliste prezentându-ne pe larg locuința, cu „casa

mare”, fapt ce mi-a amintit de drama din anii '50 a lui Ion Druță și de tradițiile locale. A urmat invitația la masă, căci se făcuse amiaza și, la un moment dat a apărut din pivnița casei, unde rostuise probabil licorile toamnei precedente însuși gospodarul, mult mai rezervat față de oaspeți decât dinamica sa soție. S-a așezat oarecum îmbufnat la masă și, aflând că fiica sa urmează să petreacă ceva timp la București mi-a adresat o întrebare neașteptată: „Mai bat românii?”.

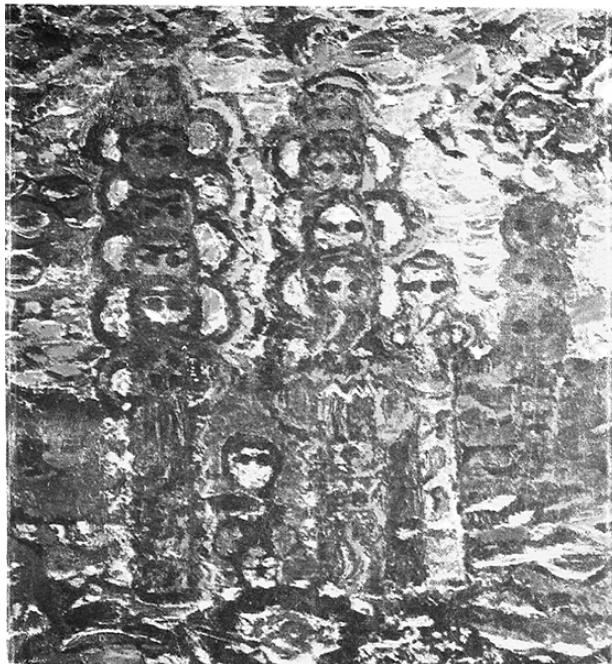
An crezut că glumește. Apoi am fost ispitit să-l întreb dacă nu este și el român, mai ales că purta un nume străvechi, întâlnit de ambele părți ale Prutului și vorbea limpede, fără accent slav. „Când eram copil, eu am fost bătut de români!”. Părea inflexibil în susținerea acestei situații care-l avusese protagonist. Intervenția gureșii sale soții a lămurit oarecum lucrurile. „Spune-i domnului de ce ai fost bătut: învățătorul te-a tras de urechi fiindcă nu prea treceai pe la școală, popa te-a muștrat că nu mergeai la biserică, iar jandarmul te-a pedepsit când ai furat cocoșul vecinului”...

Erau, desigur, fapte ce puteau atrage unele sancțiuni din partea autorităților. Iar astăzi se știe că administrația românească din Basarabia a comis abuzuri pe care propaganda sovietică avea să le exploateze din plin, introducând în memoria colectivă a locuitorilor ideea existenței „fascismului românesc”, încă prezentă în conștiința publică și după declararea independenței Republicii Moldova. În timpul României Mari serviciile speciale ale Uniunii Sovietice n-au încetat nici o clipă să comploteze contra administrației românești. Filiala Ceka de la Odessa a fost însărcinată să provoace rebeliunea țărănească de la Tatar Bunar și să născocască variate forme de nesupunere, stimulate de caracterul multinațional al provinciei. Directivele Comintern aveau în vedere caracterul etnic mozaicat al Basarabiei, unde trăiau ucrainenii, rușii, polonezii, găgăuzii, germanii, bulgarii, evreii și alte neamuri, omițându-se voluntar majoritatea românească, acceptată de sovietici ca „moldovenească”. Această diversiune a moldovenismului a fost pregătită încă din timpul țarismului, în pofida intervenției unor savanți ruși din epocă ce au pus în lumină latinitatea neamului românesc și caracterul la fel de latin al limbii vorbite în Basarabia. De altfel în jurul acestei chestiuni lingvistice avea să se desfășoare una din cele mai teribile confruntări între adevărul istoric și plăsmuirile propagandei sovietice, însușite din păcate și de unii locuitori de origine română. Confruntarea a continuat și după proclamarea Republicii

Moldova când guvernele proruse de la Chișinău au introdus în constituția țării sintagma „limba moldovenească” iar cele de orientare proeuropeană au restatut regimul oficial al limbii române. Schimbarea centrului de putere a modificat periodic statutul limbii oficiale pe teritoriul Republicii Moldova, creând oarecare derută în rândul vorbitorilor ei nativi ori a minorităților etnice. Ca urmare populația a priceput că la baza definițiilor lingvistice nejustificate științific se află impunerea tezei politice a „moldovenismului” promovată încă de regimul țarist și dezvoltată abuziv în timpul URSS. Fără pic de jenă, partidele pro-ruse din republică combat și astăzi – uneori infantil – apartenența „graiului moldovenesc” la marea familie a limbii române. În ultimele decenii au fost înregistrate violente polemici pe acest subiect dar probabil că nici o luare de poziție publică în favoarea „limbii moldovenești” n-a stârnit atâtea reacții (și nici atâtea zâmbete!) precum apariția unui **Dicționar moldovenesc-românesc** (sic!) tipărit la Chișinău în anul 2003 în seria „Biblioteca Pro Moldova” a unei edituri ce nu îndrăznește a se arăta în fața cititorilor. Deși posedă un „cuvânt înainte” semnat „colegiul

grigore vieru
văd și mărturisesc

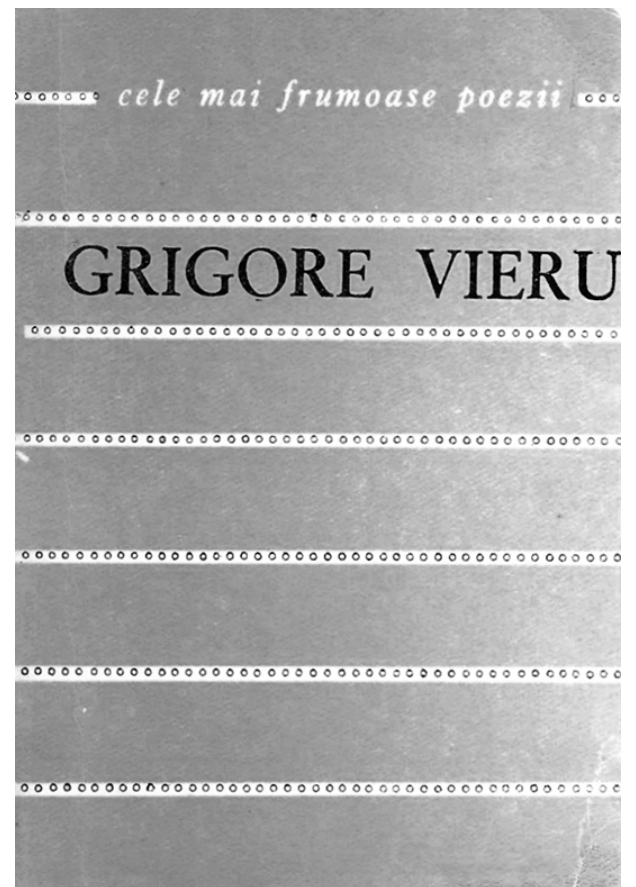
redacțional” se pare că lucrarea în cauză a apărut prin osândă antiromânească a autorului ei, domnul Vasile Stati. Am aflat de pe coperta a IV-a a exemplarului primit de la o fostă studentă a mea din Basarabia că autorul acestei îngăimări lingvistice a absolvit Universitatea din Chișinău, la secția de limbă și literatură moldovenească (sic!) unde l-a avut ca profesor – între alții – pe valorosul lingvist Nicolae Corlățeanu (1915-2005), absolvent al Universității din Cernăuți (1939) și care nu s-a dezis de adevărul că „limba noastră literară trebuie numită cu numele său adevărat – română”. Studentul Stati fie n-a frecventat cursurile acestui dascăl, fie că a zărit fereastra de oportunitate care să-i asigure prosperitatea academică angajându-se cu trup și suflet în slujba „moldovenismului” promovat în forță de regimul sovietic de la Moscova și Chișinău. De altfel la Moscova și-a susținut teza de doctor habilitat în științe istorice (1992), „tratând problema etno-lingvistică moldovenească” la Institutul de Etnografie „Mikluko Maklai” al Academiei de Științe din Federația Rusă. Patronul spiritual al Institutului care fusese un temerar explorator al teritoriilor australe, mai ales al Noii Guinee ar fi fost uimit să aflu năzbâtiile pe care domnul Stati le pune în circulație fără rușine, pornind de la consemnarea în Regulamentul organic al Moldovei (redactat de administrația țaristă a Principatului): „cursul tuturor învățăturilor va fi în limba moldovenească” și luând în răspăr contribuțiile științifice asupra „cazului” anume de „cel mai înalt for al savanților de pe Dâmbovița” – adică Academia Română. Concluzia politică a respingerii unei limbi unice (româna) vorbită de viciuitorii de pe cele două maluri ale Prutului este evidentă: „renunțarea la lingvonimul limba moldovenească înseamnă dezicere, renunțarea de (sic!) Statul Moldovenesc, acceptarea statalității românești”.

Nu l-a aflat nimeni pe Vasile Stati printre cei ce și-au riscat libertatea militând pentru independența Republicii Moldova în anii '90, pentru ieșirea ei de sub controlul sever al Moscovei. Nici când sutele de mii de oameni au manifestat în favoarea grafiei latine și a recunoașterii limbii române ca limbă de stat.

Faptul că timp de două veacuri în urechile fraților noștri basarabeni s-a picurat diversiunea unei limbi aparte n-a prea contat în momentul în care au putut constata că o singură limbă era vorbită de-o parte și de alta a Prutului. Pentru a nu-și dezamăgi stăpânii de departe, interesați den gluma de pe vremea starostelui de partid Ivan Bodiul când crainicii sportivi de la radio Chișinău înlocuiseră sintagma „lovitură de pedeapsă” cu aceea de „pălitură de osândă”.

Primul exemplu : abricos – preluat din limba rusă (а́брикос) și care în română e cunoscut drept „cais”. Explicația din dicționar: pom fructifer din familia rozaceelor, cu fruct galben-portocaliu”. Probabil că în amintita familie pomicolă există și alte rozacee „cu fruct galben-portocaliu”, dar domnul Stati nu le-a identificat încă. Să vedem însă ce se spune pe la sfârșitul „comediei”: la litera z: a zvoni – a suna cu zvonisonul. Evident că în română a zvoni înseamnă a împrăștiia zvonuri. Or, amintitul „zvonison” din care sună careva, nici măcar nu e prezent la locul cuvenit în dicționarul lui Vasile Stati. Mai ales că nici nu există undeva... Autorul „moldovenisește” din română cu multă greutate și picură nisip străin în articulațiile limbii noastre comune. Dacă în vremea străineii stăpâniri „graiul moldovenesc” era promovat ca stindard împotriva limbii stăpânitoare în necuprinsa împărăție, căci nu se punea problema identificării sale cu limba vorbită doar de „fasciștii români” din dreapta Prutului, după obținerea independenței de stat a Republicii Moldova (deși România a fost prima țară care a recunoscut noul stat) s-a activat pe mai multe canale atitudinea antiromânească, locul sârmei ghimpate smulsă de la frontieră fiind luat de noua graniță lingvistică, artificială și lipsită de sens. Ba chiar lipsită de Dumnezeu cum ar fi spus cronicarul...

Celebrarea „graiului moldovenesc” nu deranjează pe

nimeni. Ceea ce ridică nedumeriri este felul în care acesta este opus limbii-macă în cuprinsul căreia s-a născut și a viețuit. „Povestirea” cuvintelor propuse în dicționar, creându-le o armură care să le apere de suratele lor existente în limba-mamă l-a condus pe domnul Vasile Stati la complicități nedorite cu o rudimentară știință a vorbelor. Domnia Sa se pretinde lingvist – și chiar istoric al limbii – fără a evita postura comică în care se află și care, dacă perseverează în eroare, l-ar putea transforma la sfârșit în cel mai interesant umorist de peste Prut. Alături desigur de strălucitul Efim Tarlapan (1944-2015) care a avertizat cândva că „poporul care își uită istoria, riscă să rămână fără geografie”...

G. Apostoiu

Cinicul și neprihănitul Caragiale (I)

Literatura și politica

Caragiale a concentrat în sintagma *rostul literaților* opiniile sale despre literatură, fructificate în publicistică și, în bună măsură, în fermecătoarea lui corespondență. Iată cum îl consolează într-o scrisoare trimisă de la Berlin, la 18/31 decembrie 1906, pe Mihail Dragomirescu după decizia acestuia de a părăsi *Convorbiri literare*, nemulțumit de colaborarea lui N. Iorga și de numirea la conducerea revistei a lui S. Mehedinți: „Mai întâi, te felicit din tot sufletul ca pe un bun frate că ai reușit, cu munca ta proprie, să-ți statornicești, în fine, o poziție independentă, potrivită cu meritele și dorințele tale. Te mai felicit apoi că-n fine ai divorțat. Eu eram sigur că așa o să se isprăvească dragostea. Trebuia odată onestul june ageamiu să-și deschidă ochii și să vadă cât e de falsă bătrâna proxenetă sulemenită, cănită și magiunită să se hotărască odată a-i da categoric adio-oriental, precum merită o așa paciaură lipsită de cea mai elementară omenie, și precum i s-a mai întâmplat de atâtea ori”¹. „Bătrâna proxenetă” este revista *Convorbiri literare* a *Junimii* lui T. Maiorescu! Directețea stilului și familiaritatea adresării sunt, pentru unii exagerate, pentru alții cuceritoare. De remarcat aici, chiar dacă ar fi un moft de circumstanță, tratamentul caustic pe care îl aplică el, Caragiale, junimist prin spirit, celei mai importante reviste literare a momentului.

Pentru Caragiale, scrisul are o rațiune, scriitorul are o responsabilitate. Publicistica și corespondența lui cu prietenii, mai ales cea din vremea exilului, sunt edificatoare în relevarea acestei opțiuni. Nu odată, și nu de dragul singularizării, marele dramaturg a ținut să-și marcheze autonomia, fără însă să se rupă de junimism. În privința istoriei și politicii, caz elocvent, el s-a detașat programatic. Una dintre temele de fond atacate de scriitor este cea a moralității mediului politic evidențiată în raport cu ideea de patrie. Ironizarea discursului patriotard al lui Cațavencu sau definirea tipologiilor din *Românul* și din *Românca* au condus fie la fixarea unor locuri comune de care a beneficiat ștampila pusă pe clișeul „actualității lui Caragiale”, „actualității lu’ conu’ Iancu”, fie la inflamări care au sfârșit sub ghilotina cenzurii. Caragiale este același și când ironizează și când judecă. Ideea scriitorului de patrie o găsim bine definită, clarificată în publicistică.

Să recurgem la un exercițiu de lectură în oglindă: „Cațavencu: ...ca orice român, ca orice fiu al țării

sale... în aceste momente solemne... (*de-abia se mai stăpânește*) mă gândesc... la țărișoara mea... (*plânsul l-a biruit de tot*) la România... (*plânge: aplauze în grup*)... la fericirea ei!... (*același joc de amândouă părțile*) ...la progresul ei (*asemenea crescendo*)... la viitorul ei (*Plâns cu hohote. Aplauze prelungite*)”².

Și acum, să revenim la corespondența cu Mihail Dragomirescu, menționată mai sus. De la Berlin, Caragiale îl îndeamnă pe prietenul lui să scape tineretul „de rățacirea în care sistematic îl ține nenorocita noastră de școală-criminală instituție de stat!”, iar ca profesor „fără teamă de ingratitudinea terenului, să arunci generos sămânța frumoaselor sentimente – dragostea de limbă, de gândire, de patria română”³. Lui Vlahuță, pe care îl frământa datoria scriitorilor pentru iubirea de patrie, îi scrie: „Și ce înseamnă vorbele astea: *A-și iubi patria?... A lucra ca patriot?...* Dacă un poet și-a închinat viața la combaterea prejudecăților funeste, la gonirea opiniilor strâmbe, la luminarea spiritului națiunii sale, la curățirea gustului ei, inspirându-i sentimentele și ideile cele nobile – ce să facă mai mult? Cum să fie mai patriot”⁴.

Autoexilul la Berlin nu-i afectase interesul pentru ce se întâmpla în țară, nu numai în viața literară. Ținea

Mă mărginesc dar a mântinea (sic!) prin scrisoarea de față ofensa și insulta ce v-am făcut-o oral. O copie de pe această scrisoare o trimit tot acum D-lui Dr. Marcovici, care a fost martor la scena petrecută între noi. București, 22 ianuarie 1879”⁶.

Distingea cu interes și cu ușurință jocurile politice, iar când se hotăra să le atace nu uita condiția creației: talentul. Pe tema specificului artei în care se aventurau combatanții „artei pentru artă” și „artei cu tendință” (concepte de sorginte franceză), Caragiale nu va sacrifica arta pe altarul preferințelor. Într-o scrisoare îl asigură pe Vlahuță că este partizanul neînduplecat al *tendinței cu artă*... Ceea ce ar putea să însemne – opera lui o probează –, că literatura are îndatoriri morale în societate. Iar dilema din jurul naturii artei o rezolvă, din nou în stilul lui, în favoarea preeminenței talentului.

Publicistica și corespondența pot fi socotite un manual, fără metodă, de teorie literară. Scriitorul își spune părerea (uneori solicitat, a se vedea și *Câteva păreri anonime*) în problema condiției scriitorului în mediul politic, social și intelectual. Avea obiceiul să exemplifice o idee și nu să o teoretizeze. În discuțiile cu prietenii, lămuria dilemele preferând să iasă din ambiguități în detrimentul acestora. Revin la corespondența cu Vlahuță, importantă pentru această

formulă. Prietenului îi ceruse opinia despre atitudinea pe care scriitorii trebuie să o adopte într-o vreme „tulbură, acră și lipsită de orice credință”.

Răspunsul lui Caragiale: „rostul literaților ar fi, cred eu, s-o limpezească, s-o îndulcească și să-i inspire un pic de credință”⁷.

Caragiale a făcut din libertate un drept protectiv al scrisului și a reacționat violent dacă aceasta i-a fost încălcată. La sfârșitul sec. XIX, considera el, literatura română arăta ca „o grămadă informă, confuză, haotică” în care trebuie făcută o selecție așezându-i-se rânduială și socoteală în lucrurile de seamă”.

Să remarcăm și stăpânirea artei și stilul corespondenței. Rafinamentul, adică. Chiar de la formulele de adresare, avem indicii despre natura relațiilor cu adresanții. Prietenilor li se adresează colocvial: pentru Zarifopol se folosește de ortografia germană: Doktor, chiar Herr Doktor; profesorului Dragomirescu îi spune ca la cafenea: „Dragă Mihalache”; lui Petre Th. Missir, așijderea: „Dragă

Petrache”; prietenia cu Gherea este tradusă prin afectuosul „Dragă Costică”, Delavrancea este „Frate Barbule”. În schimb, pe Ghica, pentru că îl cenzurase, îl apostrofează sec: „Domnule”. Pentru Titu Maiorescu are o formulă scortșoasă, elegantă: „Ilustre Domnule Profesor”, pe care o înmoaie (pișicher) în final – nu se putea să fie altfel – cu un pic ipocrită autoironie: „Să trăiască Ilustrul nostru Profesor întru mulți ani, sănătos și vesel, așa cum din tinerețe îl știe bătrânul școlar, I. L. Caragiale”.

(Va urma...)

I. L. Caragiale: Masca și Ființa

Gh. Popescu (Ion) Ec. Nițulescu Șahighian (Anca) N. Manolescu (Dragomir)

Scenă din filmul „Năpasta” după I.L. Caragiale (1928)

să fie la curent cu discuțiile și disputele literare. Lui Alceu Urechia îi cere: „A propos, când dai în publicitatea (publicistica, n.n.) noastră peste câte un articol așa mai cu haz, de ce nu mi-l trimiți și mie? Să mă bucur și eu.”⁵ Pentru Caragiale, libertatea nu este abstracțiune sau mai rău, o idee în sensul liberalismului politic, ci este totdeauna legată de independența în creație și gândire. Când Ion Ghica a intervenit în textul piesei *O noapte furtunoasă* (la montarea premierei, 21 ianuarie 1879), gestul autoritar al venerabilului scriitor, director general al Teatrului Național, l-a infuriat. Avea doar 27 de ani și, în plus, era debutant. După spectacol, a intrat în biroul „satrapului” și i-a cerut socoteală. Ghica l-a dat afară. Rănit în orgoliu, îi trimite autoritarului director general o scrisoare (la redactarea căreia l-ar fi sfătuit T. Maiorescu!): „Domnule, ...D-voastră m-ați întâmpinat cu cuvintele: «Ești afară!»; Atunci eu v-am răspuns prin expresii insultătoare la adresa D-voastră. Vârsta Dv. mă împiedică de a da din partea mea acestui incident urmarea lui obicinuită în societate.

¹ I. L. Caragiale, *Publicistică și corespondență* (II), Editura Grai și Suflet – Cultura Națională, p. 489.

² Idem, *Opere. Teatru. Proză. Versuri* (I), *O scrisoare pierdută*, p. 155.

³ Ibidem, II, p. 490.

⁴ Ibidem, p. 287.

⁵ Ibidem, p. 492.

⁶ Ibidem, p. 335.

⁷ Ibidem, p. 287.

**Luminița
Cornea**

Astăzi, sunt cunoscute o mulțime de studii și lucrări academice despre opera lui Mihai Eminescu, dar puțini știu care a fost prima teză de doctorat despre opera eminesciană. Autorul ei este viitorul patriarh al României, Elie Miron Cristea (pe atunci cu numele de mirean: Elie Cristea, născut la Toplița Română, în 20 iulie 1868 și mort la Cannes, în 6 martie 1939), care obținuse o bursă de studii din partea Mitropoliei Ardealului și timp de patru ani (1891-1895) a urmat, ca student, cursurile Facultății de Litere și Filosofie a Universității Regale din Budapesta, specializându-se în filosofie și filologie modernă. A studiat profund și a efectuat studii minuțioase pentru lucrarea sa de doctorat cu un subiect inedit pentru acea epocă: *Eminescu, viața și opera. Studii asupra unor creații mai noi în literatura română*. Teza de doctorat a fost redactată și susținută în limba maghiară. În luna mai a anului 1895, în fața unei comisii exigente, alcătuită din elita profesorilor Universității Regale din Budapesta și a colegilor de studenție, Elie Cristea a impresionat asistența prin conținutul concis și

Eminescu - cărți poștale aniversare

echilibrat al lucrării, prin eleganța expunerii, prin argumentele susținute cu citate din opera poetului, afirmând pentru prima dată că Eminescu este un poet de geniu al literaturii române. Lucrarea constituie **cel mai consistent studiu monografic asupra lui Eminescu, efectuat în secolul al XIX-lea**, la numai șase ani de la moartea Poetului, totodată reprezintă prima abordare amplă a operei eminesciene realizată în limitele edițiilor disponibile la vremea aceea.

În trecerea anilor, s-a știut puțin despre această teză de doctorat. S-a scris și mai puțin, nefiind cunoscută. Meritul de a o fi tradus-o și a o fi recuperat pentru cititorii de limbă română, revine mitropolitului cărturar al Ardealului, Antonie Plămădeală (1926-2005), care a publicat-o în cadrul volumului *Pagini dintr-o arhivă inedită*, apărut la Editura Minerva din București, în 1984.

Elie Cristea își structurează teza de doctorat în două mari capitole: primul este consacrat vieții poetului, de la anii copilăriei petrecuți la Ipotești, la cei de studii și activitate literară. Al doilea capitol este dedicat operei eminesciene, constituind cea dintâi abordare completă a acesteia, desigur la ceea ce se cunoștea până la acea vreme: cele șase ediții ale poeziilor publicate de Titu Maiorescu.

Atașamentul față de limba română și de literatura înaintașilor este evident la Poetul nostru: „Eminescu nu face ca alții care scriu despre limba română că e cea mai frumoasă; el scrie poezii frumoase...”, declară Elie Cristea. Exemplificăm și noi prin câteva versuri din *Epigonii*: „Când privesc zilele de-aur a scripturilor române, / Mă cufund ca într-o mare de visări dulci și senine”; „Văd poezi ce-au scris o limbă, ca un fagure de miere”; „Și din liră curgeau note și din ochi lacrimi amare / Și astfel Bolintineanu începu cântecul său”; „Iar Negruzzi șterge colbul de pe cronică bătrâne”; „Ș-acel rege-al poeziei, vecinic tânăr și fericit”.

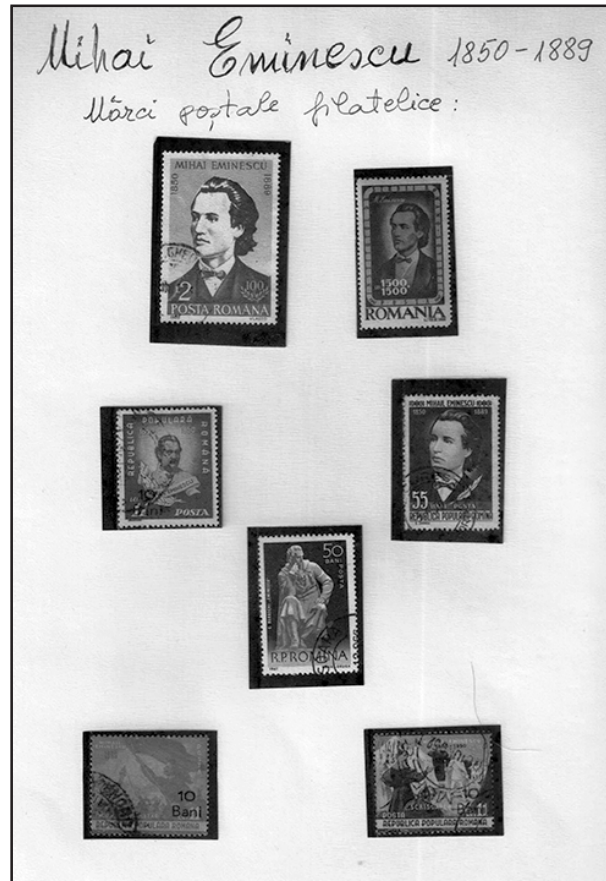
Autorul tezei de doctorat evidențiază principalele surse de inspirație și orizonturile tematice preferate. Astfel, Ipoteștii

Prima teză de doctorat despre opera lui Eminescu (1895)

copilăriei l-au format pe poet ca pe un adânc observator al naturii: „Contactul direct cu natura a avut o influență adâncă și permanentă asupra lui și, de timpuriu, au dezvoltat în el adâncimea cugetării și înălțimea zborului minții, amândouă atât de prezente

întors mașina lumii, cu voi viitorul trece; / Noi suntem iarăși trecutul, fără inimi, trist și rece; / Noi în noi n-avem nimica, totu-i calp, totu-i străin !”

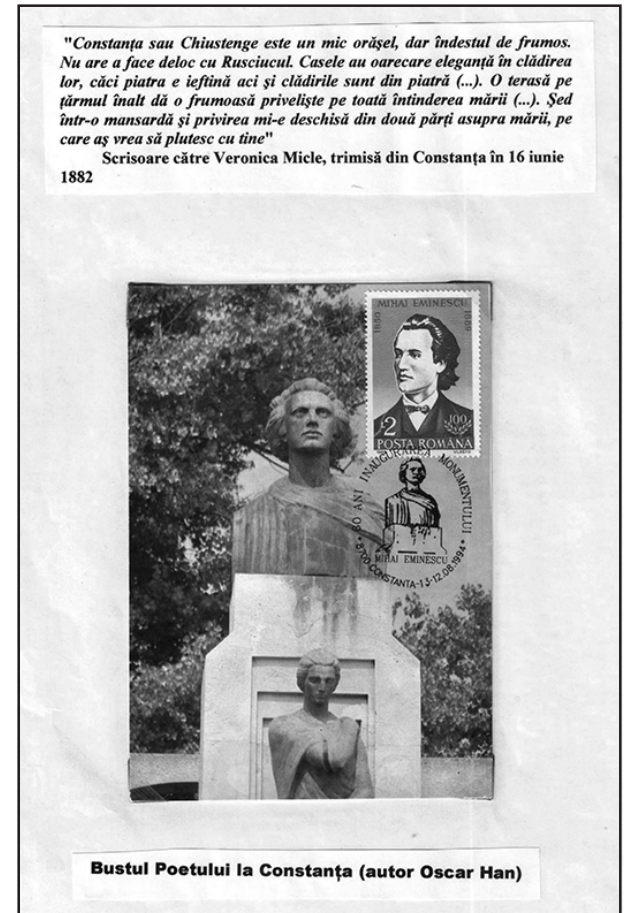
Analizând patriotismul lui Eminescu din poeziile: *La Bucovina, Din străinătate, Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie, La moartea lui Aron Pumnul, Doina* autorul tezei de doctorat face următoarea

Mărci poștale Eminescu ștampilate

în minunatele poezii”, afirma viitorul patriarh în lucrarea sa de doctorat. Mai mult, Elie Cristea evidențiază elocvent corelația dintre peisajul românesc și poezia eminesciană: „nu există poet român la care natura cu fenomenele sale să joace un rol atât de important ca la Eminescu”. Evidențiem două strofe: „Căci este sara'n asfințit / Și noaptea o să'nceapă; / Răsare luna liniștit / Și tremurând din apă // Și împle cu-ale ei scânteii / Cărrile din crânguri. / Sub șirul lung de mândri tei / Ședeau doi tineri singuri.” (*Luceafărul*)

O sursă importantă de inspirație pentru Eminescu a fost folclorul, îndeosebi poezia populară, afirmă și își motivează afirmația Elie Cristea: „Școala la care s-a format Eminescu a fost

Maximă filatelică Eminescu la Constanța

remarcă: „Numai că poetul nu striga în gura mare că își iubește țara, fiindcă n-a fost autor de vorbe goale. În schimb, el s-a străduit din tot sufletul pentru progresul poporului său, pe care îl iubea cu o dragoste nemărginită.”

Concluzionăm prin aceea că Elie Cristea subliniază aspectele esențiale ale operei eminesciene: atașamentul față de limba română, patriotismul profund, spiritul satiric excepțional.

Un merit major al lui Elie Cristea, devenit, mai târziu, Elie Miron Cristea, primul patriarh al României, este acela de a fi fost

primul care a încadrat, în mod corect, creația eminesciană în contextul romantismului european. Totodată, Elie Cristea este cel care a lansat cunoscuta sintagma despre **Mihai Eminescu, „luceafărul poeziei românești”**, preluată ulterior de critica literară și consacrată de-a lungul timpului.

Îmi place să închei cu o altă extraordinară recunoaștere publică a valorii Poetului Mihai Eminescu. Vasile Alecsandri, poetul român consacrat al secolului XIX, în poezia *Unor critici*, recunoaște, fără nicio urmă de invidie, superioritatea tânărului Eminescu: „E unul care cântă mai dulce decât mine ? / Cu-atât mai bine țării, și lui cu-atât mai bine. / Apuce înainte s-ajungă cât de sus. / La răsăritu-i falnic se-nchină al meu apus.”

Ilustrațiile reprezintă exponate filatelice din colecția prof. dr. Luminița Cornea.

Bibliografie:

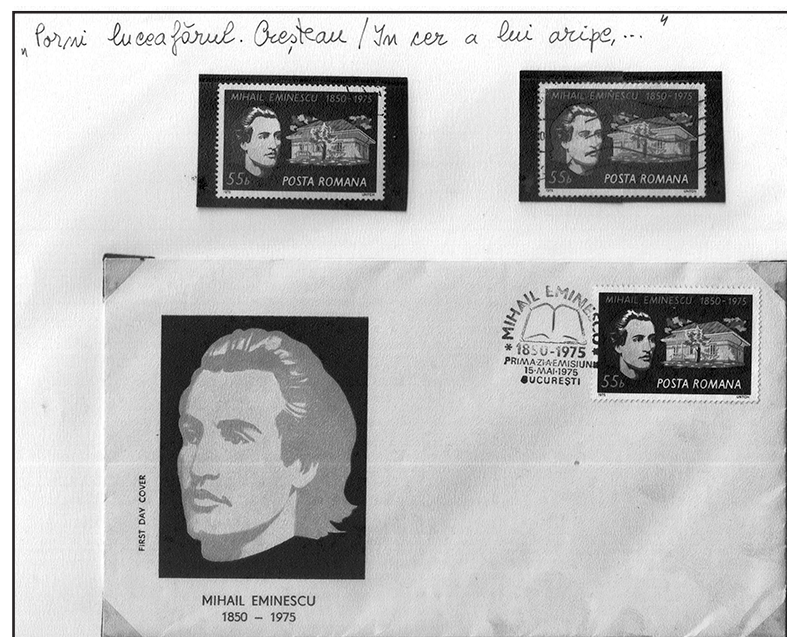
Vasile Goldiș, *Scrieri social politice și literare*, ediție îngrijită, studiu introductiv, tabel cronologic și bibliografie de Mircea Popa și

Gheorghe Șora, *Cuvânt înainte Ștefan Pascu*, 1976, p. 247-251; 271-287.

Gheorghe Bulgăr, *O carte uitată despre Eminescu, studiul teologului Elie Cristea*, în *Telegraful român*, an. 129, 1981 (nr. 25-26), 15 iunie, p. 4.

Antonie Plămădeală, *Pagini dintr-o arhivă inedită*, ediție îngrijită, studiu introductiv și note de Antonie Plămădeală, București, 1984, p. 249-289.

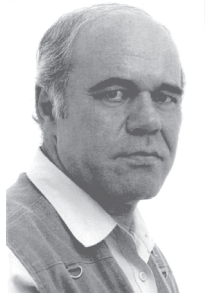
Gheorghe Șora, *Prima teză de doctorat despre Mihai Eminescu*, în *Sargetta. Acta Musei Devensis*, XXVII, 2, 1997-1998, p. 143-155.

Plic prima zi, timbre ștampilate și altul neștampilat

poezia populară. Aceasta exprimă ceea ce simte, și atunci când simte este întotdeauna simplă, sinceră, naturală și plină de învătămintă (...). A înțeles gândirea poporului și a intrat în ritmul ei cu ușurință genială (...) a știut să se confunde total cu modul de gândire al neamului său și să simtă împreună cu el...”

Evidențind spiritul satiric excepțional, Elie Cristea afirmă: „Nu a existat încă un scriitor român care să mănuiască atât de abil arma satirei ca el”. Ne gândim, în primul rând, la *Scrisorile eminesciene*, intitulate în ediția Maiorescu *Satire*, dar și la *Epigonii*, din care redăm o strofă: „Și de-aceea spusa voastră era sântă și frumoasă, / Căci de minți era gândită, căci din inimi era scoasă, / Inimi mari, tinere încă, deși voi sunteți bătrâni. / S-a

Florentin Popescu

Dintre multe lucruri care s-au întâmplat și se întâmplă prin lumea literară în care mă mișc de mai bine de șazeci de ani e unul pe care mi-e greu să-l accept: anume că atunci când un confrate reușește într-un fel sau altul să se afirme dincolo de hotarele țării, colegii lui din țară ori se fac că nu observă ori (și mai rău !) sunt încercați de invidie și de aceea respectivul succes literar nu este comentat (sau este comentat prea puțin) aici acasă.

Că am avut dintotdeauna și avem și azi scriitori valoroși și originali, ale căror creații pot sta cu cinste alături de cele ale multor celebrități ale literaturii universale știe toată lumea. Însă aceeași lume mai știe că, nefiind limba română un idiom de circulație, prea puține din valorile noastre au avut/au, cum s-ar zice, „ieșire la mare”.

A nu se înțelege de aci că acest dezavantaj ne-ar văduvi cu totul de prestigiul cultural pe care-l merităm. Doar că el nu e pe măsura patrimoniului din domeniu.

Neavând niciun fel de partizanat (și cu atât mai puțin oarecare sentimente de invidie) eu unul mă bucur de fiecare dată când aud că poeme și chiar cărți întregi ale barzilor români apar în alte zări ale lumii, spre a face poezia românească accesibilă și, firește, apreciată în lume.

Bucuria e și mai mare atunci când premii și distincții internaționale vin să confirme talentul conaționalilor noștri.

O astfel de bucurie am încercat recent la primirea volumului cu titlu incitant și provocator (*Pușca insomniacă a lui Rimbaud*, Editura PHI, Luxemburg, 2025), aparținând poetului ieșean Valeriu Stancu. Versiunea în limba românească a cărții aparține Marianci Stancu (Editura Cronedit, Iași, 2025) și este bine blindată cu tot ce trebuie: date biobibliografice, referințe critice și o interesantă prefață intitulată „Impresii și divagații după citirea volumului *L'insomniaque fusil de Rimbaud* de Valeriu Stancu” (autor Jean Portante).

Carte, distinsă cu *Premiul Mallarmé*, ne prilejuiește nouă, cititorilor nu numai reîntâlnirea cu poezia unui scriitor citit și iubit de multă lume, ci și o scurtă retrospectivă a vieții și a creației lui Valeriu Stancu, autor a nu mai puțin de douăzeci și șapte de volume de versuri, a altor cărți (de poezie, critică literară, eseuri și interviuri), care au văzut lumina tiparului atât în țara natală cât și pe alte meleaguri europene sau chiar mai departe (fie semnate de unul singur, fie în antologii): Franța, Belgia, Germania, Macedonia, Liban, Mexic, Nicaragua, Peru, Ucraina, Italia, Nepal, SUA.

O simplă enumerare a titlurilor acestora ar ocupa prea mult din spațiul rezervat rubricii de față, așa încât lăsăm cititorului plăcerea ca odată cu lectura versurilor din volumul amintit să parcurgă în

detaliu fișa personală a lui Valeriu Stancu, unde va afla atât informații literare propriu-zise cât și numeroase premii, distincții, trofee cu care a fost onorată creația acestuia de-a lungul anilor.

Nu știu (poate spre rușinea mea !) cine este Jean Portante, ce cotă literară are în țara lui, cât este de respectat ca o autoritate a criticii și istoriei literare, dar despre textul său pus la începutul *Puștii insomniace...*, adjuvant mai mult decât necesar la lectura poemelor lui Valeriu Stancu, a spune că este revelatoare ar fi, desigur, mult prea puțin. Este un veritabil poem care deschide larg fereastra către celelalte poeme, cele din interiorul cărții.

Iată câteva exemple: „Cusute unele de altele, cuvintele lui Valeriu Stancu, mai degrabă tăcute decât rostite, desenează un giulgiu sub care sunt îngropate toate certitudinile. În el se strecoară câteva amintiri și multă singurătate. În consecință, peisajele și inimile sunt pustii. Pământul, cerul, trecutul, viitorul. Chiar și lumina nu este decât pustiu. Și tăcerea. Și iubirea. Și Dumnezeu. Și eternitatea.”; „Indiferent de unghiul din care privim poemele lui Valeriu Stancu, absența este întotdeauna predominantă, zdrobind zilele și otrăvind speranța.”; „Este teribil de frig în poemele lui Valeriu Stancu. Rare sunt razele de lumină. Aproape totul este pierdut dinainte în capcana iluziei.”; „În fiecare poem Rimbaud își lasă amprenta, însoțit de Dostoievski, Nerval, Galileo, Pascal, Ovidiu, acești insomniaci care pun întrebări ce se pot rezuma astfel: «Unde este abisul./ unde este seninătatea/ otrăvii./ unde este absența./ unde este cerul orfan./ unde este/ veșnicia clipei/ oglinzii ??? Unde ești tu, blinda mea Moarte ?»”.

Și în fine: „Câte cartușe a pus insomnia în pușca lui Valeriu Stancu ? Unul dintre ele, în timp ce «ceasul zorilor sună în zidurile amintirilor noastre», vorbește despre iubire și numără picăturile sale. Asta face să curgă, de preferință noaptea, desfătarea în oglinzi. Asta încălzește visele, leagănă iluziile, reaprinde efemer umbrele și face să uităm pentru o clipă „sălbăticia finitudinilor noastre”. Asta reinventează și amintirile, „întoarce la suflul anilor trecuți”, chemarea unui „exil himeric” cu cuvintele sale „surghiunite în nedeșlășirea unei tristeți/ ce va să vină...”

Motivul oglinzii, pe de o parte, cel al *Singurătății*, pe de alta prezintă cele două dominante ale volumului de acum. Celei dintâi (e drept, exploatată în felurite chipuri de alți scriitori de aiurea)

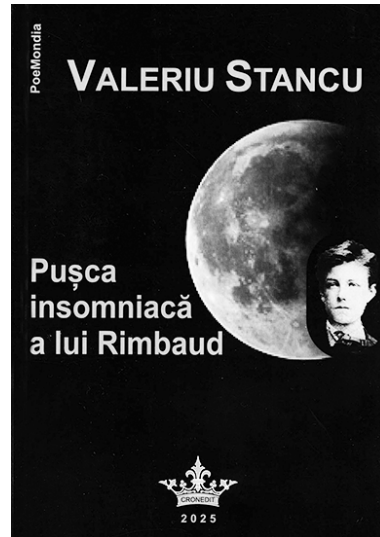
poetul îi consacră un întreg ciclu (*Fața ascunsă a oglinzii*), poate cea mai bine încheagată parte a cărții, în vreme ce a doua, în ciclul *Veșnicie efemeră* adună la un loc, aidoma unui magnet care strânge în juru-i piliturile de fier, versuri idei, gânduri și metafore de ordin mai general, nu însă lipsite de o anume „taină”, de un „mister” al existenței pe marginea cărora autorul glosează cu meșteșug.

Pe lângă rostul ei tradițional și până la urmă prozaic, *Oglinda* lui Valeriu Stancu primește conotații surprinzătoare. Astfel, într-un loc privindu-se în apă, primul om a declanșat schimbarea lumii, în altul poetul vede cum „Oglinzile./ oarbe, când se prăbușesc/ când se fărâmițează/ când se sparg/ când cad în ele însele/ fac să țâșnească/ razele/ fac să strălucească/ abisurile”, pentru ca într-un al treilea loc să se întrevadă un nedeșlășit mister între oglindă și privitor, poetul întrebându-se: „Ce formă va avea/ sensul jocului/ al tăcerii./ al trecerii/ și ce oglindă/ va ști/ să se scuture/ de reflexele lor/ să se lepede de propriile reflexe ?”. Sau mai departe: „Când oglinda/ încioburată/ va începe să ardă/ ca să-și răscumpere/ păcatul/ de a vedea./ de a cuprinde/ și de a tăinui./ ce se va întâmpla/ cu infinitatea/ imaginilor/ ascunse în pânțele ei ?”.

Obsesia motivului îl afectează nemijlocit, în chip cât se poate de direct și pe cel care a văzut-o/o vede în varii ipostaze. „Oglinda în fața căreia/ îngenunchez – zice Valeriu Stancu –/ oglinda/ la care, necredincios, mă-nchin/ adânc de rubin/ al orbirii –/ sângerează în toate firele/ de nisip / și de rame/ din deșertul pămîmirii.”.

Cât privește al doilea ciclu (*Veșnicie efemeră*), așijderea conceput într-o manieră originală și în care am găsit multe versuri frumoase, simple în formă, adânc trimițătoare la simboluri și interpretări multiple, la o repede trecere în revistă am reținut, între altele, cele două strofe finale din *autoportret cu umbra morții*: „Doamne./ Sunt contemporan/ Cu propria iubire./ Cu propria credință./ Cu propria icoană./ Cu propriile păcate...// Dar de ce, Doamne./ Nu-mi este îngăduit/ Să fiu contemporan/ Cu însingurarea/ Veșniciei Tale ?”.

Citind noua carte a lui Valeriu Matei, gândul te duce numaidecât și la spusele unuia din mulții lui comentatori, acelea ale belgianului Pierre-Yves Soucy: „Textele lui Valeriu Stancu sunt de o reală profunzime, o gândire care se întrupează în cuvânt fără a se sustrage vreodată cerințelor realității... De fiecare dată se instaurează un dialog care nu lasă nimic la voia întâmplării și care atinge dimensiunile esențiale ale vieții.” Perfect adevărat.

Am citit despre...

Scriitori români, văzuți de mari graficieni ai lumii (XXVI)

Florentin POPESCU

Cine n-a auzit de Grigore Alexandrescu (1810-1885), cunoscutul fabulist care a oferit cititorilor lui veritabile lecții și pilde de moralitate. Și nu numai atât. El este și autorul unor meditații, impresii și note de călătorie care se mai citesc cu plăcere și astăzi.

Creația acestui scriitor, apreciată atât în vremea lui, cât și mai târziu îl situează între marii noștri literați, cu contribuții remarcabile la dezvoltarea literaturii și culturii naționale.

Unul dintre cei mai exigenți critici, G. Călinescu scrie despre el: „Pentru întâia oară un veritabil poet român pătrundea cu fantezie în spațiul cosmic, îmbrățișa cu gândul toate regnurile, punând întrebări asupra cauzelor, având fiorul imensității și raționalității universului.”.

De la Ion Pillat ne-a parvenit o apreciere și mai accentuată. „În galeria poeților români – scria el –. Grigore Alexandrescu apare cu o față de Ianus: opera lui ne arată când masca dureroasă a legiacului, când masca ironică și ușor zămbitoare a satiricului... Romantic sau clasic, elegiac sau satiric, Grigore Alexandrescu domină, hotărât și de sus, nivelul poetic al epocii.”.

Nu trebuie să fim neapărat inițiați în domeniul artelor plastice pentru a ne da seama – privind figura clasică, cea din manuale a scriitorului – pentru a ne da seama că chipul poetului se preta la mai multe interpretări grafice. Ceea ce s-a și întâmplat, nu mai puțin de doisprezece graficieni din toată lumea dându-ne interpretări originale ale imaginii scriitorului.

La Julio Ibarra (Argentina) el apare șezând pe un fotoliu, cu mâna dreaptă la tâmplă (sugerând gânditorul) și în cea stângă, lăsată pe fotoliu, ținând o carte (propria operă). Marcelo Pont (tot din Argentina) l-a văzut pe poet altfel: cu mâna dreaptă la tâmplă, dar cu un singur ochi și cu o medalie strălucitoare în piept.

Și cum pentru toți graficienii mustața reprezintă un element esențial când desenează un portret, nici lui Erico Ayres (Brazilia) nu avea cum să-i scape asta. El îl vede pe poetul român ca pe un ins cu față prelungă, dominată de doi ochi mari larg deschiși și de o pereche de mustăți subțiri („coadă de rândunică”) mult prelungite sub un nas foarte ascuțit. La polul opus se situează Lar DeSouza (Canada), unde elementele ce atrag imediat atenția sunt bucele stufoase, răsfrânte de o parte și de alta a capului, dar mai ales mustățile, așijderea stufoase, întregul chip dând impresia că reproduce figura unui muncitor obosit, proaspăt ieșit de la o muncă grea.

Într-o notă ușor ironică și veselă Flemming Aabech (Danemarca) ne propune un chip subțiratic, cu ochii larg deschiși și cu sprâncene ridicate, în vreme ce terminația mâinii drepte, dusă la tâmplă, se continuă cu un snop de fire subțiri ce urcă peste creștet și apoi coboară pe partea cealaltă a capului, acoperind în întregime urechile.

Dacă n-ai avea în minte figura din fotografia consacrată de multă vreme de dicționare, istorii literare și manuale școlare, n-ai putea nicidecum să-l identifici pe Grigore Alexandrescu în portretul pe care i l-a făcut András Halter din Ungaria, portret pe care, la o adică l-ai putea crede al unei femei dacă n-ar avea sub nas o „părere” de mustață, abia vizibilă deasupra unei bărbi rotunde, prelungită mult în jos. Din fotografia arhicunoscută, Nataša Rašović (Croatia) a preluat expresia ochilor și a sprâncenelor și mustața ușor înclinată spre dreapta, celelalte elemente fiind mai degrabă imaginate decât reale.

Oricum am privi și am evalua desenele, un fapt este cert: majoritatea graficienilor au căutat să pună în lumină, înainte de toate, inteligența și complexitatea personajului.

Grigore Alexandrescu văzut de András Halter (Bulgaria)

Grigore Alexandrescu văzut de Flemming Asbech (Danemarca)

Violeta Savu

Singurătate

mama în amurg numără petale de floarea soarelui.
știți câtă rezistență stă în tulpina acestei flori ?

poate de aceea își mișcă încet-încet capul către
raza de soare.

cum poate un trup în cea mai intensă încordare
să-și prelungească fața cu lumină ?

știți cât de singură e mama și neînțeleasă ?

eu mă privesc în chipul albit numărând
petale de floarea soarelui. număr stelele
nopții împrăștiate în liniile palmei.

mama ține o carte în mâini și citește pagini
despre sfinți. mama e tristă iar eu sunt
în ultima fază de tinerețe.

Aici, aievea

Catifelări din memoria pielii înfașă riduri.
Nu am nevoie de bisturiu să mă simt tânără,
din nou frumoasă. Mă uit la o fotografie:
eu, sora mea, mama în mijloc.

Acolo, ea e mai tânără decât sunt eu acum.
Aici, aievea, sora mea își conservă frumusețea,
continuând ce și-a asumat timpuriu:
să elimine discordanțele dintre mine și mama.

Pretexte anulate

Simt aerul tare cum se împletește cu întunericul
prelung al iernii, în timp ce pretextele de-a te căuta
au dispărut. Ne-a mai rămas să vorbim
despre neînserarea luminii și descătușarea blândeții.

În timp ce analizez toate variantele, realizând
cât de imposibilă a devenit finalitatea dialogului,
liniștea se lovește brutal de neliniște.

Strecurătoarea mare

Am două strecurători, dar eu o folosesc mai des
pe cea mai simplă, fără piciorușe de susținere.

Calota ei, bătătorită cu zăpadă, seamănă cu un iglu.

Strecurătoarea mea, boltă prin care nu transpare lumina,
dacă mi-aș turna rânile în ea, ce ar păstra ?
Cât praf s-ar duce în gura de scurgere ?
Cât din sângele meu ar desena pe pereții ei
figuri biblice, preschimbând-o în cupolă de biserică ?

Atunci când folosesc strecurătoarea,
în mine se înfinge gândul zădărniceii.

Uite frunzele astea de pătrunjel, tulpinile de mărar,
proaspete și aromate, le-am pus în strecurătoare,
le-am primenit cu apă vie de la izvor, la sfârșit,
le-am zdrobit pe altarul de lemn...

Lumina de la cealaltă fereastră I

Pot să-i împart intensitatea pe etape.
Cel mai sfidător moment este după
miezul nopții. Regală fereastră,
îmbrăcată în staniol auriu. Dreptunghiul
pâlpăitor se micșorează. Dimineța,
sub segmentul de neon plutește
o ceață alburie. Într-un colț se distinge
ca un arici mic și bolnav, un ghiveci,
din el, florile galbene s-au scuturat.

Soarele în vârful degetelor, firida
de lumină artificială încolăcită
într-o pată *macula lutea*.

Bate ora când muncitorii vin de la lucru.
Irizările depășesc canaturile
ferestrei. Doi brazi de pe alee au

VIOLETA SAVU (n. 21 februarie 1973, Bacău) este poetă, dramaturg, publicist. Licențiată în matematică. Membră a Uniunii Scriitorilor din România. Face parte din colectivul de redacție al Revistei *Ateneu*, unde desfășoară o intensă activitate publicistică. A publicat cinci volume de poezie: *Refugii în liric* (Edit. Pallas, 2004); *Atocmiri* (Edit. Studion, 2006); *Din depărtare el mă vedea frumoasă* (Edit. Tracus Arte, 2011); *Franjuri (ibid., 2016)*, *O bucată de zi în mijlocul nopții (ibid., 2025)* și un volum de teatru, *Ierburi otrăvite* (Edit. Limes, 2020). Poezii din creația Violetei Savu au fost traduse în limbile engleză, daneză, italiană, maghiară și spaniolă și au apărut în publicații internaționale. Este inclusă cu poezie în antologiile internaționale *Rumaensk poesi. En antologi af Flavia Teoc oversat af Robin Wildt Hansen* (Edit. Synapsis, Danemarca, 2022) și în *Primăvara Poeziei – A költészet Tavasza* (Edit. Caiete Silvane, 2020). În România, a apărut în mai multe antologii, menționăm includerea cu o proză scurtă în volumul *30* (Edit. Paralela 45, 2024) și grupajul de poezii în volumul *Primăvara poetelor* (Edit. Amurg sentimental, 2025). În 2018, a prefătat albumul *Deliver-me*, al artistelor Mia Nazarie și Maja Engler, apărut în Spania și Franța. Potențialul creator al Violetei Savu se manifestă preponderent în poezie, o poezie având un dramatism rafinat, infuzat subtil în textura lirică purtând o indubitabilă amprentă distinctă, specifică autorilor autentici, cu sau fără voia lor. (**Victoria Milescu**)

corolele de un verde înfiorător.
La etajul al treilea, cineva aprinde
lumina la bucătărie. În rama ferestrei
văd un cuplu. Ea prepară o omletă.
El o cuprinde din spate. O strânge
într-un cocon de flăcări albastre.

La al doilea etaj,
bogată în broderii cu fir argintiu,
perdeaua învește limpezimea.

Lumina de la cealaltă fereastră II

După amiază de iarnă. Fără zăpadă.
Privesc pe fereastră. Este ceva
de turbă în cartierul de la marginea
orașului. Nimic nu strălucește.
Lumina de la al treilea etaj azi
nu mă atrage. O ceață gălbuie
aburindă. Lumina prăfuită a unor
întârzieri angoasante.

Mai vii sunt umbrele
tot mai dese de la nivelul inferior.
În cle deslusec forma unui turban.
Uneori, în luciul mat al sticlei,
o pată neagră își mărește conturul.

Este umbra mișcătoare a aceluiași
femei în vârstă, îmbrăcată în chador.
Așa par și eu în noapte, privită
de la suficientă distanță, de la altă
fereastră.

La malul mării

Din larg, un val uriaș venea cu furie, dar s-a liniștit
înainte de-a ajunge la mal.

Un băiat făcea tumbe pe sub valuri și se întâmpla să-i văd
picioarele, de la genunchi în jos, ieșind din apă,
cu degetele întinse spre cer.
Inițial nu remarcasem că mama lui era cu el.
Păstra o anumită distanță. Mi s-a părut imprudentă
opțiunea ei de-a da întâietate libertății jocului. Încurajată
probabil de lipsa unui steag de avertizare. Vântul puternic
rănea fața mării. Câțiva priveam de pe mal, contrariați de
entuziasmul celor ce se scăldau. Era amiază, în plin sezon
estival. Dar vremea era dușmănoasă, rece. Plaja, plină de
șezlonguri neocupate. Toate umbrelele uriașe de soare
sunt închise și par cocostârci toropiți de somn.

Două doamne în vârstă au închiriat două șezlonguri.
Peste treninguri și-au pus pături groase.
Priveau detașate spectacolul dat pe malul mării:
Un domn și o doamnă se plimbau, se țineau de mână.
Cu mâna liberă, bărbatul arunca o mingiuță spre labradorul
care-i însoțea.
Două adolescente alergau.
Trei meduze au eșuat.
Amăgit de strălucirea în bătaia soarelui,
un pescăruș a înghițit rămășița unui pahar din plastic.
– Uite-așa mor...
Nu am fost sigură la cine se referea salvamarul:
la pescăruși sau la înotătorii din apă.

Alți curajoși au intrat în apă: o familie de tineri, cu
două fetițe gemene, ce nu aveau mai mult de cinci ani.
Una cucerea, val cu val, prietenia pe viață cu marea.
Mama o ținea în brațe pe cealaltă fiică, aflată
la primul contact cu marea. Mi-am dat seama după
felul cum a țipat: întâi, ușor speriată; apoi, captivată.
Fetița-sirenă se-ndepărtase considerabil de restul familiei.

Una dintre cele două doamne în vârstă a spus:
– Ce-o fi cu părinții aceștia ultramoderni ? Permit copiilor
să-și asume riscuri de la o vârstă fragedă. Când copiii
nu au conceptul de risc... Ei nu sunt conștienți că după
geamandură, sau după orice altă graniță, pot ajunge
cernuți de umbre.

Epilog:
Ziua aceea în care marea părea amenințătoare s-a încheiat
fără incidente. Din cauza vântului puternic, elicopterul
nu a mai survolat deasupra mării, în căutarea celor șase
turiști dispăruți cu trei zile înainte, când vremea
a fost minunată.

Dacă am înlătura pasivitatea

Spre declanșare, haosului îi este de-ajuns indecizia.
Ezitarca matinală când tragem draperiile după o noapte albă.
Privesc iar pe fereastră: tot ce-a rămas neatins de zgură
sunt zbenguilele de copii, culoarea albastră a cerului
și înaripatele. Înălțimile sunt cele mai ușoare probe
de sinceritate. Dacă am înlătura pasivitatea,
diminețile nu ne-ar mai fi drapate.

Umbra e mai tânără decât ființa

Gong în sala de marmură.
Privesc decorul. Coeziunea recentă
dintre urgență și încetinire generează
minimalismul. Asociind simplității efuziunea.
Într-un sfeșnic, lumânarea de ceară curată,
consumându-se, își plânge răsfărta lumină.
Flacăra nu se clatină și mult neînțeles
aduc și degetele fine ale pianistei.

Muzica înalță adieri spre sculptura
dominând peretele dinspre apus.
Cele trei puncte înstelate pe lemn
concentrează religiozitatea artei.

La picioarele troiței stau cinci actori.
În inima lor se amestecă
bucuria și tristețea,
tinerețea și bătrânețea,
dragostea și ura.
În simplificare, umbrele conțin paradoxuri:
par mai tinere decât originalele din tridimensional
și împăcate cu neființa.

Îmi ridic privirea și văd
lucarnele acoperite cu mătase neagră.

Inspir întunericul. Mă tem
că sunt înconjurată de sfîncși,
culcușiți în măști mortuare.

Mă-ntorc spre singura sursă de lumină:
smerita lumânare se va stinge curând.

De pe partea mea,
nu se aude măcar un oftat.
Știu că nu sunt singurul spectator,
dar m-aș simți mai bine
dacă s-ar apleca la urechea mea cineva
și mi-ar șopti: – Am văzut
arătare de îngeri !

O nucă

Am împărțit cu Nora o nucă.
Semăna la gust cu tortul
de ciocolată, însiropat cu
mirodenii, din Ajunul Nașterii.

Și mirosul de mamă era
în sferica drupă. După
ce-am decojit miezii am
privit în coaja lemnoasă.
Poate se străvedea o icoană.

– De unde ai nuca asta ?

– Am găsit-o
azi
la mama
lângă cruce.
Nu e niciun
nuc
în tot
cimitirul.

Pietre inofensive

Pietrele ascuțite nu scârțâie sub tălpi,
cele rotunde și poroase îți irită auzul,
cele silențioase, pietrele acelea mici și ascuțite
te rănesc până la sânge. Te oprești,
plânsul tău curmă liniștea.

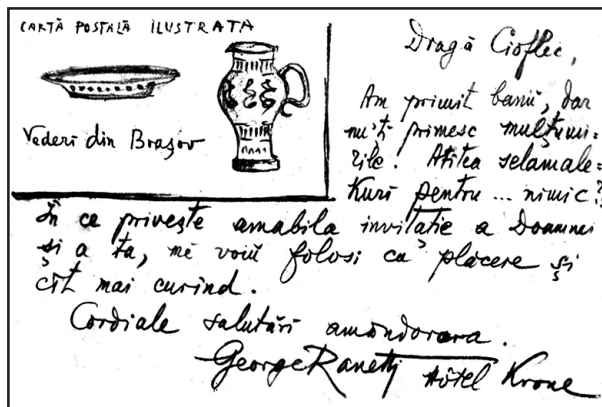
Dacă ai ales același drum cu al samariteanului milostiv,
curând, un bandaj îți va înveli neatenția pașilor.

Nicolae
Scurtu

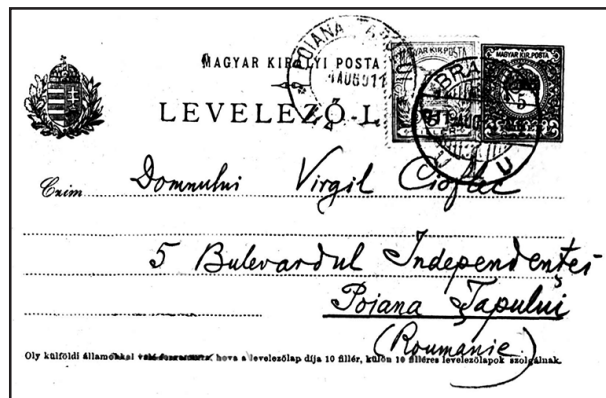
O nouă știre privitoare la Virgil Cioflec

Biografia prozatorului, cronicarului artistic și publicistului Virgil Cioflec (n. 8 septembrie 1874, Gherășeni, jud. Buzău – m. 10 martie 1948, București) deși a fost cercetată cu un anume interes de câțiva istorici literari și de artă, continuă să surprindă și să intereseze.

Mai întâi, e necesar să precizez că nu există nici un fel de rudenie cu romancierul Romulus Cioflec, deși s-au făcut unele afirmații în acest sens.

Apoi, legăturile sale cu ținutul Giurgiuului s-au stabilit încă din perioada când și-a construit un conac în satul Mârșa, situat nu departe de Bolintin și unde și-a mutat o bună parte din prețioasa sa colecție de tablouri.

Aici, la Mârșa, își invita pe bunii săi prieteni, printre care amintim pe Octavian Goga, Emanoil Bucuța, Adrian Maniu, Alexandru Busuioceanu, George Oprescu, G. T. Kirileanu, Mihail Sadoveanu și alții.

O știre, că la Mârșa ar fi fost invitat și poetul, dramaturgul și publicistul George Ranetti (1875-1928), care se afla într-o excelentă relație de prietenie cu Virgil Cioflec, am identificat-o în următoarea cartolină:

*

[Brașov, 1 august 1911]
Dragă Cioflec,

Am primit banii, dar nu-ți primesc mulțumirile. Atâtea salamelecure¹ pentru ... nimic ?

În ce privește amabila invitație a doamnei și a ta, mă voi folosi cu plăcere și cât mai curând.

Cordiale salutări amândurora,
George Ranetti

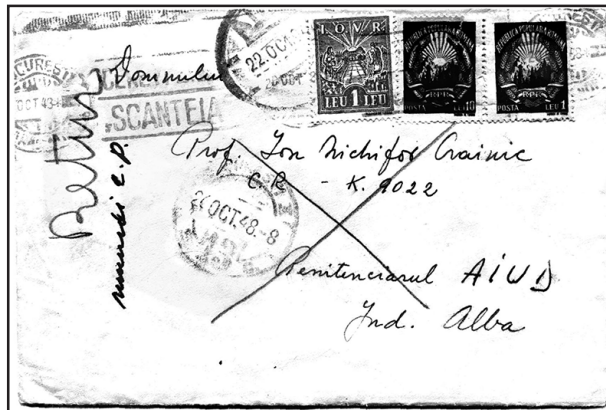
[Domnului Virgil Cioflec – Poiana Țapului, Bulevardul Independenței, numărul 5, Roumanie – George Ranetti – Brașov, Hotel Corona. Carte poștală ilustrată – Vederi din Brașov].

Notă: originalele acestei cartoline se află la Biblioteca Academiei Române, Cota S 10/CXCII.

O mărturie privitoare la Nichifor Crainic

Identificarea, de curând, a unei epistole trimisă de Ioana-Furtuna Crainic² părintelui său, Nichifor Crainic, încarcerat, din motive necunoscute nici până astăzi, în Penitenciarul din Aiud, demonstrează, în timp, cât de absurdă și brutală era administrația comunistă, care și-a propus și a reușit să anihileze, prin metodele specifice, orice gând de libertate.

Epistola Ioanei-Furtuna Crainic conține, o enumerare

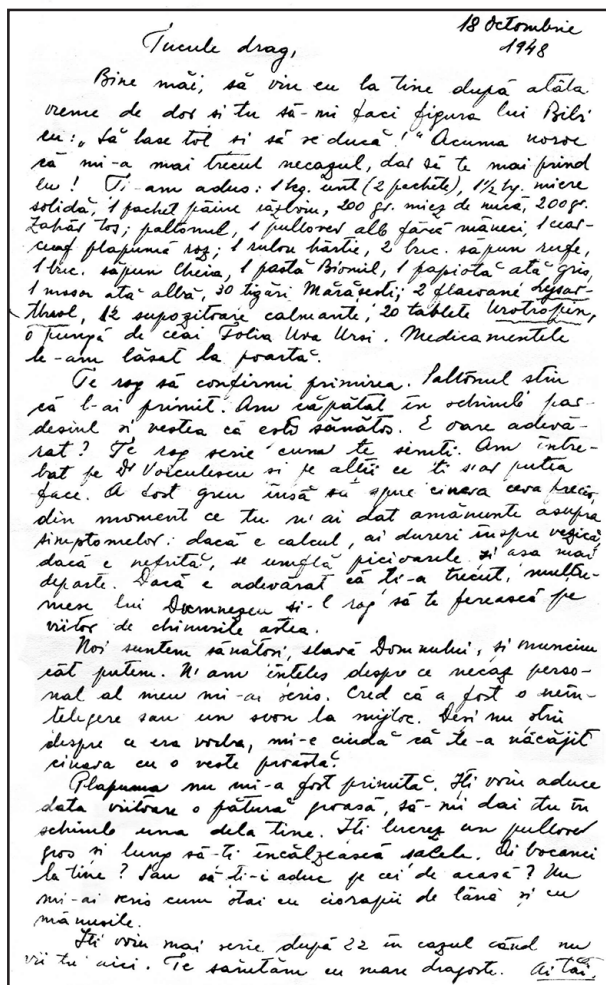

Plicul scrisorii către Nichifor Crainic

de lucruri necesare unui deținut politic care nu știe și nu înțelege de ce a ajuns într-o astfel de situație.

Nichifor Crainic, ca poet, prozator, filosof, teolog, dascăl excelent, traducător și memorialist, a fost o voce distinctă, care s-a impus în lumea literară, academică și politică.

Revista *Gândirea* și celelalte ziare și publicații pe care le-a condus, aproape jumătate de secol, au marcat, cum bine se știe, viața literară, culturală și politică a României postbelice.

Scrisoare către Nichifor Crainic

În epistola pe care o transcriu aici, necunoscută până acum, se observă grija filială față de personalitatea inconfundabilă a spiritualității românești.

În simplitatea și nuditatea ei, această epistolă reflectă adâncă simțire și preocupare a fiicei față de tatăl ei.

Informația privitoare la doctorul Vasile Voiculescu dovedește că fiica și ginerele lui Nichifor Crainic se interesau constant de starea sănătății deținutului politic de la Aiud.

Epistola aceasta a fost retrimisă familiei întrucât regimul penitenciar, așa cum se menționează pe plic, accepta comunicarea numai prin intermediul c[ărtii] p[ostale].

*

[București], 18 octombrie 1948
Tucule drag,

Bine măi, să viu eu la tine după atâta vreme de dor și tu să-mi faci figura lui Bibicu: „să lase tot și să se ducă !” Acuma noroc că mi-a mai trecut necazul, dar să te mai prind eu !

Ți-am adus: 1 kg. unt (2 pachete), 1/2 kg. miere solidă, 1 pachet pâine război, 200 gr. miez de nucă, 200 gr. zahăr tos, paltonul, 1 pulover alb fără mâneci, 1 cearceaf plapumă roz, 1 rulou hârtie, 2 buc[ăți] săpun rufe, 1 buc[ată] săpun Cheia, 1 pastă Biomil, 1 papiotă ață gris, 1 mosor ață albă, 30 țigări Mărășești, 2 flacoane Lysartheol, 12 supozitoare calmante, 20 tablete urotropin, o pungă de ceai Folia Uva Ursi. Medicamentele le-am lăsat la poartă.

Te rog să confirmi primirea. Paltonul știu că l-ai primit. Am căpătat în schimb pardesiul și vestea că ești sănătos. Este oare adevărat ?

Te rog scrie cum te simți. Am întrebat pe dr. Voiculescu și pe alții ce ți s-ar putea face. A fost greu însă să spue ceva ceva precis, din moment ce tu n-ai dat amănunte asupra simptomelor: dacă e calcul, ai dureri înspre vezică, dacă e nefrită se umflă picioarele și așa mai departe.

Dacă e adevărat că ți-a trecut, mulțumesc lui Dumnezeu și îl rog să te ferească pe viitor de chinurile astea.

Noi suntem sănătoși, slavă Domnului, și muncim cât putem. N-am înțeles despre ce necaz personal al meu mi-ai scris. Cred că a fost o neînțelegere sau un zvon la mijloc. Deși nu știu despre ce era vorba, mi-e ciudă că te-a năcăjit ceva cu o veste proastă.

Plapuma nu mi-a fost primită. Ți voi aduce data viitoare o pătură groasă, să-mi dai tu în schimb una de la tine.

Ți lucrez un pulover gros și lung să-ți încălzească salele. Ai bocanci la tine ? Sau să ți-i aduc pe cei de acasă ? Nu mi-ai scris cum stai cu ciorapii de lână și cu mânușile.

Ți voi mai scrie după 22 în cazul când nu vii tu.

Te sărutăm cu mare dragoste,

Ai tăi³

[Domnului profesor Ion Nichifor Crainic, C.R. – K 9022, Penitenciarul Aiud, județul Alba; Nini Cojan, strada Vasile Conta, nr. 5, București].

Notă: originalele acestei epistole, necunoscute, se află în biblioteca profesorului Nicolae Scurtu din București.

Dimitrie Karnabatt și contemporanii săi

Redescoperirea poetului, prozatorului, publicistului și memorialistului Dimitrie Karnabatt produce surprize din cele mai emoționante și interesante pentru istoria literară contemporană.

Descoperit și impus, cu voluptate, de poetul Alexandru Macedonski, care l-a și publicat în revistele sale și care a citit în cenaclul revistei *Literatorul*, Dimitrie Karnabatt a participat intens la viața literară și culturală a epocii sale.

S-a remarcat ca un prodigios publicist fiind prezent în presa cotidiană, în reviste literare și în almanahuri cu articole de atitudine, cronici literare, cronici culturale, cronici artistice, note și interviuri de o reală valoare documentară și istorică, cum este cel luat lui Pamfil Șeicaru⁴, personalitate complexă a gazetăriei românești și a vieții sociale și politice naționale.

Lectura acestui interviu, care este, de fapt, o incisivă și tulburătoare confesiune despre sine și alți confrăți, demonstrează, la o sută de ani de la apariție, luciditatea, obiectivitatea și, mai ales, cunoașterea oamenilor și a mecanismelor sociale.

Exemplele și modelele la care recurge Pamfil Șeicaru dovedesc fără putință de tăgadă, că acest spadasin al presei își cumpăna temeinic gândurile în ceea ce spunea cu atâta dezinvoltură și claritate.

Mărturiile lui Dimitrie Karnabatt despre lecturile, cultura și informațiile lui Pamfil Șeicaru sunt evocate cu discreție și eleganță.

În ceea ce privește organizarea bibliotecilor școlare, a lecturilor, a promovării literaturii naționale prin traduceri în limbi străine, a relațiilor dintre stat și scriitor, precum și a nuanțurilor privitoare la literatură și gazetărie, Pamfil Șeicaru a fost un vizionar așa cum fusese Mihai Eminescu și Nicolae Iorga.

Interviul acesta se constituie într-un excelent

(continuare în pag. 11)

(urmare din pagina 10)

document de istorie literară, în care Pamfil Șeicaru își expune, fără echivocuri și ezitări opiniile privitoare la cultura română și problemele ei.

*

De vorbă cu d[omnul] Pamfil Șeicaru

Pamfletul. – Statul să înlesnească crearea de scriitori. – Modalitatea. – Problema traducerilor din literatura românească în limbi străine. Propaganda prin literatură. – Gazetăria și Literatura.

D[omnul] Pamfil Șeicaru și-a cucerit în scurt timp un loc de frunte în presa românească cu același avânt eroic, cu aceeași bravură cu care a cucerit pe câmpul războiului cea mai înaltă distincție militară: Ordinul cavalerilor „Mihai Viteazul”. Talentul lui combativ până la impetuozitate pururea gata de luptă, prompt în atac, și tot atât de prompt în ripostă, este compus în aceeași măsură de celebritate și nervi din gândire și inimă.

Polemistul acesta violent, exploziv mai mult în mitralieri decât în rachete, pasionat de carnagii, este susținut în asaltul luptei, nu numai de vibratoare convingere, de un lirism de suflet, ci de implacabilă logică a unei gândiri fortificată cu cea mai sănătoasă și nutritivă cultură.

Combativul acesta, care nu cunoaște nici armistițiul, nici odihna, este un vicios al cărții – pururea în răscolirea librăriilor și anticarilor, el a agonisit în cap și în biroul lui de lucru o compactă bibliotecă, în care spiritul eclectic ce a prezidat în alegerea cărților, este străbătut de linia definitivă a convingerii personale: Louis Veuillot, Barbey d’Aureville Charles Mauras, Léon Bloy, Leon Daudet, Georges Vallois, sunt zeii ocrotitori care priveghează biblioteca din biroul și din interiorul sufletului lui Pamfil Șeicaru.

E un violent al gândirii, al convingerii și al stilului – dar ceea ce explică violența acestui om, cu înfățișarea feroce, dar cu fondul senzitiv, bun, naiv și generos de copil este perfecta bunacredință, profunda sinceritate. Cuiva, care îi imputa această violență, Pamfil Șeicaru, ca cea mai cinstită explicare a sufletului și atitudinilor lui, îi răspundea cu, următoarea elocventă mărturisire a lui Barbey d’Aureville:

„Je suis de ceux qui «pardonent» à la verve, cette impétuosité de l’esprit, bien des entraînements. Je suis de ceux qui «croient» que la passion qui embrase les mots les purifie, comme le feu allumé purifiait les leviers du prophète.”

STATUL TREBUIE SĂ OCROTEASCĂ ACTIVITATEA LITERARĂ

– Statul trebuie să ocrotească activitatea literară ? – e întrebarea cu care începem interviul... în biroul plin de cărți al lui Pamfil Șeicaru.

– Evident că da, – răspunde energic d[omnul] Pamfil Șeicaru. În definitiv, gloria unei nații nu este în funcție de bilanțurile favorabile ale băncilor, nici de balanța comercială, nici de numărul coșurilor de fabrici. Toate acestea nu sunt decât elemente fizice de suport ale victiei morale, singura care hotărăște destinele unui neam.

S-ar putea spune, o gospodărie plină într-un Stat înlesnește răgazul sufletesc pe care îl cer operele spiritului. În epoci de crize economice, grija zilei de mâine strangulează orișice tendință de odihnă contemplativă; viața te biciuește, grija cotidianului nu îți dă repaosul necesar reculegerii pe care o ai în preajma operelor de artă. De aceea crizelor economice corespund aproape matematic crizele culturale. Creația literară și artistică este oarecum condiționată și de numărul consumatorilor – să-mi fie iertat că întrebuițez un cuvânt brutal într-un domeniu impropriu.

Brutalitatea este numai aparentă. Dacă nu există cumpărător de cărți literare, editorii evident că nu se mai aventurează să tipărească cărți de literatură. Or, dacă nici această minimă satisfacție, care constituie pentru autor o carte tipărită, nu o poate avea, este de la sine înțeles, că stimulentele creației slăbește, iar oamenii își caută satisfacții sufletești în alte domenii mai puțin aspre, mai darnice. Vedeți, nu pun problema în forma inelegantă a unor pomeni – cum și-ar putea imagina îngâmfarea omului politic întâmplător chemat să diriguiește forțele morale ale nației, ci, înlăturându-se criza de producție, – în lipsa cititorilor. Statul să înlesnească crearea de scriitori.

ÎN CE MODALITATE STATUL TREBUIE SĂ OCROTEASCĂ LITERATURA ROMÂNEASCĂ

– Prin crearea, de biblioteci. În școlile secundare, licee, școli normale, seminarii, școli comerciale etc. etc. în fiecare clasă să se creeze o bibliotecă a clasei, în care cărțile să fie selecționate, potrivit cu nivelul inteligenței și culturii elevului.

Îmi amintesc că la liceul din Ploiești, pe vremuri, prin 1908, sub îndemnul unor profesori ca D. Munteanu-Râmnic și alții se începuse asemenea, înjghebări. Să nu crezi, că acest deziderat s-ar putea traduce prin dictonul francez „enfoncez des portes ouvertes” deoarece pot cita cazul bibliotecii liceului din Buzău, care inaccesibilă elevilor, dar chiar și profesorilor. La ce o fi crezând conducătorii liceului că ar putea servi o bibliotecă, nu am putut pricepe niciodată. Pentru a avea imaginea completă, subliniați că orașul Buzău este fieful politic al d[omnului] dr. C. Angelescu, ministrul instrucției publice.

D[omnul] Pamfil Șeicaru

Indiferența, uneori vrăjmășia, mai întotdeauna a profesorilor de liceu a tot ce e literatură și artă ar trebui să pună pe gânduri în primul rând pe oricine se apropie de problemele complexe ale culturii românești.

Și astăzi, pentru atâția profesori de limba română, franceză, germană și latină cuvântul „literatură” este sinonim cu pierderi de vreme. Atunci, când Statul ar crea în fiecare clasă o bibliotecă literară, prezența ei, materială în cuprinsul clasei ar însemna și o constrângere morală pentru profesori ca să se întoarcă la bunele tradiții de stimulatori ai pasiunilor cărturărești ce poate germinează în fiecare suflet de copil.

Dacă din fiecare volum apărut – versuri sau proze – e de la sine înțeles cu oarecare grijă de selecție – s-ar cumpăra un număr de 2000 exemplare, editorii ar fi determinați să tipărească cărți de literatură, iar condițiile materiale ale scriitorului s-ar schimba simțitor.

SUNT SUBVENȚIILE FOLOSITOARE LITERATURII ?

– Subvenții ? De ce nu ni se precizează ce s-ar putea înțelege prin subvenții. O subvenție directă scriitorului, o consider ca o insultă. Există o mizerie eroică, pe lângă care trebuie să treci cu aceeași respectuoasă înțelegere, ca pe lângă orice nobilă suferință umană. Indirect, evident că da, și modalitățile le-am formulat în răspunsul precedent.

TRADUCERILE DIN LITERATURA ROMÂNEASCĂ ÎN LIMBILE STRĂINE

– Este una din ideile pe care le-am animat, ori de câte ori a fost vorba de propaganda noastră în străinătate. Sigur, că am putea înfățișa străinătății câțiva scriitori de o esență superioară. Succesul lui Panait Istrati ar putea să însemne o poartă larg deschisă în librăria franceză pentru cartea românească. Ceea ce a format succesul literaturii lui Panait Istrati a fost pitorescul unui ținut literalicește până astăzi străinătății necunoscut. Apropie oricând „Unchiul Anghel” și „Prezentarea haiducilor” de unele nuvele ale lui Sadoveanu („Cosma Răcoare”) și Sandu Aldea („Sima Baltag”) și vei verifica ușor afirmația, mea. Modalitatea lansării literaturii românești nu poate fi decât una singură: Contracte, cu una sau mai multe case de editură, care ar primi din partea Statului nostru o sumă de 10-15 mii franci francezi de fiecare volum românesc ce s-ar tipări. Faceți socoteală, și vă veți convinge, cu o sumă meschină de 10 milioane lei – meschină comparativ cu cei 14 milioane lei ce îi risipește anual Teatrul Național – s-ar putea obține unele succese strălucite ale literaturii românești peste hotare. Nu citez nume, pentru simplul motiv că nu vreau să stârnesc nici cea mai mică umbră de patimă în jurul acestor păreri. Am stârnit prea multe pasiuni, ca să nu fiu obligat, ca de data asta să vorbesc în afară de sfera oricărei pasiuni. Problema culturii românești nu este o problemă de cenaclu, și nu poate fi rezolvată în funcție de pasiunile inerente legate de firea omenească.

LITERATURA ȘI GAZETĂRIA

– Ce lucrări preparați ?

– E singura întrebare, care când mi se pune, stârnește în sufletul meu o dără nesfârșită de amar, regret. Gazetăria îmi exploatează slăbiciunea temperamentului meu năvalnic, mi-a acaparat toată energia, s-a așezat ca o imensă ventuză asupra cerebralității mele. Mă cunoști prea bine, pentru a înțelege mica dramă care se petrece zi de zi în sufletul meu. Vezi pe masa mea de lucru, ultima lucrare a lui Pierre Lassere „La Jennease d’Ernest Renan”, volumele lui Barbey d’Aureville și volumul lui Louis Bertrand despre Ludovic al XIV.

Tărâmuri de preocupare așa de îndepărtate de frământarea, de zbuciumul, de risipa mea cotidiană ! Demonul gazetăresc îmi devastează cu ferocitate firavele mele visuri literare. Am un roman de război, care urmează

Pamfir Șeicaru

să închidă în el breviarul sensibilității metafizice a generației mele înmuiață în tragica încercare a războiului. Romanul poartă titlul „În patru labe”. Când va fi sfârșit, nu știu ! Deocamdată, vreau să scot în volum „Cronicele dramatice” și „Aspectele Parlamentare”. Precum vezi, volume menite să întrețină vrăjmășii. Perversitate de pamfletar. Literatura pură, precum vezi, rămân „la princesse loialite”. Tu dragă prietene, mă înțelegei mai bine ca oricine, tu care ai risipit atâta bogăție de talent în lumina meseriei de iobag al cotidianului. Poate că mie îmi este dat să rămân permanent în Purgatoriul presei, și să nu văd niciodată Paradisul realizărilor literare.

În „Poussieres” de Barbey Aurevily am găsit două versuri pe care le socotesc cuprinzătoare;

**Combien non faut-il de femmes possédées
Pour valoir celle qu’on n’eut pas ?**

Câte mii de articole va trebui să scriem pentru a acoperi imaginea cărții pe care o port în mine ca o lanternă; imaginea cărții pe care nu o voi scrie niciodată...

Omul acesta forte, de energie intensă și patima generoasă și idealistă, luptătorul de asalt și de guerillas al presei, mi-a lăsat la despărțire o impresie de tortură intimă, de melancolie, sentimentul de zădărnici a tuturor eforturilor, care nu se concretizează în formele de eternitate ale artei – care e poate esența tainică și fundamentală a sufletului lui.

D. KARNABATT

¹ Salamalec – formulă de salut la popoarele de religie musulmană.

² Ioana-Furtuna Crainic (1921-1983), fiica lui Nichifor Crainic, s-a născut la Viena, a fost traducătoare și funcționară superioară la Biblioteca Centrală de Stat. A acordat un interviu – „Avea o minunare în fața splendorii copilăriei”, publicat de I. Opreșan în cartea *Lucian Blaga printre contemporani. Dialoguri adnotate. Ediția a 2-a, revăzută, augmentată, necenzurată*, București, Editura Saeculum și Editura Vestala, 1995, p. 226- 244. [Este semnat Furtuna Cojan Crainic].

³ Erau, de fapt, fiica, Ioana-Furtuna și ginerele, Alexandru Cojan, inginer silvic, deținut politic și cel ce s-a preocupat de *restituirea arhivei* lui Nichifor Crainic.

⁴ D. Karnabatt, *De vorbă cu d[omnul] Pamfil Șeicaru*, în *Rampa*, 8, nr. 2416, sâmbătă, 14 noiembrie 1925, p. 1, col. 1-3 + o caricatură a lui Pamfil Șeicaru în viziunea lui Popa. [Anchetă printre scriitori. Politica noastră culturală]

**Ioana-Ruxandra
Fruntelată**

ETNO-LOG

Folclorul enigmatic

Ghicitorile sunt încifrări artistice ale unei viziuni despre lume ca întreg, formate cel mai des prin mecanisme stilistice metaforice sau metonimice. Concursurile de ghicitori din mediul școlar ne-au indus ideea falsă că ghicitorile testează inteligența, dar, în realitate, nici măcar faimoasa „ghicitoare-păcăleală”: „Mănăstire-ntr-un picior/ Ghici, ciupercă, ce-i ?” nu poate fi dezlegată prin mijloace logice. Un fel de exprimări „oblice”, funcționând ca niște formule de recunoaștere, ghicitorile aparțin unor comunități care le împărtășesc și le transmit în contexte specifice, precum șezătorile și clăcile.

La origine, ghicitorile par să fi fost punți de traversare a graniței între profan și sacru, pentru că le găsim și în categoriile folclorice rituale. „Nevesteasca”, un cântec nupțial din Bihor, având, probabil, funcție inițiativă, era formată dintr-o suită de ghicitori adresate mirelui: „Portăreii: «Mire prea iubit !/ Bine ne-ai vorbit;/ Dar tot nu ți-om da/ Nevestuța ta,/ Până ne vei spune,/ Că pe astă lume,/ Pe deasupra noastră/ Ce umbră-i mai groasă ? »/ Mirele: «Astă lume are/ O umbră mai mare/ Care-i cea mai groasă/ Și-i deasupra noastră;/ Umbra ceriului»” (fragment, în Sim. Fl. Marian, *Nunta la români* [1890], ediție critică de Teofil Teaha, Ioan Șerb, Ioan Ilișiu, text stabilit de Teofil Teaha, Editura „Grai și Suflet – Cultura Națională”, București, 1995, p. 427).

În *Datinele poporului român la înmormântări* (1882), Teodor T. Burada descrie jocul de priveghi „Leuca” din satul Tichiriș (azi, sat component al comunei Vidra din jud. Vrancea), consemnând versurile dialogului format dintr-o suită de ghicitori „cosmice” puse în act de jucători, pe fondul unei melodii cântate din fluier de un cioban. „Jocul acesta e uzitat în comunele din Vrancea, unde se joacă mai ales împrejurul focului. [...] El se începe cu cuvintele următoare: «Ce-i sus, măi ?»/ «Luna, stăi !»/ «Da' dincoace ?»/ «Leuca întoarce»;/ «Te-ai întors/ Dă-te jos !»” (apud Sim. Fl. Marian, *Înmormântarea la români* [1892], ediție critică de Teofil Teaha..., *op. cit.*, 1995, p. 144). Pentru cititorii contemporani, termenul „leucă” este o „ghicitoare” în sine, fiind o piesă din lemn de la căruță, ce face legătura între „osie” și „loitră”, alte două cuvinte „enigmatice”. Poate, totuși, unora le mai este încă familiară expresia „a fi lovit cu leuca”, însemnând: „a fi zăpăcit”, „a acționa prosteste”.

După cum aflăm de la Ovidiu Papadima (*Literatura populară română. Din istoria și poetica ei*, Editura pentru Literatură, București, 1968, p. 242-243): „... pornind de la formele aforistice cu funcțiune rituală păstrate în *Rig-Veda* indiană, jocurile și poeziile cu caracter enigmatic ale arabilor și evreilor, precum duelul grațios de ghicitori între regele Solomon și regina din Saba, și până la unele povești din *1001 de nopți*, de la numeroasele povești-ghicitori atribuite lui Esop, în literatura greacă veche și până la mărturiile

despre lupta pe viață și pe moarte, prin ghicitori, păstrate în *Edda*, la popoarele scandinave, și în vechile *Saga* ale islandezilor, - istoria ghicitorii e bogată”.

Același autor trece în revistă ghicitorile „cosmice” sau „fatale” din literatura antică și din basme, precum acelea din tragedia lui Oedip (ghicitoarea Sfinxului) ori din *1001 de nopți*. Regăsim ghicitoarea Sfinxului într-o poziție de forță în povestea italiană „Ghicitoarea neghicită”, repovestită în românește de Adriana Lăzărescu

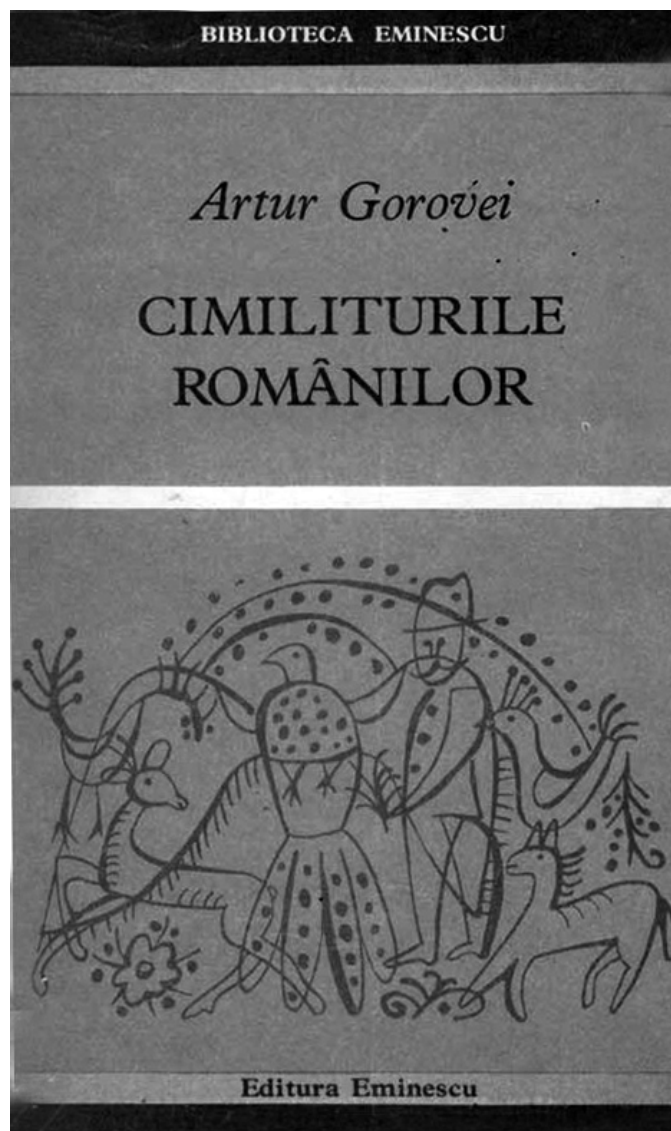
două picioare ca tot omul. Iar la bătrânețe vei merge în baston, care va fi al treilea picior, de fapt. Nu-i așa ? Mai întâi în patru, apoi în două și la urmă în trei ?» Se distrahă împăratul și se înveseliră cu toții, căci a fost o nuntă mare împărătească, de șapte zile și șapte nopți, când s-au spus cele mai multe snoave și cimilituri, s-a cântat și s-a dansat ca la nuntă”.

În unele basme, întrecerea „de ghicit” are loc chiar între viitorii miri, după cum atestă prima consemnare a unui basm românesc, într-un manuscris din 1797: „Istoria unui voinic înțelept întrebându-se din ponturi cu o fată de împărat” (Nicolae Constantinescu, „«Iar cuvântul din poveste înainte mult mai este...». Basmul popular între ieri și mâine”, în *Folclorul, cum poate fi înțeles. Studii și articole de etnologie românească*, Ediție de Ioana-Ruxandra Fruntelată, Editura Universității din București, 2011, p. 294).

După un veac de la competiția „în ponturi” dintre voinicul înțelept și fata de împărat, Artur Gorovei edita întâia colecție de ghicitori autohtone: *Cimiliturile românilor* (1898), cuprinzând toate textele de gen (tipuri și variante) publicate în broșuri și în periodice până în anul 1897, pe lângă ghicitori culese personal ori comunicate de alți folcloriști, între care Sim. Fl. Marian, I. A. Zanne și Pericle Papahagi (O. Papadima, *op. cit.*, p. 232). Gorovei a grupat cele 1960 de tipuri de ghicitori (numite, în Moldova, „cimilituri”), însoțite de 756 de variante, după „răspunsul” lor, adică după elementul pe care-l codifică poetic: „Soarele și luna” – „Este un frate și o soră/ Ei îs frați și se-nfrățesc./ Iar nicicând nu se-ntâlnesc”; „Viața” - „Cinel, cinel/ De ce o lungești./ De ce mai scurtă o faci”; „Ghemul” – „O mie înnodate./ O mie desnodate/ O mie să zici./ O mie nu ghicești” (Artur Gorovei, *Cimiliturile românilor*, Ediție îngrijită și „Cuvânt înainte” de Marin Bucur, Editura Tineretului, București, 1959).

Ultima ghicitoare, cea despre ghem (cu unele variante ce se pot referi la „năvod”), este, de fapt, compusă dintr-o formulă pe care o mai întâlnim și la finalul altor ghicitori: „O mie să zici./ O mie nu ghicești”. Alte formule finale sunt: „Ciumelei, ce-i ?” sau: „Cine n-a ghici/ Gâtul i-oi suci”, care ne trimite, din nou, la un context „fatal” al acestei specii a folclorului enigmatic. Între formulele inițiale ale ghicitorilor sunt: „Ghici ghicitoarea mea”; „Cinel, cinel” sau „Cimiliga, liga”, arătându-ne că vocabularul versurilor populare încifrate se poate apropia de limba ludică, „inventată”, a poeziei magice.

Conținutul și forma ghicitorilor transmit informații despre mentalitatea și mediul de viață ale omului din comunitățile tradiționale. Fulgii de nea „vin” pastoral, ca „oițele din munte/ Cu stelute albe-n frunte”. Prin anii 2000, când participam la „măsuratul laptelui” într-un sat hunedorean, o femeie mi-a spus ghicitoarea: „Patru restie/ Țin un car cu fân”. Știind că restiele fac parte tot din „codul” enigmatic al mașinăriei numite căruță, fiind bucați de lemn ca niște „picioare”, cu care se prind piesele jugului, răspunsul la ghicitoare („Oaia”) capătă sens.

(*Povești nemuritoare*, 17, Editura Ion Creangă, București, 1974, p. 85-86). Este vorba despre o fată de împărat, care e pețită de mulți prinți, dar tatăl ei nu vrea s-o dea de nevastă decât celui care îi va spune o ghicitoare necunoscută. Urmează mai multe încercări fără succes: „Când te chem, tu îmi răspunzi; nu mă vezi, dar mă auzi” » «Ha ! Ha ! Ha ! râse împăratul. O știam... este ecoul». [...] «Mărite împărate, spuse un alt prinț, iată ghicitoarea mea: Grăiește, dar gură n-are, merge, dar fără picioare». «Ha ! Ha ! Ha ! e scrisoarea ! »”. În cele din urmă, unul dintre prinți formulează arhicunoscuta (pentru cultura europeană) ghicitoare dezlegată cândva de Oedip: „Ei, bine: cine umblă întâi în patru picioare, apoi numai în două, iar la urmă în trei ?» Împăratul căzu pe gânduri. [...] «Ai izbutit să-mi spui o ghicitoare pe care să n-o pot ghici. Fata mea va fi soția ta. Dar mai întâi deslușește-mi ghicitoarea. Sau e numai o glumă fără dezlegare ?» zise împăratul. «Dar este cât se poate de simplu, măria ta. Chiar tu ești, împărate !» «Cum așa ?» se răsti împăratul. «Foarte simplu: copil fiind, ai umblat în patru picioare. Când ai crescut mare ai mers în

Firide basarabene

Biografia poetului, prozatorului, dramaturgului, eseistului și publicistului George Meniuc (n. 20 mai 1918, Chișinău – m. 8 februarie 1982) continuă să fie incompletă, cu numeroase erori și chiar inadmisibile denaturări¹.

Se știe din mărturiile și amintirile confrăților că a fost un intelectual distins, un pasionat al lecturii și un cărturar autentic.

Opera sa cuprinde câteva cărți care au marcat imaginea și orizontul literaturii din Basarabia.

Istoria și critica literară l-au receptat cu pasiune, înțelegere și dragoste și l-au situat *acolo* unde, de fapt, îi este locul în literatura națională.

Poetul a fost destul de parcimonios în ceea ce privește informațiile și unele precizări despre sine și despre confrății săi spre a-i contura, cu exactitate, profilul și prezența în epoca interbelică.

Se cunoaște, de asemenea, că poetul George Meniuc a absolvit Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din București, unde s-a format în condiții excelente.

Poezia „uitată” a fost scrisă și publicată² în anul 1938 pe când autorul era în anul doi de studii universitare. Ea se intitulează *Ploaie* și este, de fapt, un elogiu adus acestui fenomen care generează lumină, „bogăție de-aromă și culori” și, firește, *o renastere* a naturii ce produce, întotdeauna, miracole.

În cele șapte distihuri se găsec și câteva regionalisme, precum *cioclej*, *gnomii*, *hlei* care nuanțează valoarea stilistică a poeziei.

*

Știri din Basarabia

Într-o zi frumoasă de vară, cu soare aprins, locotenentul Barbu Mihail coboară dintr-o căruță în comuna ardeleană Rupea, unde se afla regimentul lui de dorobanți.

Încă din prima zi, camarazii care l-au cunoscut s-au simțit atrași de inteligența și prestața lui. Întreaga lui ținută și atitudine radia în jur numai voioșie.

De la început a fost numit comandantul companiei a 3-a. Îl preocupa, în primul rând, grija de ostașii lui pe care îi iubea și de care se simțea apropiat. Locotenentul Barbu Mihail era rupt din aceeași țărână cu cei care-i comanda.

Născut în com. Bolintin din Vale, jud. Ilfov, dintr-o familie înfrățită cu brazda, locotenentul Barbu Mihail rămâne orfan de război. Tatăl său căzuse pentru întregirea Patriei.

Trăise, ca mulți din ostașii săi, viața grea și aspră de copil sărac și orfan. Învățase școala primară în sat și crescuse acasă sub oblăduirea mamei sale care-și educa copilul în cultul amintirii tatălui mort pe front.

După terminarea școliei primare, ținea cu orice preț să fie dus la un liceu militar. Dar împrejurările nu-i îngăduie acest lucru. Face liceul și după luarea bacalaureatului se prezintă la Școala militară de ofițeri de infanterie, unde este admis. Își ajunsese țelul pe care-l urmărea de mic copil: avea să ajungă ofițer. Și-a ajuns.

Frumos la înfățișare și bun ca pâinea caldă, locotenentul Barbu Mihail avea darul de a pătrunde în cutele ascunse ale sufletului ostașilor. Și ori de câte ori se întâmpla ceva vreunui subaltern, el lua parte cu durere la necazurile lui.

În vara anului 1940, când s-a prezentat la noua unitate, plutea în aer dorința de a recuceri ceea ce ni se furase în mod barbar. În cadrul acestei atmosfere erau instruiți ostașii companiei a 3-a de către comandantul ei...

Se aștepta cu înfrigurare ziua când Prutul – hotar vremelnic – va fi din nou al nostru.

La primirea ordinului de marș spre Prut, locotenentul Barbu Mihail nu-și mai găsea astâmpăr. Marșul spre Prut l-a făcut ca și când nu atingea pământul. Era în al nouălea cer.

La trecerea Prutului sunt întâmpinați de un foc ucigător. Bombe de toate calibrele răscoleau pământul. Cerul și pământul vuiau...

Locotenentul Barbu Mihail era în lumea lui... În fruntea companiei sale, el îi încurajează pe toți, imprimă în sufletul ostașilor avânt și încredere în ei. Sfidează moartea... Nu-i pasă de ea... El poate să moară, dar Patria să trăiască...

În clipele de grea cumpănă, ia hotărâri energice și se aruncă fără șovăire unde primejdia e mai mare. Compania a 3-a este întotdeauna întâia. În ziua de 13 Iulie 1941, fără pregătiri de artilerie, locotenentul Barbu Mihail, cu arma în mână și în fruntea companiei, pornește la atacul cotei 284.

– După mine, băcți ! După mine, băcți !, se aude glasul puternic al comandantului.

În salturi rezezi, împinși ca de o forță nevăzută, ostașii companiei a 3-a înaintează sub ploaia de gloanțe, ce se revărsa asupra lor, 800 metri.

Locotenentul Barbu nu sta locului... În vâlvătaia luptei sare de la un ploton la altul, însuflețindu-și oamenii și dirijând focul armelor automate.

O poezie „uitată” a lui George Meniuc

Nicolae SCURTU

Ploaie

Foșnet de cioclej aud în geam, ogoare și grădini,
Aud pașii apelor suindu-se-n tulpini.

Pânza de fiori împrejmuie sămânța cald
Și degete înmugurite răzbat spre cer înalt.

Un dor și zvâcnet lăuntric e în flori
Să crească bogăție de aromă și culori.

Sub streășina ciupercii gnomii au bordei,
Adăpostiți de vânt și râmele din hlei.

Lumini nasc larmă-n cer și-nțepă c-un sfichiu
Obrazul bălților sau cad în lan de grâu.

Toți painjenii dorm. Toți țâstarii. Numai hoții nu
Asnoapte, bogdaproste ploaia trei ceasuri o ținu.

Biciul de la plug sudoarea de la coasă
Măine, feciorii mei, ne-or da pâinea frumoasă.

George Meniuc

P L O A I E

*Foșnet de cioclej aud în geam, ogoare și grădini,
Aud pașii apelor suidu-se 'n tulpini.*

*Pânza de fiori împrejmue sămânța cald
Și degete înmugurite răzbat spre cer înalt.*

*Un dor și svâcnet lăuntric e în flori
Să crească băgăție de-aromă și culori.*

*Sub streășina ciupercii gnomii au bordei,
Adăpostiți de vânt și râmele din hlei.*

*Lumini nasc larmă'n cer și 'nțepă c'un sfichiu
Obrazul bălților sau cad în lan de grâu.*

*Toți painjenii dorm. Toți țâstarii. Numai hoții nu
Asnoapte, bogdaproste, ploaia trei ceasuri o ținu.*

*Biciul dela plug, sudoarea dela coasă
Măine, feciorii mei, ne-or da pâinea frumoasă.*

George Meniuc

¹ Mihai Cimpoi, *O istorie deschisă a literaturii din Basarabia. Ediția a 4-a reactualizată*, București, Fundația Națională pentru Știință și Artă, 2009, p. 9, 11, 14, 17, 63, 72, 74, 80, 81, 126, 130, 131, 133-134, 156, 160, 198, 204, 209, 221, 242, 243, 245, 248, 249, 252, 253, 266, 284, 285, 301, 309, 313.

² George Meniuc, *Ploaie*, în *Tinerimea Română*, 57, nr. 1, septembrie 1938, p. 29.

Locotenentul activ Barbu Mihail

Sublt. rez. Nicu TUDOR

la Kubanca Nord Odesa, luând parte la luptele de la Bieloci, Vodi Turc, dând pretutindeni dovadă de același eroism.

Locotenentul Barbu era un om de curaj, îndrăzneț, priceput și mai ales un om de inițiativă. Tocmai ceea ce-i trebuie unui militar de ispravă. Pentru toate aceste calități ostășești a fost întrebuințat

în cele mai grele misiuni. Și de la nici una nu a dat înapoi. Din contră, parcă sufletul lui dârz îl împingea către aceasta.

În ziua de 22 August 1941 au loc lupte mari la Kubanca. Inamicul ataca cu forțe mari, reușind să se apropie de linia de rezistență a regimentului. Ba în unele locuri reușește chiar să se infiltreze în poziția noastră.

Locotenentul Barbu, din proprie inițiativă, pornește un contraatac viguros cu compania sa în flancul inamicului, reușind să-l demoralizeze și să-l pună pe fugă. Pierderile dușmanului au fost grele, atât în oameni, cât și în material.

Dar... eroii parcă își au destinul lor. Nu sunt lăsați să-și soarbă faptele lor de eroism în tihna unor zile de bucurie românească ce aveau să vie. Către sfârșitul atacului, bravul locotenent cade rănit grav de un glonț dușman.

Pentru spiritul său de jertfă, pentru faptele sale de eroism a fost decorat cu „Coroana României” cu panglică de Virtute Militară și Post Mortem cu ordinul „Mihai Viteazul” clasa III-a.

Giulgiul morții acoperă fața bravului ofițer, dar amintirea lui a rămas vie pentru cei ce l-au cunoscut.

Consătenii lui sunt mândri de eroul lor, căci locotenentul Barbu Mihail este și rămâne o mândrie a lor.

(Extras din „Basarabia”, nr. 664, 11 septembrie 1943, p. 4.)

Nota redacției: Eroul Mihail Barbu (Mișu Barbu), născut la 16 noiembrie 1915 în Bolintin Vale, era fiul lui Dobre și al Anicăi. Se înrudea îndeaproape cu familiile bolintinene Spănu, Trăistaru, Vâlceanu, Vânătoru... Autorul articolului este Nicu Tudor, fiul lui Stoica și al Ioanei, născut la 3 martie 1910 în satul Crivina, comuna Bolintin Vale. În perioada interbelică a fost institutor, profesor, revizor școlar, inspector general în Ministerul Învățământului. Intelectual remarcabil, autor de manuale școlare, a colaborat la mai multe publicații de educație și cultură cu articole pe teme diverse, recenzii și prezentări de carte. După instalarea regimului comunist a fost condamnat politic și a primit ani grei de închisoare, urmată de domiciliu obligatoriu la Rubla, în județul Brăila, până în apropierea morții. A încetat din viață la 28 octombrie 1963, după o lungă suferință provocată de bolile căpătate în anii de recluziune, fiind înmormântat în satul natal.

Gl. Bq. (rtr)
Gheorghe Dragomir
Președintele
Centrului de
Etică și Strategii

Motto: *Nu suntem totuși, încă, în fața unui război economic excesiv. Obstacolele comerțului internațional se multiplică în egală măsură din rațiuni mai mult sau mai puțin sau mai puțin clasice: dezvoltarea practică a sancțiunilor cu folosirea crescândă a comerțului și finanțelor ca arme strategice, cu voința statelor care vor și pot să se reindustrializeze pentru a reduce dependența lor de produsele critice ca semi-conductori sau anumite medicamente, sau în general pentru a împiedica efectele provocate de întreruperea lanțurilor de aprovizionare din cauze geopolitice. Excesele diviziunii internaționale a muncii vorbeau de China ca uzina planetei și mai recent de Vietnam, care joacă parțial acest rol, acum de India ca fabrica de medicamente a planetei, au provocat reacții protecționiste în afara cazurilor de sancțiuni sau teamă de transferuri tehnologice excesive. La nivel*

global, aceste practici contribuie la creșterea costurilor și deci la alimentarea inflației, dar fără a pune sub semnul întrebării fundamentele în cauză ale comerțului internațional și tratatele comerciale în ansamblul lor, în ciuda slăbirii OMC (Organizația Mondială a Comerțului). (Thierry de Montbrial, IFRI, Raportul Ramses, 2025)

Analiza prezentată de Thierry de Montbrial, președintele IFRI (Institutului Francez de Relații Internaționale) și eminența cenușie a Grupului Bilderberg pentru Europa Centrală și de Sud-Est în introducerea la raportul anual Ramses, care poartă titlul simbolic „Între putere și neputință”, ne arată o amplă radiografie a evoluției sistemului de relații internaționale, politice, economice, comerciale și militare la nivel planetar, pe țări și zone geografice, evidențiind un punct de fragmentare sistemică. Aceasta ar putea conduce la o reasezare geopolitică, geoeconomică și geostrategică într-o lume multipolară, în aparență haotică, dar care se conturează sub ochii noștri, anunțând ultimele zvăcniri de orgoliu ale hegemonismului american. Anticipând asupra conflictelor în curs sau viitoare, nu putem să excludem că fragmentarea actuală a sistemului internațional ar putea continua până la capăt pentru a asista la o nouă împărțire a lumii în blocuri, ipoteză ce ar trebui luată în calcul. Dar, până la o nouă ordine mondială, trebuie să relativizăm această evoluție și să lăsăm o șansă unei schimbări a cursului său.

Un nou Război Rece se prefigurează în 2026 ?

DA, se prefigurează deja semnele transformării competiției economico-comerciale, financiare și monetare, dar și una militară, existentă între marile puteri, dar și cu puterile emergente, într-un adevărat Război Rece comercial și tehnologic, în goană după materii prime și asigurarea de noi piețe de desfacere. Marile puteri au totdeauna nevoie de comerțul internațional, pe de o parte pentru a completa lipsa lor de materii prime, energie, resurse naturale sau pentru a dobândi bunuri pe care nu le au și le-ar produce doar la costuri ridicate, iar pe de altă parte pentru a asigura debușee produselor pentru care ele au un avantaj competitiv, în sens larg. În situația în care SUA sunt nesigure pe ele însele, UE nu mai reprezintă o unitate activă și se află în opoziție deschisă cu SUA, iar în jurul Chinei se polarizează tot mai multe țări creionând afirmarea unui „Sud Global”, cu ambiții de a impune propria ordine mondială economică, comercială, financiară, monetară și militară. Harta geopolitică a lumii în 2026 ne va arăta o recalibrare a sistemelor de alianțe pe baza respectului reciproc al intereselor, întrajutorării, transferului tehnologic neîngrădit de reguli și sancțiuni, cu un „Occident Colectiv” tot mai eterogen politic, economic și militar, care încă mai crede că se află în poziția de a impune democrația în relațiile internaționale.

Politizarea comerțului internațional și adoptarea de măsuri protecționiste excesive (vezi creșterea unilaterală a taxelor vamale impusă de Administrația Trump), a sancțiunilor unilaterale din partea SUA și „Occidentului Colectiv” și mai recent sechestrarea navelor comerciale în apele internaționale de garda de coastă și nave militare americane, nu fac decât să grăbească o reasezare geopolitică, geoeconomică și geostrategică în care vechii aliați și parteneri de afaceri devin rivali într-o competiție tehnologică și comercială nemiloasă. Scapă cine poate, iar cei care asigură protecție și comerț liber, fără condiționări prealabile, devin poli de atracție pentru noi alianțe și parteneriate.

Joseph Stiglitz, laureat Premiul Nobel pentru Economie (2001), într-un recent articol publicat în *Le Monde* avertiza că: „Donald Trump și-a tras un glonț în piciorul economiei americane prin adoptarea politicilor autoritare în domeniul migrației și celor protecționiste, care au condus la fragilizarea economiei americane și la tulburarea ecosistemului comercial mondial creat după războiul mondial. În fiecare an, în SUA se discută de «policize» recunoscându-se dificultatea anticipării viitorului care pare a fi amenințat de riscuri noi, războaie, pandemii, crize financiare, catastrofe climatice”.

Efectul de bumerang al creșterii tarifelor vamale de către Administrația Trump se vede azi, când la numai șase luni de la punerea lor în practică, la 8 ianuarie 2026 Șeful Trezoreriei, Scott Bessent, declară că așteaptă hotărârea Curții Supreme care va anula tarifele impuse sau va da câștig de cauză președintelui Trump. Oricum, a declarat domnia sa, Trezoreria este pregătită să ramburseze sumele încasate abuziv, având pregătiți 774 miliarde de dolari, însă plățile ar putea fi eşalonate pe luni sau chiar ani de zile.

Elveția transmite un mesaj care șochează Europa: ridică sancțiunile activelor rusești existente în băncile elvețiene și se retrage din mecanismul sancțiunilor !

Recent, Elveția a hotărât eliberarea a o sută de miliarde de dolari din activele rusești, decizie spectaculoasă care evidențiază dorința de păstrare a neutralității pentru țara care timp de decenii a fost seiful Occidentului, folosit pentru a impune sancțiuni asupra activelor unor țări și companii care-i deranjau interesele economico-financiare și geopolitice. Prin această decizie, „cifru seifului” a fost schimbat, iar accesul SUA și UE la folosirea discreționară a sancțiunilor asupra activelor depuse în Elveția a fost blocat.

Cum s-a ajuns la o asemenea decizie și care sunt efectele pe termen mediu și lung asupra tranzacțiilor comerciale la nivel global ?

La inițiativa Consiliului Federal Elvețian și a Asociației Băncilor Elvețiene, serviciile de informații și cele de risc ale băncilor au pregătit în secret un raport de 80 de pagini în care se prezintă o

serie de informații bine documentate privind viitorul și credibilitatea neutralității țării și sistemului său bancar, care se vor prăbuși dacă continuă să aplice sancțiunile UE și SUA, neutralitate care stă la baza existenței statului elvețian.

Raportul Băncii Centrale Elvețiene prezintă o situație îngrijorătoare și anume că în ultimele decenii au avut loc retrageri sau redirectionări a depozitelor spre bănci din Orientul Mijlociu și Asia, ceea ce a influențat o scădere dramatică a francului elvețian. Deci, hotărârea luată pentru deblocarea miliardelor de dolari ai Rusiei nu a fost numai un element de strategie politică, ci și economică, care definește însăși statutul Elveției.

Consiliul Federal a cerut tuturor băncilor care dețineau active rusești să folosească propriul sistem financiar protejat de orice intervenție externă pentru a se păstra secretul operațiunii. Această decizie a fost considerată ca un act de suveranitate financiară față de SUA și UE. Când seiful cel mai sigur al Europei a schimbat încrederea, s-a produs un adevărat seism financiar pe piețele și în politicile europene. Măsura a dezmembrat frontul unit al sancțiunilor occidentale, fisurând toate acordurile tacite ale Elveției cu UE. Este cea mai mare ruptură a încrederii geopolitice din ultimele decenii.

Decizia a fost luată în Consiliul Federal în cadrul unei reuniuni confidențiale care a declanșat o reacție în lanț. Trei argumente au stat la baza deciziei:

- sancțiunile UE erodează neutralitatea Elveției (președintele Consiliului);
- riscul pierderii controlului propriului sistem financiar (ministrul de externe);
- încrederea mondială în refugiu elvețian este amenințată (ministrul de finanțe).

Reacțiile UE și efectele asupra băncilor europene

UE a primit vestea de la Berna în stare de șoc, la care a contribuit și decizia unilaterală a Elveției de retragere din mecanismul sancțiunilor impuse de UE. Bruxelles-ul vorbește de trădare și este complet nepregătit, iar unele țări din Europa de Est (Polonia) și Țările Baltice cer sancțiuni și excluderea Elveției din Schengen, iar Franța și Germania fac apel la calm, temându-se de consecințe economice imprevizibile.

Investitorii renunță la achiziționarea de acțiuni bancare europene deoarece acestea au înregistrat într-o singură zi scăderi între 10 și 17%: Deutsche Bank 12%, BNP-Paribas 15%, Santander 17%.

Este nu numai o criză europeană, ci și o schimbare tectonică a ordinii mondiale care s-a fracturat și a influențat indirect procesul de dedolarizare și orientarea spre alte devize.

Mesajul transmis de Elveția a fost clar: vechea ordine financiară mondială bazată pe sistemul dominat de dolar și euro, cu regulile fixate de Occident, s-a încheiat, iar o nouă ordine multipolară, cu noi centre de putere, în afara controlului fluxurilor financiare și comerciale de către Occident, a apărut și se consolidează. În această situație se pune întrebarea firească, ce trebuie făcut ? Răspunsul experților în finanțe mondiale și mișcării fluxurilor activelor la nivel internațional sfătuiesc guvernele și companiile să aibă în vedere următoarele măsuri:

- repartizarea activelor între diferite țări și sisteme juridice;
- deținerea fondurilor de rezervă în mai multe devize;
- diversificarea activelor în aur, argint, platină;
- verificarea și controlarea solidității notațiilor și riscurilor bancare;
- repartizarea fondurilor între mai multe bănci în diferite țări;
- prevederea unui plan de urgență în cazul controlului capitalurilor și înghețării lor.

De asemenea, se cuvine să reținem următoarele lecții pentru era nouă în care pășim:

- suveranitatea națională este noua monedă forte;
- vechile garanții oferite de tratate comerciale, politice, monetare sau de alianțe militare nu mai sunt sigure;
- adaptabilitatea este esențială, iar strategiile rigide sunt periculoase;
- informarea și prevederea sunt cele mai bune atuuri;
- inacțiunea este cel mai mare risc pentru protejarea patrimoniului fiecărei țări.

Concluzie: Era certitudinilor simple este depășită. Suntem pregătiți să ne adaptăm noilor realități geopolitice, geoeconomice și geostrategice ?

Cazul Venezuela în noua Strategie de Securitate Națională aprobată de președintele Donald Trump, un avertisment pentru cei care încalcă Doctrina Monroe ?

După mai multe decenii în care America Latină a fost câmpul de confruntare între fostele puteri coloniale, SUA, Rusia și China, iată că în anul 2026, când SUA va celebra 250 de ani de independență față de imperiul britanic, președintele Trump a readus în atenție Doctrina Monroe (1823) care cerea ca zona Americii Latine să fie considerată curtea din spate a Statelor Unite, unde nu sunt permise prezențe străine (cu referire la europeni și nu numai) și nici acces la resursele naturale și la patrimoniul acesteia, drept urmare este momentul ca SUA să-și exercite acest drept, inclusiv să intervină în schimbarea regimurilor politice din acele țări care nu se supun regulilor stabilitate de Unchiul Sam.

Venezuela a intrat în atenția SUA de mai mulți ani, atât prin prisma rezervelor sale imense de petrol care o plasează pe primul loc mondial înaintea Arabiei Saudite și altor state din Golful Persic, dar și din Asia Centrală și Iran, regimul socialist al președintelui Maduro continuând politica de îngrădire a prezenței companiilor americane pentru exploatarea și valorificarea pe piețele internaționale de menținere a naționalizării companiilor petroliere americane din perioada regimului Chavez.

Înaintea intervenției militare în Venezuela, președintele Trump a stabilit o recompensă de 50 de milioane de dolari pentru capturarea lui Maduro, acuzat că a instituit un regim condus de organizații de narco-traficanți teroriști, că nu respectă democrația și statul de drept, că a fraudat alegerile prezidențiale din 2024, deci nu este un președinte legitim și trebuie capturat ca lider al unor organizații criminale ce pun în pericol securitatea națională a SUA.

La sfârșitul lunii decembrie 2025, președintele Trump a transmis un ultimatum pentru ca Maduro să se predea. Inițial a refuzat, amenințând cu represalii contra forțelor maritime americane dislocate în Marea Caraibelor, pentru ca în final, după consultările avute cu Rusia și China, aliații strategici ai Venezuelei, Maduro să accepte să se predea. Însă de această dată președintele Trump a refuzat, preferând capturarea sa printr-o operațiune demnă de

filmele hollywoodiene. Operațiunea a fost un șoc pentru întreaga planetă, care și-a reamintit de operațiunea de lichidare a lui Oussama bin Laden, sau capturarea și lichidarea dictatorilor Saddam Hussein și Muammar Gaddafi. Administrația americană a mediatizat cu grijă evenimentul, iar președintele Trump, în conferința de presă, a descris cu detalii operațiunea specială și a transmis totodată amenințări și altor state: că este hotărât să aplice lovituri zdrobitoare Iranului dacă armata intervine împotriva manifestanților care începuseră să umple străzile Teheranului și Nigeriei pentru a apăra creștinii de masacrele jehadiștilor, Cubei pentru legăturile sale cu cartelurile de droguri din Venezuela și Mexic. Amenințările s-au extins și la Groenlanda care este considerată de Administrația Trump un punct strategic pentru securitatea în zona Arcticii unde prezența militară rusească și chineză devine stânjenitoare, Danemarca, țară care are Groenlanda sub tutelă, nefiind capabilă să-și asigure protecția necesară.

Interesant este că toate aceste ținte au fost incluse în strategia de securitate aprobată de președinte, dar care nu coincide și cu strategia de securitate națională aprobată de Congresul SUA, ținte alese pentru rezervele de petrol, gaze, minerale rare, extrem de necesare economiei americane care se afla în căutare de materii prime. Toate aceste acțiuni de politică externă americană cu pistolul pe masă, aflate în derulare și altele pregătite pentru următoarele luni, se înscriu în graficul micilor războaie care trebuie să aducă un plus de imagine pozitivă pentru alegerile de la jumătatea mandatului și pentru a omagia cei 250 de ani de independență ai SUA, când președintele Trump trebuie să-și onoreze promisiunea de a reduce mărția Americii într-o nouă eră de aur.

Revenind la Venezuela, trebuie să reamintim că evaluările experților internaționali au evidențiat că rezervele de petrol ale țării sunt de 19% la nivel mondial, dar exploatarea și comercializarea este doar de 1,3% din producția mondială, în timp ce SUA dispun de rezerve de 2,9% cu o exploatare a producției de 18% la nivel mondial. Cauzele acestei situații rezidă în corupția și slabele investiții în infrastructura de exploatare și prelucrare a industriei petro-chimice venezuelene. În decembrie 2025, rezervele bancare venezuelene erau de 13,5 miliarde de dolari, iar în depozitul Băncii Angliei erau depuse 31 de tone aur, refuzate a fi returnate Venezuelei în 2020 când guvernul condus de Maduro le-a solicitat pentru a face față cheltuielilor ocazionate de pandemia de covid-19. După capturarea lui Maduro, banca britanică și guvernul Starmer au refuzat din nou repatrierea aurului sub motivul lipsei de încredere în Delcy Rodriguez, cea care a preluat conducerea interimară a Venezuelei și pregătirea de alegeri prezidențiale în următoarele luni. Președintele Trump a anunțat deja că SUA va institui un regim de tutelă în Venezuela, care va fi sub conducerea șefului departamentului de stat și consilier pentru securitate națională Marco Rubio.

Din surse credibile, rezultă că înaintea intervenției militare americane pentru capturarea lui Maduro ar fi existat o amplă operațiune de punere la adăpost a rezervelor de argint din Banca Centrală venezueleană (847 tone) prin transporturi cargo către Moscova și Beijing, iar minele de argint, care produc 13% din cantitatea de argint la nivel mondial, după Mexic cu 23%, au fost închise.

Problema se complică în modul în care va reuși SUA să atragă investitori americani în refacerea și modernizarea industriei petroliere venezuelene, întrucât recenta întâlnire a președintelui Trump cu reprezentanții marilor corporații petroliere nu s-a soldat cu rezultatele scontate, entuziasmul de a investi într-o țară instabilă politic și cu un grad ridicat de corupție fiind scăzut. De asemenea, se pune problema rezervelor petroliere venezuelene de 4,4 miliarde de barili, deținute de corporația chineză SINOPEC, care ar trebui negociate cu SUA, dar și modul în care SUA ar putea obține 50 milioane de barili de petrol care i s-ar veni după pierderile suferite de companiile americane naționalizate.

Concluzia pentru modul în care a fost organizată operațiunea de capturare a lui Maduro este evidentă și anume că la mijloc a fost o negociere între SUA-Rusia-China pentru ca armata venezueleană, cu întregul sistem de apărare și atac importate din China și Rusia, să nu reacționeze, fiind sacrificați doar cei 32 mercenari cubanezi care asigurau securitatea reședinței și familiei președintelui. De aceea și administrația americană a hotărât ca pentru moment să accepte negocieri cu președinta interimară Delcy Rodriguez și guvernul condus anterior de Maduro.

Lecția Venezuela scoate în evidență că petrolul nu este doar o resursă naturală, ci și o pârghie geopolitică de influență economică și geostrategică, că era sancțiunilor, tranziției energetice, rivalităților geopolitice și a posederii petrolului nu garantează nici prosperitate și nici suveranitate. De asemenea, operațiunea militară americană nu s-ar fi desfășurat cu asemenea repeziune și fără pierderi umane și echipamente militare fără o complicitate din interiorul serviciilor de securitate și armatei venezuelene. Serviciile de informații cubaneze care asigurau fluxul de informații direct președintelui au fost incapabile să anticipeze operațiunea de capturare-predare a lui Maduro organizată de CIA și armata SUA. Victime au fost și 22 ofițeri venezueleni, alături de mercenarii cubanezi care asigurau securitatea palatului prezidențial. Acordul între Venezuela și Cuba pentru aceste servicii de securitate prevedea plata în petrol, ceea ce reprezenta peste 90% din bugetul Cubei, petrol care odată prelucrat în singura rafinărie cubaneză asigura supraviețuirea regimului.

Reacțiile internaționale față de intervenția americană în Venezuela și capturarea președintelui au fost de consternare, indignare și de apel la respectarea normelor de drept internațional, chiar și pozițiile Chinei și Rusiei, aliați strategici ai Venezuelei, au fost destul de echilibrate. În schimb, în Congresul american reacția a fost dură atât din partea democraților, cât și a unor republicani care au condamnat decizia președintelui Trump de a ocoli dezbaterea problemei înainte de a se hotărâ o operațiune militară de asemenea anvergură și cu consecințe previzibile în planul relațiilor internaționale.

Iranul și Groenlanda în linia de miră a Administrației Trump

Începutul lui 2026 a debutat cu amenințări ferme din partea președintelui Trump la adresa Iranului unde deja se declanșaseră primele manifestații de stradă împotriva regimului ayatolahilor, pentru scumpirea produselor agro-alimentare de primă necesitate, a serviciilor publice și a inflației care depășise 150%, ceea ce a determinat comercianții să închidă magazinele și bazarul. După

(continuare în pag. 15)

(urmare din pagina 14)

15 zile de manifestatii violente, confruntările directe între populația din marile orașe și trupele de ordine au făcut sute de victime din partea protestatarilor, dar și a forțelor de ordine, incendiarea și devastarea băncilor, instituțiilor statului și lăcașelor de cult au dus la o escaladare fără precedent a conflictului intern. Acesta este alimentat din exterior de prințul Reza Pahlavi, fiul fostului șah, care după întvederea avută cu președintele Trump a lansat o serie de apeluri la protestatari să atace instituțiile cheie ale regimului și să răstoarne regimul ayatolahilor, el angajându-se să asigure o tranziție spre o societate democratică cu alegeri libere și stat de drept.

Pe un alt plan, înțelegerile stabilite de premierul Nethanyahu și președintele Trump cu ocazia vizitei la reședința acestuia din Florida, la sfârșitul anului 2025, stipulau clar implicarea comandourilor Mossad și CIA în teritoriul iranian pentru a anihila arsenalul balistic și sistemele de protecție aeriană, dar și pentru a reactiva rețeaua de agenți din rândul etnicilor evrei, kurzi și azeri care să susțină protestatarii și să contribuie la menținerea unei stări de insurgență care să ducă la prăbușirea regimului și capturarea liderului religios suprem. Operațiunea americano-israeliană are drept obiectiv și dezmembrarea Iranului prin crearea unui stat kurd, promis de SUA de mai mult timp, care să anexeze teritorii din Siria, Irak, Turcia, dar și o provincie autonomă azeră atașată Azerbaidjanului care să permită Israelului prezența și influența la Marea Caspică, în zona industrială a Tabrizului existând o comunitate azeră de câteva milioane de persoane. Deci, prin anihilarea Iranului vom asista la o reconfigurare geopolitică în Orientul Mijlociu care va trece treptat sub controlul și influența Israelului.

Groenlanda, călcăiul lui Ahile al UE în Nordul Arctic și o miză geostrategică, geoeconomică și geopolitică a SUA, Rusia, China ?

În cadrul conferinței de presă organizată de Administrația Trump la 4-5 ianuarie 2026, președintele Trump a subliniat cu fermitate că „Noi vom ocupa în următoarele două luni Groenlanda, teritoriu necesar securității naționale a SUA”. Danemarca a reacționat, reamintind principiul fundamental al dreptului internațional care interzice statelor a amenința sau folosi forța împotriva integrității teritoriale și independenței politice ale altui stat, subliniind că Groenlanda nu este de vânzare și că aceste amenințări ar trebui să înceteze ținând seama că Danemarca este țară membră NATO.

De ce este importantă Groenlanda pentru marile puteri ?

Cel care controlează Groenlanda influențează domeniul cheie al politicii de securitate al UE, de aceea liderii europeni, apreciind că insula are statut de țară și teritoriu de peste mări al UE, are parte de drepturi speciale, drept urmare o invazie americană ar crea un precedent periculos când o țară fondatoare NATO este amenințată nu de Rusia, ci de pilonul care a stat la baza înființării alianței și anume SUA. Groenlanda este o miză geoeconomică pentru toți actorii implicați datorită imenselor de zăcămintele de petrol, gaze naturale, minereuri rare necesare noilor tehnologii și IA, iar din punct de vedere geopolitic în contextul noilor rute maritime care sunt legate de topirea ghețurilor și schimbările climatice.

Recent, liderii europeni din prima linie și-au exprimat acordul de a trimite trupe și echipamente militare pentru a „consolida” securitatea Groenlandei în fața prezentei militare și logistice chineze și ruse care sunt bine poziționate în Nordul Arctic. De asemenea, Danemarca ar trebui să pună în practică o cooperare militară mai strânsă cu Franța, Germania și Marea Britanie pentru sporirea capacităților logistice și militare.

Operațiunea „Zidul de oțel”, de invadare militară a Mexicului sub pretextul luptei împotriva narcotraficantilor, aprobată de președintele Trump printr-o decizie executivă și blocată de Congresul american, este considerată cel mai periculos document al unui președinte contra unui vecin de la sfârșitul Războiului Rece

Vom prezenta pe scurt filmul acestei noi aventuri militare lansată de președintele Trump.

Inițial, președintele american a convocat în camera de război, în regim de urgență, 12 responsabili de rang înalt de la Pentagon, CIA, Departamentul de Stat și consilierii pe securitate națională, cerându-le ca în 48 de ore să-i prezinte o strategie de invazie terestră a Mexicului pentru a lovi în interesele economice, comerciale, tehnologice și militare ale Chinei și Rusiei în această țară. Au fost reacții destul de anemice ale celor prezenți, că în aceste condiții se vor afecta legăturile istorice între cele două state și tratatul comercial de liber schimb pe care SUA, Mexic și Canada îl au și care a permis schimburi comerciale americano-mexicane de 300 de miliarde de dolari anual.

Redăm mai jos extrase din directiva executivă și a planului de invazie a Mexicului care ar urma să aibă patru faze:

„1 – desfășurarea de forte la frontiera mexicană sub pretextul luptei comune contra narco-terorismului la nivelul a 150.000 militari, poziționați strategic în Texas, Arizona, New Mexico, California timp de 90 de zile.

2 – stabilirea zonei de control operațional în șase state mexicane selectionate: Chiuhua, Sonora, Tamolipa, Nuevoleon, Couahuila, Baja California și controlul imediat al tuturor aeroporturilor internaționale, porturilor maritime și autostrăzilor principale ce conectează aceste state cu restul Mexicului.

3 – blocada totală economică, închiderea imediată a oricăror transferuri valutare de la persoanele care lucrează în SUA către familiile din Mexic (cifra a fost estimată la 35 de miliarde de dolari anual), înghețarea tuturor activelor mexicane din băncile americane, instituirea unei taxe vamale de 10% asupra tuturor importurilor mexicane, încetarea tratatului de liber schimb SUA-Mexic-Canada, strangularea economiei în câteva săptămâni.

4 – intervenția militară directă dacă guvernul mexican nu acceptă condițiile impuse de Washington.”

Miza adevărată a invaziei americane nu este însă lupta împotriva clanurilor de narcotraficianți teroriști, nici o lovitură directă aplicată intereselor economice, comerciale, tehnologice și militare ale Chinei și Rusiei, ci controlul total al celor 200 milioane tone litii (care la prețul pieței valorează două mii de miliarde de dolari) care erau rezervate prin contract de SUA, dar au fost direcționate spre China și Rusia. Prin această măsură, Mexicul a lovit serios în tranziția energetică, industria bateriilor pentru vehiculele electrice, cât și în noile tehnologii și IA și menținerea hegemoniei tehnologice americane în secolul XXI.

Invazia terestră presupunea mobilizarea pe timp de pace a 150.000 militari (ceea ce ar fi fost destul de greu și cu eforturi financiare semnificative), 3 divizii blindate și mecanizate, 200 avioane de luptă (pentru sprijin aerian), echipamente de comunicații etc. La o primă evaluare, această aventură militară ar fi costat între 50 și 100 de miliarde de dolari, bani pe care Congresul american nu a fost de acord să-i aloc, din contră, atât senatorii, cât și kongresmenii democrați și un număr important de republicani au criticat intenția de a invada Mexicul fără consultarea

prealabilă și acordul Congresului.

Președinta Mexicului, Claudia Sheinbaum Pardo, având informații bine documentate, inclusiv interceptări ale comunicațiilor între forțele armate americane poziționate la frontierele sale, a hotărât trimiterea în secret a unei delegații din 12 membri, în frunte cu ministrul de externe, șefii serviciilor de informații și înalți responsabili guvernamentali în China pentru a pune la dispoziția guvernului și președintelui Xi documentul care se referea în detaliu și asupra intereselor chineze ce ar putea fi afectate de această operațiune americană.

Președintele Xi a dispus întocmirea unui acord de asistență mutuală în cazul agresiunii SUA, care a fost semnat cu Mexicul la 19 decembrie 2025, alături de Rusia, după ce aceeași delegație a fost primită la Moscova de președintele Putin și șeful armatei ruse, Gherasimov.

La 7 ianuarie 2026, președinta Mexicului a convocat o conferință de presă, întrerupând programul postului național de radio și televiziune, în care a prezentat extrase din directiva executivă semnată de președintele Trump de invadare a Mexicului și Acordul de asistență mutuală semnat cu Rusia și China prin care se angajau să sprijine militar Mexicul. Simultan, conferința de presă a fost preluată live de CNN, BBC, Al Jazira, cât și de televiziunii din întreaga lume, creând o stare de șoc și indignare la adresa intențiilor imperialiste americane. Congresul american a decis să interzică orice acțiune militară vizată de Casă Albă fără consultarea și acordul lui, îngrădind astfel pornirile belicoase ale administrației Trump.

Președintele a suferit o lovitură de imagine usturătoare din partea președintelui Mexicului, fiind nevoit să reacționeze asigurând că intenția sa nu a fost de invadare a țării, ci o luptă comună împotriva cartelurilor drogurilor.

Președintele Franței, dar și alți lideri europeni au cerut explicații administrației Trump, condamnând această nouă încălcare a normelor de drept internațional.

Donald Trump – Gorbaciovul Occidentului ?

Am asemănat cele două personaje istorice pornind de la realități istorice care se repetă ciclic. Astfel, Mihail Gorbaciov a fost considerat la vremea sa (1985) ca fiind un trădător al socialismului și comunismului, vândut Occidentului pentru a prăbuși din interior sistemul, inclusiv instituțiile sale reprezentative – CAER și Tratatul Militar de la Varșovia, iar președintele Trump, încă de la primul său mandat a fost ținut acuzațiilor din partea FBI ca fiind agent al Moscovei, având sarcina să distrugă sistemul capitalist-liberal, UE, NATO și toate instituțiile cu vocație regională și internațională. De altfel, în majoritatea declarațiilor făcute după începerea celui de al doilea mandat la Casa Albă, președintele a revoluționat sistemul relațiilor internaționale bazate pe regulile și normele stabilite ca ordine internațională după război, înlocuindu-l cu o diplomatie tranzacțională bazată pe forță și cu pistolul pe masă pentru a promova interesele de securitate naționale ale SUA.

Reluarea dialogului cu președintele Putin pentru găsirea de soluții încheierii războiului cu Ucraina a șocat liderii europeni care s-au grupat într-o coaliție de voluntari care să sprijine financiar, logistic, diplomatic și militar Ucraina pentru a învinge Rusia și a obține o pace durabilă, care să-i asigure garanții pentru păstrarea suveranității și integrității teritoriale, abordare care a blocat sistematic evoluția negocierilor de pace lansate de către președintele american.

În 1986, președintele Gorbaciov a propus președintelui Reagan realizarea unei întâlniri pentru a discuta măsuri pentru reducerea arsenalului nuclear la jumătate, fiind vizate cele trei categorii – armamentul nuclear de la sol, din aer, adică bombardierele cu încărcătură nucleară și din apă, submarinele și navele de război dotate cu armament nuclear. Întâlnirea a fost propusă să aibă loc la Londra, Paris sau Reykjavik, președintele american alegând Reykjavik (Islanda). Reuniunea a avut loc, negocierile ajunseseră la un final acceptabil ambelor părți, însă Gorbaciov a insistat ca Reagan să semneze un acord că va renunța la programul de militarizare a spațiului cosmic denumit „Războiul Stelelor”. Președintele american a refuzat, așa că negocierile s-au încheiat fără niciun rezultat. La conferința de presă ținută într-un hangar militar, Gorbaciov a fost singur și a avut următoarea declarație: „În ciuda dramatismului său, întâlnirea de la Reykjavik nu este o înfrângere, este o bresă. Am privit pentru prima dată dincolo de orizont.” Au urmat alte negocieri care s-au soldat cu semnarea tratatelor de reducere a arsenalelor nucleare și a armamentului convențional la paritate.

Întâlnirea președinților Trump și Putin din Alaska (la 39 de ani de la cea din Reykjavik), în 2025, a redeschis o nouă pagină a relațiilor politico-diplomatice americano-ruse, pe masa discuțiilor fiind puse mai multe dosare privind modalitățile de cooperare pentru a soluționa o serie de conflicte regionale, inclusiv războiul cu Ucraina, dar și privind modul în care se poziționează ambele state în contextul construirii unei lumi multipolare în care China, India, Japonia vor dori să ocupe locuri egale la masa negocierilor globale. La fel ca și atunci, inițiativa a fost criticată de țările UE care au fost ignorate ca actor global.

Ironia istoriei face ca acum, când SUA a atacat Venezuela și l-a capturat pe președintele Maduro, iar presiunile administrației Trump asupra Groenlandei, pe care o dorește anexată la SUA („pentru a nu fi ocupată de China sau Rusia”), sunt din ce în ce mai mari, liderii UE s-au trezit că „Groenlanda aparține UE și securitatea sa este și securitatea Europei și NATO, deci trebuie să trimitem trupe pentru a întări capacitățile militare ale insulei”, ceea ce a stârnit reacția dură a președintelui Trump care a reafirmat recent că securitatea națională americană are nevoie de Groenlanda, care este o miză geopolitică, geoeconomică și geostrategică majoră în Nordul Arctic.

Cancelarul german Merz a declarat recent că „Securitatea Groenlandei este și securitatea NATO și a UE”, prin aceasta dorind să prevină o ruptură în interiorul Alianței, prezentând preocupările de securitate ale președintelui Trump pentru insulă ca fiind legitime, de aceea ar trebui să coopereze cu SUA. Ar trebui ca și Europa să fie prezentă cu trupe în Groenlanda alături de SUA pentru a se apăra de Rusia și China. Să nu uităm „Declarația comună de la Paris” semnată de Franța, Germania, Spania, Marea Britanie, Italia, Danemarca, Suedia, în care se arată că: „Securitatea arctică rămâne o prioritate cheie pentru UE și este esențială pentru securitatea internațională și transatlantică”.

Țările scandinave și cele baltice s-au raliat declarației. Acest narativ, lansat de europeni privind securitatea Groenlandei, a fost preluat de la sloganul că securitatea Ucrainei este și securitatea Europei, deci trebuie să sprijinim financiar, logistic și militar Ucraina în războiul cu Rusia. Reacția președintelui Trump a fost promptă, Danemarca și țările care încearcă să se opună anexării insulei de către SUA vor fi taxate suplimentar cu tarife vamale de 10% imediat și din iunie cu 25%.

Gaza, un conflict departe de a se încheia cu o eră de aur

Deocamdată președintele Trump a aprobat componența Consiliului Internațional pentru Pace, prezidat de el însuși, din care fac parte „Tony Blair, Marco Rubio, Jared Kushner, Steve

Witkoff, președintele Băncii Mondiale, patronul Fondului de Investiții Apollo Global Management și un consilier prezidențial. Fiecare membru va superviza un sector definit, necesar stabilizării și succesului pe termen lung în Gaza, ceea ce include și punerea în funcțiune a structurilor guvernamentale, finanțările la scară mare și mobilizarea capitalului” (Comunicatul Consiliului, 16 ianuarie 2026).

Anunțul componenței Consiliului coincide cu începerea lucrărilor Comitetului Tehnocratic Palestinian la Cairo în prezența lui Nicolay Mladenov (diplomat bulgar) și Jared Kushner. Diplomatul bulgar a fost desemnat de Casă Albă ca înalt reprezentant pentru Gaza, iar generalul Jasper Jeffers ca șef al Forței Internaționale de Stabilizare în teritoriul palestinian. Comitetul Palestinian este compus din 15 membri care vor avea de pregătit reconstrucția teritoriului, bazându-se pe planul egipteano-islamic, ca răspuns la proiectul lui Trump de prelulare a controlului teritoriului palestinian de către SUA pentru a face din el Riviera Orientului Mijlociu. Hamas a respins din octombrie 2025 crearea Consiliului pentru Pace în Gaza, denunțând reînnoirea la era mandatelor și colonialismului.

Concluzii

2026 va scrie istoria imperiului Americii Mari de la Nordul Arctic la sudul emisferei vestice și împreună cu Israelul Mare asupra Orientului Mijlociu Extins (inclusiv Iran și Marea Caspică), este anul consolidării pentru istorie a relațiilor SUA-Israel având două personaje istorice: Donald Trump și Nethanyahu.

Rusia și China vor consolida influența BRICS în lume ca un nou model de guvernare bazat pe relații de respect mutual, comerț liber de taxe vamale, cu OCS (Organizația de Cooperare Shanghai) ca braț înarmat, transfer tehnologic și dezvoltare durabilă în Africa și Asia, dezvoltându-se și consolidându-se rutele de transport maritim de către China și India pentru securizarea lanțurilor de aprovizionare împotriva pirateriei și sechestrării de nave de către entități statale și non-statale.

Europa se va afla sub spectrul sindromului „lebedei negre”, care dezorientată va încerca să-și fixeze atenția între Tratatul MERCOSUR, Groenlanda, Ucraina (Rusia) care va duce în mod inevitabil la fracturarea definitivă a relațiilor cu SUA, o dezmembrare a UE, o încercare de renegociere a unei noi relații cu Rusia și o încercare de apropiere de BRICS prin noile acorduri comerciale, economice și tehnologice semnate cu India.

Haosul reasezărilor geopolitice, geoeconomice și geostrategice la nivel global va continua până și dacă se vor realiza vizitele reciproce ale președinților Trump și Xi, iar SUA va materializa ideea președintelui american de a se crea un nou Grup G5, cu Rusia, China, India și Japonia, fără Europa.

Participarea președintelui Trump la lucrările Forumului Economic Internațional de la Davos, însoțit de o delegație de 300 de persoane compusă din consilieri prezidențiali, generali de la diverse arme, reprezentanți ai serviciilor de informații și numeroși oameni de afaceri și președinți de corporații din domenii din cele mai diverse, reprezintă un adevărat desant care dorește să transmită un mesaj clar: America conduce lumea și toți trebuie să i se încline, că hegemonismul american impune din nou regulile pentru o Nouă Ordine Mondială Multipolară, dar condusă de SUA.

Sunt convinși că și de această dată președintele american va face un bilanț al mandatului său de un an de zile care a marcat schimbări semnificative în modul de gestionare al conflictelor și de impunere a noii doctrine de securitate națională la nivelul întregii planete.

Cred că nu va scăpa ocazia să critice vechea administrație Biden-Soros care a infestat ecosistemul planetar cu ideologiile neomarxiste, *woke* și *dei* care au fracturat societățile, șters identitățile culturale, credințele și tradițiile popoarelor.

Cred că președintele Trump va veni cu oferta de a se înlocui actualele organisme internaționale sau regionale (ONU, OMC, OMS, ASEAN etc.) cu un nou model de rezolvare a conflictelor prin crearea Consiliului pentru Pace, un adevărat club select la care a invitat să participe peste 70 șefi de state și guverne, dar taxa de înscriere va fi de un miliard de dolari, bugetul și Consiliul fiind conduse și administrate de Donald Trump.

Personal cred că acesta nouă inițiativă a președintelui american se înscrie în strategia de politică externă a Casei Albe de a torpila viziunea Chinei și a președintelui Xi care a reușit să polarizeze în jurul proiectelor BRICS și Noul Drum al Mătăsii (terestru, aerian, maritim și tehnologic) tot mai multe țări ale planetei, devenind inclusiv un punct de atracție pentru Europa, proiecte care promovează un comerț liber de interferențe politice, sancțiuni și amenințări, cooperarea pentru proiecte de dezvoltare durabilă, transferul neîngrădit al noilor tehnologii și IA, investiții care să contribuie la reducerea sărăciei, marginalizării educaționale și sociale.

În 2025 China a avut un excedent comercial de 1200 miliarde de dolari și o creștere economică de 6% în condiții de război economic cu SUA.

În Siria, condusă de fostul terorist internațional Al Charaa sau Al Julani, devenit prieten al președintelui american și al Israelului și o persoană frecventabilă de către liderii europeni care s-au grăbit să-i ofere sprijin și cooperare, s-a produs un cutremur care va pune sub semnul întrebării credibilitatea acestui personaj prin faptul că recent a eliberat din închisorile siriene sute de teroriști ISIS care să lupte alături de trupele oficiale ale noului stat sirian, ceea ce aruncă la coșul istoriei eforturile financiare, militare și umane de zeci de ani de luptă împotriva teroriștilor Al Qaeda și ISIS în Siria, Turcia, Irak. Dar, dacă interesele de securitate americano-israeliene impun o asemenea conviețuire, atunci totul este în regulă. De altfel, nu este prima dată când asistăm în istoria recentă la asemenea concubinaje periculoase, deci trebuie să înghițim și această pastilă amară oferită de cei puternici.

Președintele Nicușor Dan a refuzat invitația de a participa la lucrările Davos, unde ar fi putut promova interesele României în contactele cu cei peste 40 șefi de state și guverne, dar a desemnat-o pe Mata Hari a diplomației române, doamna Toiu, să reprezinte cu cinste țara. Argumentul halucinant al consilierului prezidențial pentru politica externă, Lazurea, pentru care președintele nu va fi prezent la acest eveniment internațional important a fost că: „Președintele nu umblă teleleu prin lume când are acasă o serie de probleme de rezolvat !” Fără comentarii ! Aceasta este România condusă de noua generație de elitiști tehnocrați !

Unde se va afla România în acest păienjenis de interese globale, numai Dumnezeu știe, căci actualii conducători au transformat țara într-o entitate nesemnificativă, doar bună de spoliat în continuare și care va fi apăsată de noi împrumuturi ce vor fi garantate cu bruma de resurse naturale și active românești care mai susțin PIB-ul țării tot mai redus.

Poporul român va continua să-și manifeste nemulțumirea în stradă fără a fi luat în seamă de guvernanți și Parlament, care în spatele ușilor închise, departe de ochii curioși, continuă să-și îmbogățească rudele și clientela politică prin angajări în sinecuri și instituții bine retribuite din banii publici, fără a răspunde pentru dezastrul evident în care au adus țara și poporul.

Pericolul unui ceremonial

Alexandru CAZACU

Viața aristocrației, aflată în decursul vremurilor la vârful piramidei sociale, a constituit întotdeauna o sursă de inspirație pentru toți artiștii. Universul *lumii bune*, cu tensiunea, intrigile, cutumele, strălucirea și uneori căderile sale, rămâne mereu o

Afișul filmului din 1976

scenă demnă de interes mai ales atunci când aceste relatări se fac de către *le persone all'interno*. Filmul *L'innocente* din 1976, o rece disecție a derapajelor clasei superioare și o semnalare alarmantă a tragicului existent în acest mediu, regizat de **Luchino Visconti** (1906-1976), după romanul omonim de **Gabriele D'Annunzio** (1863-1938), reprezintă un exemplu în acest sens. Atât cineastul, cât și scriitorul aparțin acestei *alta societa*. Visconti a spus mereu că „Nu este nimic nou: filmele bune nu vin din cărți bune”. Propriul său film, *Inocentul*, deopotrivă îi dă dreptate și îl contrazice.

Scriitor și politician, Gabriele D'Annunzio, supranumit *Il Vate* (Profetul), a avut o viață tumultuoasă, cu alegeri nonconformiste și adesea confuze. Un exponent al decadentismului european, născut la Pescara în casa unor bogați nobili locali, este un *bambino prodigio* publicând încă din liceu urmat la Prato un prim volum de versuri, *Primo Vere*, apoi pe durata studiilor universitare din Roma se apropie de cercurile scriitoricești din capitala Italiei. Aici face dovada vastelor sale lecturi și a extraordinarei capacități de a asimila noi tendințe literare și filosofice, reelaborându-le în stilul său propriu. Pe durata unui ședer la Napoli devine interesat de operele lui F. Nietzsche și R. Wagner. Aderența lui D'Annunzio la modelul supraomului descris de filosoful german îi este alimentată de afinități psihologice și culturale. Relațiile sale sentimentale tumultuoase au implicat celebrități ale epocii precum actrița Eleonora Giulia Amalia Duse, cântăreața franco-rusă Nathalie de Goloubeff și mondena Alessandra Maria di Rudini care ulterior a devenit o ferventă călugăriță franceză. Scriitorul a fost ales deputat de dreapta, apoi trece senzațional la extrema stângă. Revine la dreapta spectrului politic, se refugiază în Franța pentru a scăpa de creditori, se întoarce în Italia și se implică ca voluntar în armată. Este autorul unor gesturi curajoase, dar discutabile, în campanii de război care îl duc la pierderea unui ochi. Ocupă portul Fiume unde înființează pentru scurt timp un stat independent, în care militarii comandați de el, printre care și importanți futuriști italieni (Filippo Tommaso Marinetti, Mino Somezi și Mario Carli) purtau uniforme militare negre, pe care ulterior fascismul italian le-a preluat. A menținut o

relație dificilă cu dictatorul Benito Mussolini. Până la sfârșitul vieții beneficiază de toate onorurile, dar este ținut departe de Roma, într-o luxuoasă captivitate, la Gardone Riviera, lângă Brescia, într-un complex arhitectonic numit *Vittoriale degli Italiani* pe malul lacului Garda. Este puternic implicat în noua artă numită cinematografie realizând scenarii. De asemenea semnează texte pentru librete lirice și texte aferente muzicii de cameră. Parte din opera sa, destul de inegală valoric, dar plină de tensiune, formată din poezie, teatru, nuvele, romane, memorialistică și traduceri, face parte din canonul literaturii italiene. Rămâne important ciclul epic numit *Trilogia trandafirului* care conține *Plăcerea*, *Inocentul* (1892) și *Triumful Morții*. Aceste scrieri explorează evoluția estetică și morală a protagoniștilor, surprinzându-se trecerea de la acapararea pasiunilor la victoria (iluzorie) asupra egoului, unde trandafirul reprezintă simbolul frumuseții senzuale și decadenței.

Marele Luchino Visconti di Modrone, conte milanez de Lonate Pozzolo, a fost un regizor de film, operă și teatru și scenarist italian. Critica de film consideră că nimeni nu a reușit să modeleze cinematografia italiană în maniera în care a făcut-o el în secolul douăzeci. Beneficiind de toate avantajele mediului de proveniență are întreaga viață un comportament excentric: atras de tânăr de ideologia de stânga (a fost numit *contele roșu*), se declară catolic și are alegeri personale discutabile în epocă. De tânăr este educat într-un mediu artistic înalt, studiind cu fervoare literatura, arta și muzica, limbile străine. Alege Parisul ca etapă a formării cinematografice, unde lucrează ca asistent de regie pentru Jean Renoir la filme precum *La Grande Illusion* și *La Règle du jeu*, asimilând tehnici de avangardă, dar și o viziune socială asupra celei de-a șaptea arte. Reîntors în Italia se atașează de grupul revistei *Cinema* din Milano și devine un pionier în neorealismul italian odată cu ecranizarea *Osessione* (1943) după romanul *The Postman Always Rings Twice* de americanul James Mallahan Cain. Se apleacă asupra teatrului, pentru o vreme realizând montări după autori moderni precum Jean Anouilh, Arthur Miller, Tennessee Williams, Jean Paul Sartre. Revine în cinema cu *La Terra Trema* inspirat de un text al scriitorului Giovanni Verga, *Bellissima*, *Senso*. Apoi se dedică operei punând în scenă *La Traviata*, *Anna Bolena* și *Ifigenia in Tauride* cu Maria Callas la Scala din Milano, dar și la teatrul liric din Londra. Realizează, la multe spectacole de operă regizate, coregrafia și scenografia. Activitatea sa cinematografică continuă cu *Le Notti Bianche* și *Rocco e i suoi fratelli*. În 1963, a fost lansat *Il gattopardo*, inspirat după romanul cu același nume al lui Giuseppe Tomasi di Lampedusa (1958). Filmul a fost recompensat cu Palme d'or la Festivalul de Film de la Cannes și nominalizat la premiile Academiei Americane de Film pentru designul costumelor. Urmează *Lo Straniero* după romanul lui Albert Camus, o trilogie germană *La caduta degli dei*, *Morte a Venezia* și *Ludwig*. A mai realizat *Gruppo di famiglia in un interno* și *L'innocente*, ultimul său film, încadrat în șirul capodoperelor cineastului.

În Roma lui Umberto I al cărui subtil portret filmul *Inocentul* îl dezvoltă, chipeșul Tullio Hermil (Giancarlo Giannini într-un excelent rol nietzschean, departe de comediile care îl consacraseră) este căsătorit cu Giuliana (Laura Antonelli – starul filmelor *commedia sexy all'italiana* încercând și reușind parțial o reinventare), dar se gândește doar la propria comoditate. Pasiunea lui este acum văduva bogată și ludică, contesa Teresa Raffo (Jennifer O'Neill – actrița și top-modelul braziliano-american jucând grațios acest rol). Giuliana îi este soție doar scriptic în timp ce Tullio își însoțește noua amantă la restaurante grandioase. Este agresiv la lecțiile de scrimă și nejustificat de teritorial în compania Teresei – când contele Egano (interpretat de experimentatul Massimo Girotti), mai în vârstă, ignoră ordinele lui Tullio de a sta departe, îl provoacă pe bărbat la duel. Tullio continuă să o umilească pe Giuliana în public. Nu își schimbă

tonul până când nestatornica Teresa se joacă la rândul ei cu afecțiunea lui. Auzind că Giuliana are o viață socială proprie, Tullio o dorește brusc din nou. Dar află că atunci când Giuliana a rămas singură și dezorientată ea a fost sedusă de un scriitor militar, Filippo d'Arborio (jucat de subtilul actor francez Marc Porel) și acum este însărcinată. Tullio nu suportă un copil care îi va aminti pentru totdeauna de un rival, chiar dacă între timp scriitorul decedase într-o misiune. Își dorește ca Giuliana să avorteze, dar aceasta invocă normele catolice ce o împiedică; de fapt nu vrea. Mama lui Tullio, Marchesa Marianna Hermil

(veterena Rina Morelli în ultima sa apariție pe marele ecran) și fratele său Federico Hermil (elegantul actor și regizor fancez Didier Haudepin) știu că ceva nu este în regulă și vor ca *status quo*-ul familiei să fie tranșat. În timp ce familia participă la slujba de Crăciun, el expune noul născut la temperatura scăzută de afară iar aceasta moare, aparent din cauze naturale. Giuliana, care știe că Tullio a ucis copilul, îl părăsește. Reîntors la Teresa, căreia îi povestește tot, aceasta îl privește cu dispreț considerându-l un monstru și decide încheierea relației. Debusolat total, Tullio se sinucide împușcându-se. Tereza, care a încercat să trăiască o viață la fel de liberă de constrângeri morale ca și

Casa memorială G. D'Annunzio la Pescara în 2024

omologii ei masculini, fuge în noapte Este văzută din spate, având coafura stricată, cu pelerina târându-se pe lângă fustele din secolul al XIX-lea în timp ce se grăbește pe alea din grădină, departe de locul ultimei crime a lui Tullio. Final demn de marele regizor la ora unui rămas bun.

Coproducția italo-franceză a fost filmată la Villa Mirafiori din Roma, Villa Butori din Lucca și Villa Bellosguardo din apropiere în mod sever și disciplinat de un Visconti grav bolnav aflat în scaunul cu rotile. Scenariul este adaptat după romanul lui Gabriele D'Annunzio de Suso Cecchi D'Amico, Enrico Mediolini și Luchino Visconti. Filmul debutează cu mâinile regizorului răsfoind o ediție a romanului. Designul vizual este impecabil. Fiecare scenă ar putea fi de sine stătătoare o pictură cu interioare detaliate care reflectă excesul de lux pe care niciunul dintre personajele sale nu pare să-l poată surprinde în viața personală. Imaginea concisă a lui Pasqualino De Santis, angoasa adusă de *close-up*-urile sale, costumele lui Piero Tosi și scenografia lui Mario Garbuglia fac ca proiecția să nu aibă scene superflue. Muzica lui Franco Mannino, conținând teme muzicale din *Sinfonia Concertante* de W. Amadeus Mozart, este perfect adaptată atmosferei, fiind de altfel premiată cu un David di Donatello pentru cea mai bună coloană sonoră. Interpretările, în special cele ale lui Giancarlo Giannini (Tullio) și Laura Antonelli (Giuliana), au fost foarte apreciate pentru intensitatea lor în transmiterea complexității psihologice a personajelor. Etica și jocurile de putere ale relațiilor romantice pe un *champ de bataille* asemănător planșei scrimerilor, costumele *haute couture* ale femeilor, cu talia lor de viespe, vâlurile și umbrelele lor, sugerează

constrângeri psihologice care în cele din urmă se rup în seria de revelații care încheie povestea unei *belle époque*. *Inocentul*, nou născut, este un intrus în acest univers denaturat de regula jocului dincolo de rafinată atmosferă crepusculară ce domină pelicula.

În acest superb cântec de lebadă al lui Visconti cu ajutorul, dar parcă și împotriva lui Gabriele D'Annunzio (criticii au declarat că maestrul a regizat acest film fără să-l iubească) ni se amintește acest *saper-vivere* al societății unde ceremonialul care acoperă dublul standard se plătește adesea cu tragedii umane. Filmul este o operă bogată în reflecții despre subiecte în aparență *tabu*: pasiune, trădare, gelozie, avort, pruncucidere și decadență. Se abordează dostoevskian criza existențială și morală, precum și tensiunile dintre clasele sociale. Inocența poate fi uneori ucisă, dar cinismul egocentric și megaloman al celor care fac asta îi vor conduce spre autodistrugere și incapacitatea de a trăi o viață autentică și liberă. Mesaj de-o permanentă actualitate.

Ediția românească a romanului din 1985

Cronica teatrală

*Mona
Dobrișan*

O comedie boulevardieră franțuzească, foarte plăcută, o comedie pentru toată familia.

Din distribuție fac parte: Silviu Biriș, Magda Catone, Pavel Bârsan, Ozana Barabancea, Ana Odagiu, Sergiu Costache, Natalia Dragomir și Rădița Roșu. Există dublă distribuție la rolurile Anei Odagiu – Sabina Lisievici și al Nataliei Dragomir – Magdalena Chihaia.

Un milionar, deținător al unei mari fabrici de săpun, are o fată de măritat căreia ar vrea să-i găsească o partidă cât mai bună. Într-o dimineață, un angajat (Pavel Bârsan) îi face o vizită neașteptată. Vine să-i ceară patronului său o mărire substanțială

de salariu în vederea întemeierii unei familii.

Cu cine? Chiar cu fiica șefului său!

Și de aici o întreagă nebunie și răsturnări de situații. Cea pe care angajatul o credea a fi fiica șefului era de fapt o fermecătoare necunoscută, o fetiță scundă cu o voce de copil (delicata Natalia Dragomir, angajată a Teatrului Muzical Ambasadorii).

Industriașului arogant începe să-i fugă pământul de sub picioare, nu mai înțelege nimic, cedează șantajului angajatului său doar pentru a ști în siguranță familia și mai ales pe răsfățata lui fiică (Ana Odagiu sau Sabina Lisievici).

Personal am văzut spectacolul cu frumoasa și talentata Sabina Lisievici, actriță, producător, designer și poet. A făcut școala de actorie la Hollywood. Este scriitoare de la vârsta de opt ani. La Hollywood a avut rol principal în filmul „I'm not for sale”, a mai jucat în „Back 2 Back” alături de Florin Piersic Jr. etc. și în serialul „Iubire și secrete”. O actriță tânără și foarte talentată despre care vom mai vorbi cu siguranță.

Natalia Dragomir, angajată a TMA, apreciază faptul că actoria îi oferă oportunitatea și responsabilitatea de a face lumea mai bună. O actriță versatilă, foarte plăcută și foarte muncitoare, care acceptă orice provocare și orice rol, asumându-și-l cu responsabilitate.

IA-LE BANII!

Regia Răzvan Oprea

Sala Luceafărul, București

În „Cheful suprem”, regia Beatrice Rancea, interpretează rolul Andromaca (Maca), fiica familiei Târtoșide, un personaj malefic, rebel, fiind descrisă de autorul piesei (T. Mușatescu) ca „tragedia familiei”.

În „Ia-le banii!”, micuța fiică nelegitimă a milionarului (Silviu Biriș) din legătura lui cu o iubită din tinerețe (Ozana Barabancea) iubește cu sinceritate un angajat al domnului Burtoșan, dându-se drept fiica acestuia înainte să afle că de fapt spune un adevăr. Micuța, cât să intre într-un biblioraft, trece de la drama de a fi părăsită de tată (care, de fapt, nu știa de existența ei) la bucuria de a rămâne cu bărbatul de care se îndrăgostise.

Mama ei este interpretată aici de Ozana Barabancea, profesoară de canto și solistă de jazz, vedetă TV, este absolventă a Școlii de Artă din București și a Universității Naționale de Muzică. Prezență distinsă, oferă și în spectacol un moment frumos, cu vocea sa plăcută.

Rădița Roșu, cunoscuta publicului din seriale românești în vogă, este cel mai comic personaj al piesei. Menajera cu gura slobodă din casa familiei Burtoșan deține cheia tuturor intrigilor: încurcă valiza cu bijuterii cu cea cu lenjerie intimă, își bagă nasul unde nu-i fierbe oala, devenind în final (fiind așa simpatică, disponibilă și isteată) prințesă. Iată un parcurs cel puțin interesant pentru o menajeră, dar una care știe ce vrea. Din menajeră, prințesă. Absolventă de UNATC, este și profesor de actorie și fondatoarea atelierului de teatru George Mihăiță. Cu o voce deosebită a făcut parte din multe proiecte de televiziune și teatru radiofonic. Actriță cu un fizic aparte, pentru mine a fost o reală surpriză și plăcere întâlnirea cu ea din acest spectacol.

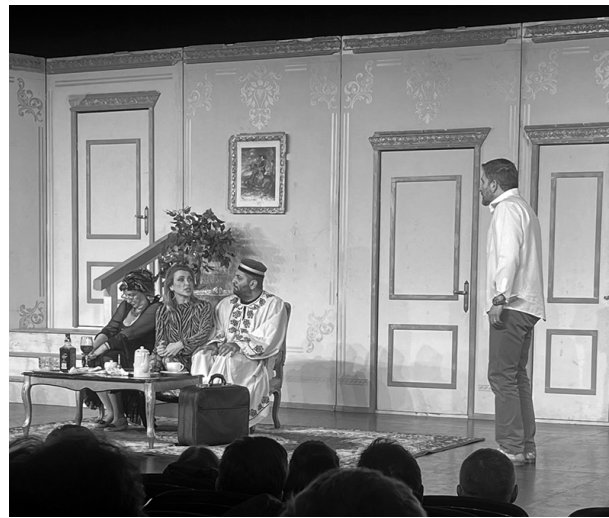
Magda Catone interpretează rolul soției milionarului. Boemă și răsfățată ca și progenitura ei, își duce viața între extravagante financiare, toalete scumpe și capricii de divă care se vrea soprana. Cu farmecul unic și irezistibil, Magda Catone colorează aparte acest personaj aducându-i un aer neglijent, neatent, boem... Foarte frumoasă, cu un corp de invidiat de când o știu, cunoscuta actriță umple scena și te face să-i aștepti fiecare apariție. În rol de mamă, ea nu-și dorește o „partidă” nemaipomenită pentru că are datorii mari, ci ține morțiș ca fata ei să nu rămână nemăritată iar celebra familie fără moștenitori.

Sergiu Costache, interpretul rolului șoferului Gigi, este un actor foarte bun, foarte amuzant și pitoresc. Un actor de mare forță, cunoscut fanilor din serialele ProTV „Clanul” și „Tătuțu”, a „furat” meserie de la cei mai buni în domeniu și deși fizicul său îl recomandă pentru roluri de duri, în viața de toate zilele este

blând, grijuliu, empatic, pus pe glume, un actor care se poate mula cu ușurință pe orice tipologie. Sunt încântată de câte ori revăd acest uriaș care stârnește hohote de râs interminabile. Un actor cu mult potențial care este deopotrivă convingător și în rol de comedie și de dramă.

Rolul principal al piesei și cel care susține cu mare talent, generozitate, eleganță și umor toată partitura piesei este cunoscutul actor și cântăreț Silviu Biriș, actor, om de televiziune, de show, unul dintre cei mai talentați și complecși actori de astăzi. Cu o voce inconfundabilă dă naștere personajului central al comediei cu grotescul firesc al multimilionarului șantajat și prins pe picior greșit. Mult mai chipeș decât predecesorul său (Louis de Funes),

Silviu Biriș decupează perfect și fin momentele tatălui grijuliu, ale soțului trombonist sau ale șefului abil, dar foarte zgârcit.

Reușește să accepte apariția în viața familiei sale a unei fiice despre care nu știa că ar exista, să fie galant cu toate doamnelor care-i țineau companie și în final să-și mărite fiicele cu aleșii inimilor.

Foarte comice sunt interacțiunile cu fata în casă (Rădița Roșu), cea care, omniprezentă fiind, reușește în final cel mai reușit mariaj și încurcă ițele pentru un stăpân capricios.

Prezent în fața publicului timp de două ore și jumătate, Silviu Biriș încântă publicul cu o partitură maraton și cu un umor rafinat. Actor angajat al Teatrului Național București, îl vedem în nenumărate spectacole și la Teatrul Elisabeta, la Sala Luceafărul, emisiuni TV și concerte. Actor polivalent, plin de talent, care nu mai are nevoie de nicio prezentare, își asumă cu mare seriozitate fiecare rol și face din profesia sa (din profesiile sale, pentru că este și preot, absolvent de Teologie) un mijloc de a lumina minți și suflete, de a aduce echilibru și frumos prin grai și artă. Deși foarte cunoscut, acest înzestrat actor ni se dezvăluie nouă, celor care interacționăm ocazional cu el, ca un personaj complex, un partener de scenă extrem de generos și elevat; un gentleman, garanția oricărui spectacol, acesta sau al TNB-ului. În prezent, începe un nou proiect în regia actorului Gavril Pătru, continuarea realului succes al piesei acestuia „Moroi și păpădii”. Așteptăm revederea cu Silviu Biriș și cu talentații actori ai Teatrului Național într-o altă piesă eveniment care să ne oblige, măcar o oră pe zi, la a visa și a fi fericiți.

Absolventă a UNATC la clasa prof. Amza Pellea și Ion Cojar, soție a regretatului actor Șerban Ionescu, se poate lăuda cu o filmografie de excepție și nenumărate roluri în teatru. Actriță completă, care umple scena, care cu ușurință își poate permite un „one man show”, deține toate mijloacele necesare pentru a face o sală plină să rădă în hohote, fiind de departe garanția succesului oricărei producții

teatrale contemporane. Am onoarea și fericirea să împart scena cu domnia sa în „Cheful suprem” de Tudor Mușatescu.

Pavel Bârsan, actor de succes, absolvent UNATC la clasa prof. Gelu Colceag, a fost vreme de cinci ani angajat al Teatrului de Stat din Constanța. Laureat al galei Hop (Mangalia) pentru cel mai bun actor în 2008, joacă în foarte multe piese în prezent (10-15) fiind și membru al trupei Improvisneyland de la înființare și până azi. Cunoscut publicului larg din producții ca „Mondenii”, „Atletico Textila” și „Mangalița”, predă cursuri de teatru, descureându-se cu brio în orice rol și în orice provocare a acestei frumoase arte, Teatrul. Dezvăluind în afară de umor și o formă fizică excelentă, în „Ia-le banii!” interpretează rolul unui angajat insistent, perseverent, priceput și foarte abil în a-și convinge șeful că merită recompense bănești mult peste limita generozității acestuia. Ba chiar aspiră la a-i cere mâna fetei patronului fără nicio urmă de ezitare. După încurcături teribile cu iubite, foste iubite, fete nelegitime și pasiuni pentru șoferi sau cameriste, serviete cu bijuterii sau milioane de euro, se pare că toate se așează pe fâgaș, cuplurile de îndrăgostiți unindu-se așa cum și-au dorit.

Noi convorbiri duhovnicești cu ȚIoan al Banatului (XXV)

„Să-I aduci lui Dumnezeu cântul inimii tale curate !”

Luminița Cornea: Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, vă rog să pornim în convorbirea noastră de la motto-ul pe care l-ați așezat la începutul scrisorii duhovnicești pe care ați oferit-o de curând credincioșilor ortodocși din Banat: *Slavă întru cei de Sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoie !* (Luca 2, 14). Bineînțeles că ne împărtășim și noi cititorii acestui text din bogățiile tematice, duhovnicești pe care le-ați transmis despre Nașterea Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Ați început metaforic cu binecuvântarea de la Pruncul Iisus, vă rog să continuați pentru cititorii noștri.

Țps. Ioan: Binecuvântare de la Pruncul Iisus, Cel Născut din Fecioara Maria, în Peștera din Betleem ! Mă bucur, văzându-vă colindând pe Prunc și pe Maica Lui. Îngerii din cer I-au adus Fiului lui Dumnezeu cântare de slavă, păstorii, umiliința lor, magii, daruri scumpe, iar noi, românii, I-am adus și Îi vom aduce mereu colinda, această nestemată capodoperă. Sunt multe creații literare în cultura noastră românească, însă puține dintre ele au dobândit titlul de capodoperă. **Colinda este o capodoperă a creației noastre românești.**

Marii artiști își semnează capodoperele, însă marii anonimi ai neamului nostru nu le-au semnat. Multe dintre colindele pe care le cântăm de ani și ani de zile le cunoaștem, dar nu știm cine a alcătuit textul și nici muzica. Să scrii versurile unui colind, fără să fi văzut vreodată Betleemul, nu este un eseu, ci este *rodul harului Duhului Sfânt, revărsat din plin peste neamul nostru românesc*. Cei care au scris colindele noastre nu cred să fi fost niciodată la Ierusalim și la Betleem. Atunci cum ? Citind Sfânta Scriptură, auzind predica preotului, văzând icoanele sfinte și prin harul lui Dumnezeu au scris aceste capodopere, colindele. Binecuvântații români anonimi *au cântat în colindul lor nevăzutul*. Nu L-au văzut nici pe prunc, nici pe Maica Lui, nici peștera și totuși ei cântă în colindă nevăzutul.

Ei L-au văzut pe Dumnezeu călătorind pe pământ împreună cu Sfântul Petru, i-au primit în casele lor sărace și la vatra din casă le-au ascultat povețele. Țăranul român nu a auzit de Hristos la universitate, ci la școala din vatra casei. Țăranul român nu I-a cântat lui Dumnezeu la harfă, ci cu neadormita sa inimă.

O, inimă ! *Nu înceta să-I cânti și lui Dumnezeu !* Dumnezeu nu îți cere să-I aduci daruri scumpe, ci **să-I aduci cântul inimii tale curate**. Din neamul nostru a ales Dumnezeu profeți după profeți, ei ne-au spus în colindă de Adam și Eva, de Avraam,

de Iisus Hristos, de Fecioara Maria. Ne-au spus despre cele de Sus, pe care nu le-au văzut, dar le-au crezut. Vedeti până unde pătrunde credința ! N-ai văzut Cerul și scrii despre el, dacă crezi.

Astăzi, îngerii Îi aduc veste lui Dumnezeu că românii au ajuns la Betleem. În urmă cu

două mii de ani, îngerii aduceau veste păstorilor că a venit în lume Hristos. Astăzi, aceiași îngeri, de data aceasta, nu la peșteră, ci la porțile iubirii lui Dumnezeu, îi aduc veste lui Dumnezeu că românii au ajuns la peșteră, la biserică.

„Iordanul s-a întors înapoi, văzând Focul Dumnezeirii.”

L. C.: Vă rog, Părinte Mitropolit, să insistați asupra ideii de taină, respectiv despre Întruparea Fiului lui Dumnezeu.

Țps. Ioan: *Bucurați-vă de întâlnirea cu Pruncul Dumnezeiesc și cu Fecioara Maria !* În Peșteră, Dumnezeu ne descoperă o parte din negrăita taină a Întrupării Fiului Său. Chiar dacă gura ne este mută în fața tainei, nimeni nu poate în grai omenesc să descrie taina Întrupării. Chiar dacă gura ne este mută în fața tainei, totuși *ochii grăiesc*, vederea fiind una dintre cele mai înalte forme de înțelegere a tainei negrăitului. Vedeti mai repede pătrund ochii taina decât a grăi noi

pentru că **limbajul ochiului este mult mai dezvoltat decât graiul literiei**.

L-au văzut apele Iordanului la Botez și s-au întors înapoi: *Văzutu-Te-au apele, Dumnezeule, văzutu-Te-au apele și s-au temut. Iordanul s-a întors înapoi, văzând Focul Dumnezeirii pogorându-Se trupește și intrând în apele sale. Iordanul s-a întors înapoi, văzând pe Cel nevăzut în chip văzut, pe Făcătorul întrupat, pe Stăpânul în chip de rob* (Slujba Agheasmei Mari).

La Praznicul Dumnezeiesc al Nașterii Mântuitorului, omul s-a întâlnit cu Oaspetele Ceresc, Iisus Hristos Domnul. S-a întâlnit în mod real Cerul cu pământul, Dumnezeu, cu *omul, făptura Lui cea iubită*. Dumnezeu Își întinde brațele Sale spre noi și vedem că nu sunt goale, însă nu au în ele aur și smirnă, ci Îl au pe Fiul Său, Darul Cerului pentru noi. Ce *Dar* știe să facă un Tată iubitor fiilor Săi căzuți sub povara păcatului și a morții !

Priviți la mâinile lui Dumnezeu, niciodată nu le veți vedea goale. El are mereu daruri pentru noi și ne așteaptă să le luăm. **De ce fuge oare omul de darurile lui Dumnezeu ?** Ați văzut bunicile noastre, când se întâlneau cu vreun nepotel, cu vreun fiu, niciodată nu-l scotea din casă fără să-i dea ceva. Iată ! Moștenire de la Dumnezeu ! Ferice de părintele care nu-și întâmpină fiul, chiar dacă a rătăcit în lume, nu-și întâmpină fiul cu mâinile goale, ci îl întâmpină cu iubirea de părinte.

Nimeni până la Hristos n-a putut rupe lanțurile morții care-l legau pe om. Omul căzut în păcat iubea mai mult țărâna decât Cerul, Casa lui Dumnezeu, în care era așteptat. Dumnezeu Tatăl ne-a dat pe Unul din Sfânta Treime, pe Unul-Născut.

Pe Acel Unul-Născut L-au numărat și romanii la recensământul făcut pe timpul lui Quirinius al Siriei, pe când Irod cel Mare era rege al Iudeii. Țara lui Israel era sub stăpânire romană și romanii care aveau o civilizație destul de ridicată în vremea aceea, iată că făceau și recensământul oamenilor. Atunci s-a născut Hristos, chiar în timpul recensământului.

Pentru romani, a însemnat că s-a născut încă un iudeu care trebuia să plătească dajdie cezarului. Aceasta a fost bucuria romanilor, iar pentru noi, slobozirea din robia păcatului și a morții. Romanii au numărat. Noi nu numărăm, ci ne închinăm, așa cum au făcut îngerii, păstorii și magii. Noi nu L-am numărat pe Hristos și nu-L vom număra, că este Unul și ne închinăm Lui.

Har și binecuvântare de la Pruncul Iisus, din Peștera Betleemului !

Convorbire consemnată de
Luminița CORNEA

Mirela-Maiana
Mladin

dacă realizez și cu un asemenea sondaj dar la scară mai restrânsă. De pildă restrânsă la o singură persoană, să zicem la propria persoană. Am considerat eu vreodată că merg într-o direcție greșită ? Da. De multe ori, dacă nu cumva mai mereu. Și ce-am făcut ? Păi ce-am făcut: am mers în continuare în aceea direcție pe care o consideram greșită. De ce ? Nu înțeleg. Nu înțeleg și pace. Asta e.

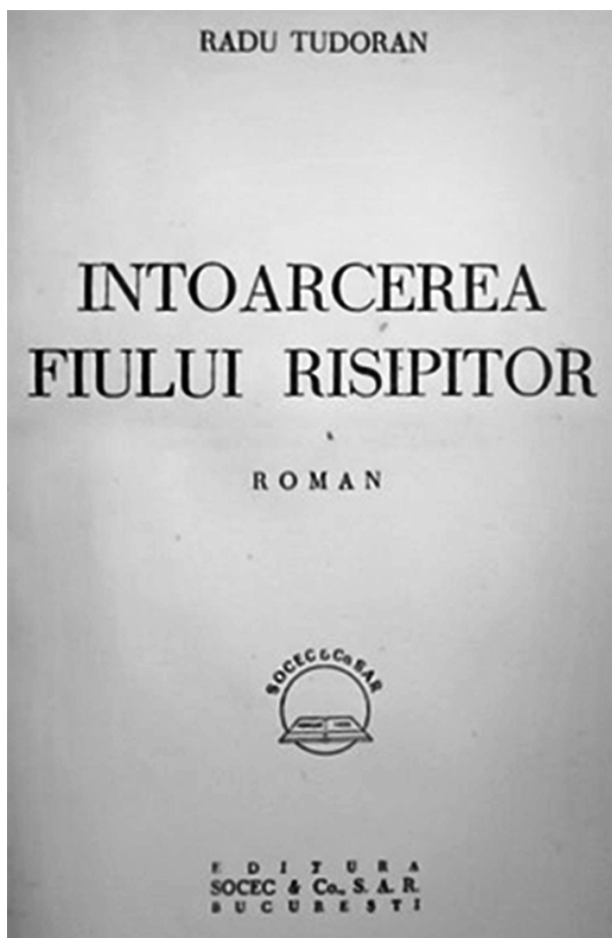
În altă ordine de idei – ideii năucitoare, cum altfel. Capitolul 15

gânduri printre rânduri...

Un sondaj CURS realizat în decembrie 2025 relevă faptul că 75% dintre români consideră că țara se îndreaptă într-o direcție greșită. 75% e mult, e enorm. Și totuși mergem cu toții în aceea direcție care ni se pare greșită. De ce ? Nu înțeleg. M-am gândit că poate reușesc să înțeleg

dacă realizez și cu un asemenea sondaj dar la scară mai restrânsă. De pildă restrânsă la o singură persoană, să zicem la propria persoană. Am considerat eu vreodată că merg într-o direcție greșită ? Da. De multe ori, dacă nu cumva mai mereu. Și ce-am făcut ? Păi ce-am făcut: am mers în continuare în aceea direcție pe care o consideram greșită. De ce ? Nu înțeleg. Nu înțeleg și pace. Asta e.

În altă ordine de idei – ideii năucitoare, cum altfel. Capitolul 15

Radu Tudoran, *Întoarcerea fiului risipitor*, 1947

al Evangheliei după Luca – Parabola fiului risipitor. Fiul cel mai tânăr, păcătosul care se pocăiește, primește ceea ce nu i se oferă fiului cel mai mare, care este fiul cel bun. Cu ceva efort intelectual, să zicem că așa reuși să înțeleg, acceptând ideea că iubirea ascultă de alte reguli decât cele ale logicii, asta dacă cumva ascultă de vreo regulă. Și totuși dacă e să fiu sută la sută sinceră, am să trec și pilda fiului risipitor tot la „neînțelese”. Neînțelese de mine. Sau poate doar neacceptate ? Tot de mine. În aceeași măsură în care nu înțeleg (sau nu accept ?) întoarcerea celuiilalt obraz sau iubirea pentru vrăjmași. Nu că n-ș vrea, dar nu pot.

Așa stând lucrurile și nu altfel, îmi trece prin minte un gând ciudat. Mă gândesc: ce fac eu aici, într-o pagină de revistă ? Ce fac: scriu, despre câte-o carte. În general despre câte-o carte pe care am citit-o cândva, și mi-a plăcut. O iau din bibliotecă, o recitesc, îmi las gândurile să colinde printre paginile ei, apoi așez acele gânduri în pagina din revistă. Sperând că le va citi cineva. Și tot așa, carte după carte, revistă după revistă... Și-mi trece prin minte gândul ăsta ciudat că de fapt ceea ce fac eu e să-mi iau rămas bun de la cărțile pe care le-am iubit – mai recent sau mai demult – ca pe niște oameni. Iar acum îmi iau rămas bun de la ele ca de la niște oameni dragi. Un gând ciudat și-atât. Nimic mai mult. Se-ntâmplă.

Asta poate pentru că *Întoarcerea fiului risipitor* era cartea preferată a mamei. Și-mi amintesc ca azi ziua când mi-a dat-o s-o citesc. Ca pe un dar mi-a dat-o. A luat-o din bibliotecă și mi-a dat-o spunând doar atât: Ia-o și citește-o. Eu am luat cartea, iar ea a rămas un timp cu ochii la mine. Venise vremea s-o citesc.

Așadar. Eram adolescentă când am citit cartea lui Radu Tudoran. Dar ce fel de adolescentă eram eu: acasă și la școală, la școală și acasă, atât. Habar n-aveam că lumea e mai mare decât acasă și la școală. Însă nici nu-mi doream mai mult de-atât. Pentru că acasă erau cărțile. Iar acolo, în cărți, era lumea în care trăiam eu. În cărți era pentru mine viața cea adevărată. Viața alcătuită din cuvinte, cu oameni alcătuiți și ei tot din cuvinte.

Oamenii din cărți, erau lumea mea. Pe unii îi iubeam, pe alții îi uram, alții îmi erau indiferenți. Mai târziu, pe cei pe care i-am iubit în cărți, i-am căutat în lumea reală. Rău am făcut. Nu i-am găsit. De aceea eu cred că lumea de azi – așa cum e ea – e o lume mai bună decât lumea în care am fost eu adolescentă. Pentru că o adolescentă ca aceea care am fost eu cândva (demult...), ar arăta rău de tot în lumea de azi, atât de rău încât ar fi obligată să se trezească.

Cu toate acestea mi se întâmplă uneori – rar – să nu-mi mai pară rău că n-am fost obligată să mă trezesc. De pildă acum, când am recitit *Întoarcerea fiului risipitor*. Sfârșitul l-am citit acum printre lacrimi. Nu țin minte să fi plâns când am citit cartea în adolescență. Acum da.

Apărută în 1947, cartea e o poveste de dragoste neobișnuită care începe când Eva are șaptesprezece ani, iar el treizeci. Cine e el ? E cel care îi spune: „Dacă ai fi mai mare te-aș iubi, așa, dintr-odată ! [...] Peste cinci ani, nu, mai curând, peste doi, peste trei, dacă am să te întâlnesc undeva, am să te iubesc de la întâia privire.” Cine e Eva ? E cea care spune: „Nu știu să număr anii, până la treizeci. Trebuie să fie tare frig până la ei. Și nu doar frig. Trebuie să fie și cald... Și ninsori, ploi, arșite...” Nici nume n-are el. Îi spune lumea la începutul poveștii, Secătura. Apoi, în cele vreo 450 de pagini ale cărții, n-are nume, e doar „el”. Țin minte, când mi-am dat prima oară seama că n-are nume, m-am gândit că până și Heathcliff, cu care mi s-a părut atunci că are ceva în comun, avea măcar nume.

De la prima până la ultima pagină a cărții, nu reușim să știm mai nimic despre el. Unde pleacă, de unde vine, ce face... Știm că a avut un tată, despre care îi vorbește Evei așa: „Nu l-am iubit deloc.” [...] „De cât timp e mort ?” „De vreo șase-șapte ani.” „Nu știi precis ?” „Ar trebui să mă gândesc.” Mai știm că are o mamă la Namur, în Belgia: „Nici pe ea n-o iubești prea mult !” „Nu știu: nu m-am gândit.” În rest, regulile le stabilește el, iar Eva le acceptă: „Ce știi despre mine ?” „Puțin.” „Ce vrei să știi ?” „Nimic” Le acceptă fiindcă îl iubește. N-are încotro, fiindcă îl iubește. Nu vrea să știe nimic fiindcă îl iubește. La început pare simplu și normal pentru o fată de șaptesprezece ani. Dar nu e. Plecărilor lui devin tot mai grele: „Nu te-ai gândit că te aștept ? [...] La mine nu te-ai gândit ? Nu te-ai gândit ce-i în capul meu ? Am fost foarte neliniștită...” [...] „Să nu-ți fie frică; am să mă întorc întotdeauna !”

Ce putem spune fără teama de-a greși, despre el ? Că e seducător, deci periculos. Cum altfel este un bărbat care vorbește astfel despre căsătorie: „Am să te apăr, am să mă lupt pentru tine și cu oamenii și cu sfinții. [...] Am să dărâm munții, am să sec mările [...] – și dacă tot n-o fi de ajuns, atunci... atunci am să mă înșor cu tine !”

Vine și pleacă, nu se știe de ce, nu se știe unde, nu se știe pentru cât timp, nu se știe nimic niciodată, și iar vine și iar pleacă, iar Eva nu înțelege nimic. „Atunci de ce pleci ? [...] „Nu știu; mi-e teamă să nu mă transform în copac. [...] Mi-e teamă de limitările spațiului. Trebuie să plec repede și mereu, să mă apăr !” Oricât încearcă el să îi explice, ea nu poate înțelege nimic, decât că îl iubește. „Eva, trebuie să plec. [...] Nu știu ce am; sunt bolnav, mă înăbuș; înnebunesc.” Încearcă tot ce se poate omeneste încerca, încearcă să accepte lucrurile așa cum sunt și să ierte tot: „El mi-a dat tot ce a avut, dintr-odată, și când inima i s-a golit, a plecat. E un risipitor.”

Încearcă să se apere de el, ascunzându-se îndărătul unei căsnicii cumsecade, dar îndată ce el se întoarce, lasă tot într-o secundă și pleacă cu el.

Tot ca să se apere de el, încearcă să-l urască, dând crezare caracterizărilor ce i se fac: „o cruzime infernală și-o dezinteresare lunară, o atrocitate sublimă și supraumană.” Sau și mai drastice: „sunt oameni care s-au născut numai ca să facă rău. Fac rău altora, își fac rău lor.”

Între plecările și venirile lui, Eva încearcă să se descurce cum poate. Se luptă cu sărăcia, cu riscurile condiției de femeie singură (aceleași – în perioada interbelică în care se petrece acțiunea romanului – ca și azi !), trăiește singură, în București, momentele de groază de la cutremurul din 1940, a început și războiul... Și singura ei certitudine este că îl iubește: „Nimic de la plecarea lui ! Și acum vine, și dacă vine îl urmez, fără să știu până unde mă va duce și pentru cât timp !” Îl recunoaște când îl vede de departe venind pentru că „Mersul lui îi era cunoscut – și pe lumea cealaltă l-ar fi ținut minte.” Eva trăiește numai pentru el și prin el: „rătăcesc după tine, ca umbra ta. Când te închini, mă închin și eu, fără să vreau; când râzi, râd la fel, când gemi, mă doare...” Iar în clipele (sau anii...) de îndoială, când el e plecat nu se știe unde: „Nici nu mai știu dacă te iubesc. Poate că nu; poate te urăsc, dar când ești lângă mine, e bine. Nu se poate altfel.” Și mereu „în sufletul ei [...] era plantată ființa lui, de nezdruincant, cu ce avea rău, cu ce avea bun, de nedespărțit.” Totul pentru că el se întoarce mereu și când ea se îndoiește și crede că nu mai poate, el îi spune: „Am să te duc în brațe, peste ape și prăpăstii, am să cobor stelele de pe cer și am să ți le pun în păr, și după ce n-o mai fi nici una, și-o să fii destul de împodobită, o să ne urcăm pe un vapor [...], și-o să te duc în jurul lumii.” Iar ea îl crede, îl crede mereu... Și când el se urcă în trenul morții, abia atunci înțelege plecările lui: „De ce pleacă, într-un astfel de tren ? Ce blestem ispășește ?” Și știe că nici moartea nu-i desparte: „Iubitul meu, iubitul meu ! Fără tine mi-e casa pustie și pământul gol. Vîno, într-o zi, când ai să vrei,

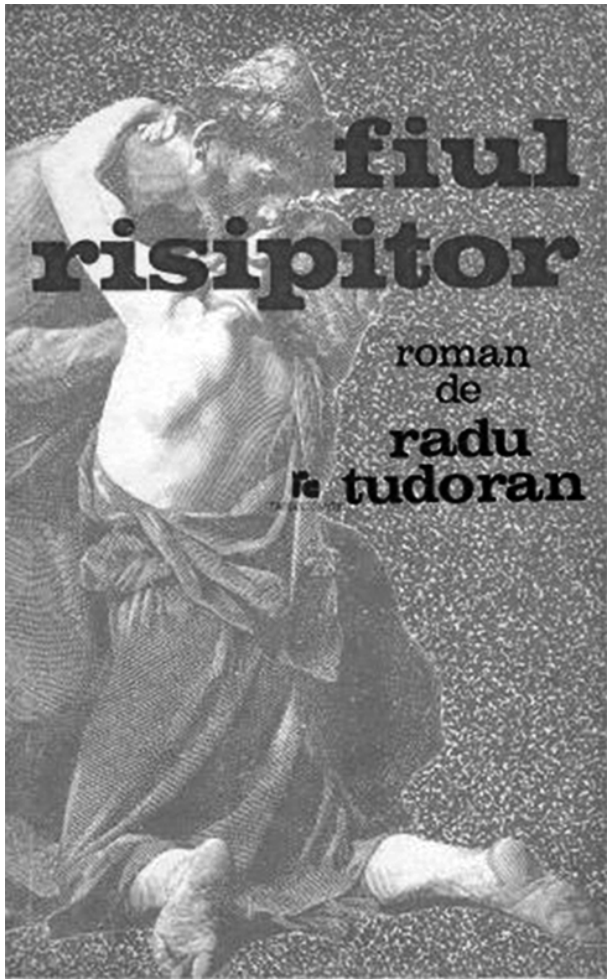
te aștept cât de târziu...”

Ce poveste... Ce poveste... Aș vrea să mai am timp, s-o mai citesc încă o dată, cândva...

Rar am întâlnit, în proză, vorbe mai frumoase de iubire și despre iubire. Rar și în poezie.

S-au scris multe romane de dragoste și se scriu în continuare, dar cred că *Întoarcerea fiului risipitor* este unul din cele mai frumoase. O carte pe care o citești în mod diferit la vârste diferite. Nu doar o înțelegi diferit, ci o *citești* în mod diferit.

Încă ceva. Bombardamentul din 4 aprilie 1944. M-a

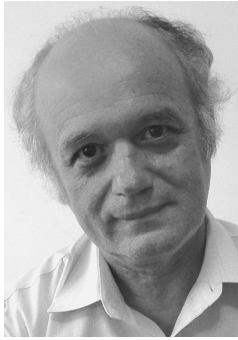

În edițiile următoare (1970, 1971, 1974, 1984...) cartea apare cu titlul *Fiul risipitor*

impresionat puternic descrierea lui în *Jurnalul* lui Mihail Sebastian, Dar în finalul romanului lui Radu Tudoran parcă aș zice că m-a impresionat mult mai puternic. Despre bombardarea centrului Bucureștiului de către aviația americană, oamenii crezând că e un exercițiu de alarmare, îmi povestise cu groază mama, care trăise acele momente fiind copil și locuind în zona Gării de Nord. Aveam povestea ei în minte atunci când am citit în adolescență cartea lui Radu Tudoran. Suprapuse peste povestea mamei, scenele din carte m-au îngrozit așa de tare încât mi le amintesc ori de câte ori ajung în Gara de Nord și îmi provoacă de fiecare dată o stare de frică nedefinită. Cu lumea care se îmbulzește, cu liniile de unde pleacă trenurile, cu trenurile care așteaptă să plece. De fiecare dată îmi vin în minte scenele din carte, cu tot cu zona din jurul gării, cu Spitalul Militar, cu tramvaiele care merg la gară. Am locuit practic o viață în acea zonă – acolo m-am născut.

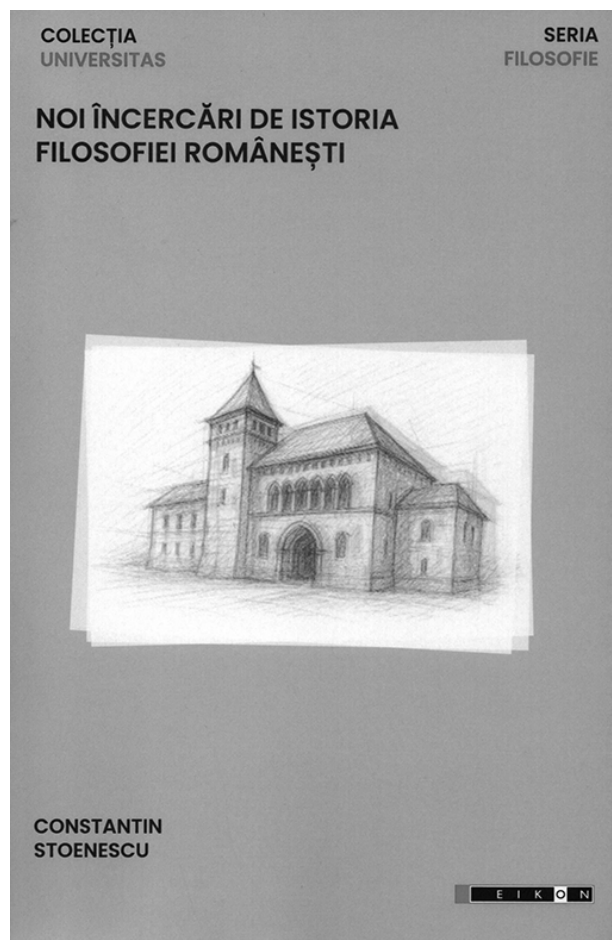
Și dacă tot mi-am stărnit amintirile, iată-l și pe Vasile, mi-a apărut și el, de undeva, din trecut. Parcă-l văd atunci, demult, conducându-mă până la poartă. Eu am ieșit, el a rămas înăuntru. Am mai stat de vorbă un timp, despre una, despre alta... Stătea cu mâinile amândouă încheștate pe zăbrelele gardului, el înăuntru, eu afară, când mi-a spus așa, deodată, aproape de nimic: Eu am să plec, nu pot să stau mult într-un loc. Am să plec, nu mai pot să stau, așa sunt eu. N-am înțeles din vorbele lui nimic, firește. N-am întrebat nimic, ce să întreb. Așa mi-a rămas Vasile în amintire. Atunci l-am văzut pentru ultima oară, nu l-am mai văzut niciodată. A plecat, atunci, curând. Prietena mea Simona, l-a tot așteptat. S-a întors, ca să plece din nou. Și tot așa toată viața. S-a întors mereu și a plecat mereu. Așa era el.

Dar să ne-ntoarcem în prezent. Știți strada Șipotul fântânilor din București ? E o stradă foarte frumoasă care merge până la una din intrările în Cișmigiu. La numărul 5 a locuit Radu Tudoran – așa scrie pe o placă comemorativă care a fost pusă acolo în amintirea lui. E un bloc vechi. Treceam pe acolo mai deunăzi... Trec des, locuiesc aproape. M-am gândit: Oare cum poate un bărbat – fie el și scriitor, mare, cum e Radu Tudoran – să cunoască atât de bine sufletul unei femei ? Pentru că romanul *Întoarcerea fiului risipitor* este scris din perspectiva Evei, cu vorbele, gândurile și trăirile ei. Și mergând cu așa prin Cișmigiu, mă gândeam la Eva din carte și m-am trezit filozofând în toilul iernii pe alei... Nici nu mai știu dacă vorbeam cu ea, vorbeam cu mine... Îi spuneam ei – sau mie, nu știu – că iubirile sunt ca ursitoarele, pot fi bune, sau rele. Le întâlnim așa – bune, sau rele – și ele ne hotărăsc soarta: bună, sau rea. Nu le putem nici chema pe cele bune, nici alunga pe cele rele. Vin așa cum sunt – bune sau rele – fără explicații, fără logică, fără scăpare. Cu cât încercăm să rezolvăm ceva, cu atât se încurcă mai tare – și binele și răul. Iar la sfârșit, nu putem înțelege nimic, de ce așa și nu altminteri. Și rămânem așa, năuci. Mereu, năuci. Și după iubirea bună, și după iubirea rea. La fel. Năuci.

Emil
Păunescu

Ultima lună a anului 2025 s-a caracterizat, în sfera culturii din această parte de țară, printr-o aglomerare de evenimente. Spre exemplu, sub auspiciile Bibliotecii județene „I. A. Bassarabescu”, am asistat la lansarea cărților beletristice ale unor autoare giurgiuvene: romanul *Moștenitorii* al „veteranei” Dorina Georgescu și volumul de poezii *Simfonia destinului* al debutantei adolescente Maria-Ecaterina Mihăescu. Am fost însă prezent și la lansarea unor lucrări științifice: mai întâi, în 10 decembrie, la

sediul Fundației Europene Titulescu din Capitală, opera cercetătorului Constantin Corneanu (redactorul-șef al revistei „Clio”) intitulată *Republica Moldova pe drumul suveranității și independenței (1988-1991)* și apoi, în 12 decembrie, la Ateneul „Nicolae Bălănescu” din Giurgiu, volumul profesorului universitar Constantin Stoenescu *Noi încercări de istoria filosofiei românești*. Cum cei doi autori din urmă îmi sunt colegi în Consiliul științific al Muzeului județean „Teohari Antonescu”, mă simt dator să le popularizez contribuțiile pentru cititorii celei mai importante reviste de cultură din județ.

*

Lucrarea istoricului și specialistului în geopolitică Constantin Corneanu, consacrată apariției unui al doilea stat românesc pe harta Europei în contextul destrămării Uniunii Sovietice, a fost tipărită la Editura târgovișteană Cetatea de Scaun. Ea are 520 de pagini, conține o bibliografie bogată, o mică anexă foto și un

Încercări folositoare

indice de nume. În opinia noastră i-ar fi stat bine și cu o hartă a actualului stat suveran, comparat cu teritoriul românesc cedat în urma ultimatumului sovietic din 1940. Referenții volumului au fost cunoscuții istorici dr. Dumitru Preda și dr. Gheorghe Onișoru, iar la lansare el a primit aprecieri elogioase din partea fostului ministru de externe Adrian Năstase, a venerabilului prof. univ. dr. Ion Scurtu, a altor istorici și diplomați prezenți.

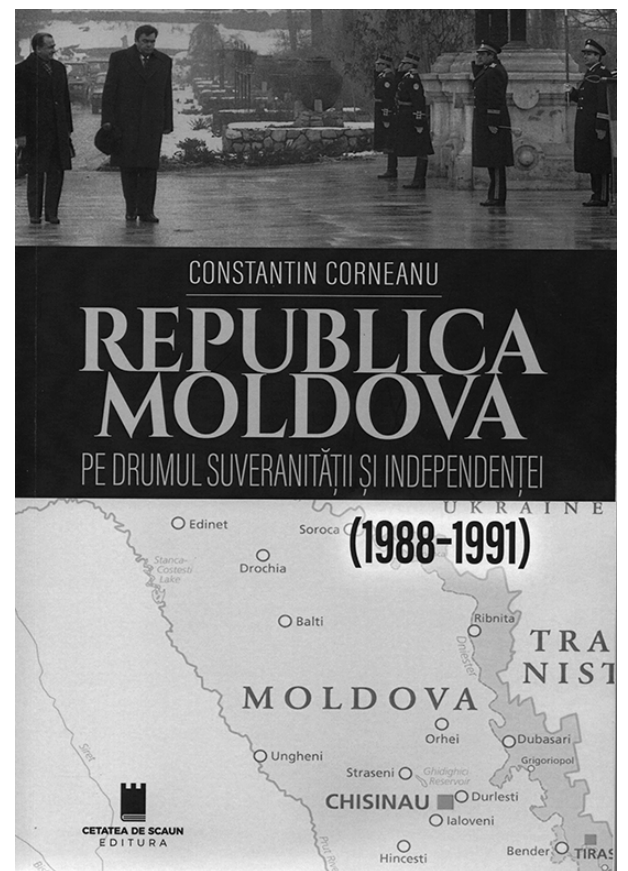
În finalul introducerii la cartea sa, autorul își prezintă scopul alcătuirii ei prin aceea că „**încearcă** (s. ns.) să reconstituie momentele de afirmare ale identității naționale românești în spațiul dintre Prut și Nistru, cu precădere după 1987, și de afirmare a idealurilor politice și culturale ale românilor basarabeni, modul în care aceștia s-au constituit din punct de vedere al reprezentării politice, felul în care au gestionat relația cu minoritățile rusofone în lupta pentru afirmarea identității lingvistice, precum și relația cu România și Uniunea Sovietică în drumul spre obținerea suveranității și, mai apoi, a independenței Republicii Moldova. Totodată, o atenție aparte a fost acordată modului în care liderii politici de pe ambele maluri ale Prutului s-au poziționat în ceea ce privește idealul de Unire a Republicii Moldova cu România, de reîntregire a spațiului istoric și etnic românesc în contextul în care înlăturarea efectelor Pactului Molotov-Ribbentrop în Statele Baltice va aprinde imaginația românilor, va întreține iluziile și speranțele refugiaților basarabeni de după 23 August 1944, precum și a urmașilor lor, și nu numai”. În concluziile cărții sunt reiterate pozițiile elitelor politice de la Chișinău și București față de posibilitatea reunirii celor două state despărțite de râul Prut, iluziile și greșelile unora și altora, consecințele internaționale ale poziționărilor pro sau contra.

Culegerea de studii a harnicului profesor Constantin Stoenescu a fost publicată la Editura EIKON, în Colecția Universitas (seria Filosofie), având 268 de pagini și, pe copertă, recomandările filosofilor Viorel Cernica și Constantin Aslam. Autorul reunește sub titlul *Noi încercări...*, zece texte publicate în anii 2017-2024 în reviste de specialitate și volume colective. Dintre acestea opt analizează aspecte ale gândirii și operei unor personalități (Antim Ivireanul, Titu Maiorescu, Constantin Rădulescu-Motru, P. P. Negulescu, Lucian Blaga, Ion Petrovici, Nicolae Bagdasar și Edgar Papu), propunând o serie de interpretări noi și unele puncte de vedere personale.

Pe mine m-au atras îndeosebi cele două texte plasate la începutul și la sfârșitul volumului. Primul dintre ele privește *Moștenirea bizantină* și pornește de la „analiza conceptuală a unei expresii elocvente” aparținând lui Nicolae Iorga (celebra „Bizanț după Bizanț”), expresie care are

în vedere nu numai tradițiile culturale românești, ci întreg sud-estul Europei cu mentalitatea sa „balcanică”. Celălalt text abordează un aspect al istoriei recente: „Istorie, filosofie și literatură în timpul *obsedantului deceniu* în România”.

Dacă despre tradițiile postbizantine și despre gânditorii români care au făcut obiectul studiilor lui Constantin Stoenescu nu mi-am propus aici de a intra în amănunte, asupra modului cum s-au comportat intelectualii români sub noul regim politic și ideologic instaurat în 1948 merită să adăstăm mai mult. Filosoful giurgiuvean a lansat

o veritabilă provocare comunității specialiștilor în disciplinele socio-umane în privința descifrării caracteristicilor stalinismului cultural dezvoltat la noi cu sprijinul ocupantului sovietic în primul deceniu al Republicii Populare și continuat în prima jumătate a celui următor de autoritățile comuniste consolidate. El a arătat că a sosit vremea devoalării adevărurilor incomode și a schițat o serie de linii directoare în acest sens. Aflat la începutul unei cercetări de lungă durată, care presupune o documentare cât mai aproape de exhaustivitate, efortul prietenului Stoenescu este lăudabil și trebuie încurajat spre a-l continua.

Ambii autori ai cercetărilor despre care am vorbit mai sus au în comun dorința de a supune subiectele abordate unor dezbateri profesionale clarificatoare, conștienți că atât istoriografia românească despre situația Basarabiei la sfârșitul secolului XX, cât și istoria culturii românești din zona filosofiei sunt sărace în asemenea abordări. De aceea, cu modestie îndreptățită, ei susțin că **încearcă** să lămurească probleme delicate. Noi credem că în bună măsură au reușit să deschidă drumuri fertile pentru următorii cercetători, îndeplinind rostul și menirea cărților dintotdeauna.

Aspecte memoriale

Gelu BRÎNCOVEANU

Trei evenimente inedite realizate de Muzeul județean „Teohari Antonescu” (secția de istorie memorială) au atras atenția publicului în toamna anului 2025. Informații despre activitățile respective, diferite prin tematică, organizare și amploare, prezentăm în cele ce urmează.

Comemorare

Personalitatea muzeografului Mircea Alexa (1951-2024), angajat al Muzeului județean „Teohari Antonescu” în perioada 1980-2016, a fost omagiată în cadrul unui eveniment special,

organizat la sediul central al instituției în data de 6 noiembrie 2025. Manifestarea a început cu vizionarea unui montaj de înregistrări video efectuate la activități culturale unde istoricul a participat și a rostit discursuri (evenimente editoriale, precum lansarea unui volum propriu, dar și a unei lucrări semnate de Principele Radu al României; moment „Mihai Eminescu”, desfășurat la statuia poetului din Parcul Alei). A urmat vernisajul expoziției „În amintirea fostului coleg Mircea Alexa”, etalarea cuprinzând bunuri culturale din patrimoniul științific al instituției donate în timp de muzeograful comemorat, dar și obiecte personale puse la dispoziție de familia sa. Activitatea a reunit public avizat, în principal foști colegi de la Muzeu și invitați de la Serviciul județean Giurgiu al Arhivelor Naționale. Evenimentul a fost condus de muzeograful Emil Păunescu, coleg de generație și fost coordonator științific al specialistului în patrimoniu Mircea Alexa.

Aniversare

Școala gimnazială de artă „Victor Karpis”, în parteneriat cu Muzeul județean „Teohari Antonescu” și Serviciul județean Giurgiu al Arhivelor Naționale au aniversat împlinirea a 120 de ani de la nașterea muzicianului care îi dă numele printr-un eveniment desfășurat joi, 23

octombrie 2025, la sediul unității de învățământ amintite. Manifestarea a cuprins momente muzicale clasice, interpretate de elevi și cadre didactice de la instituția gazdă, precum și vernisajul expoziției „Victor Karpis, profesor, dirijor compozitor (1905-1973)”. Realizată de Muzeu, etalarea a cuprins bunuri cu valoare memorială provenite de la Mirela Marin (nepoata muzicianului, prezentă la eveniment), dar și copii xerox ale unor acte de stare civilă și documente administrative puse la dispoziție de Arhivele din Giurgiu. La finalul activității, muzeograful Emil Păunescu a prezentat personalitatea omagiată, în contextul cultural din vremea când apreciatul dirijor și-a desfășurat activitatea. Manifestarea a fost condusă de Cristina Tudorie, director al școlii ce și l-a ales drept patron spiritual pe profesorul aniversat.

Patrimoniu religios ortodox

Expoziția „Aspecte sacre”, vernisată la sediul central al

XIX în tehnica ulei pe lemn, intitulată *Maica Domnului cu Pruncul și Iisus Hristos Bunul Învățător*. Anterior prezentării la Giurgiu, patrimoniul iconografic respectiv a putut fi vizionat în cadrul expoziției permanente a secției muzeale Comana, care a contribuit la realizarea acestui eveniment.

Din colecția de carte veche, Muzeul a prezentat tipărituri importante pentru istoria Bisericii Ortodoxe Române. Cea mai veche și mai valoroasă piesă din expoziție, rar întâlnită în colecții locale, a fost un exemplar din *Evanghelia greco-română* editată de Antim Ivireanul la București, în 1693, volum evidențiat distinct în cadrul etalării. În vitrine alăturate au putut fi vizionate alte cărți valoroase: *Mărgăritare*, București, 1746; *Minei pe luna septembrie*, Râmnic, 1780; *Cuvânt șase pentru preoție*, București, 1820; Iosif Vrienic, *Cuvinte douăzeci și două pentru purcederea prea sfântului duh*, Buzău 1832; D. D. Nifon, *Manual de pravilă bisericească*, București, 1852. O mențiune specială pentru lucrarea Teofilact, *Tâlcuire la cele patru evanghelii*, Iași, 1805, expusă alături de tipăritura din epoca domnitorului Constantin Brâncoveanu: cartea a fost restaurată cu concursul laboratorului fostei Biblioteci Centrale de Stat în cadrul programului de perfecționare a restauratoarelor de la Muzeul din Giurgiu.

S-a remarcat prezența la eveniment a unor elevi de la Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Teoctist Patriarhul” din Giurgiu, coordonați de preot profesor dr. Edmond Nicolae Popa, directorul instituției.

Și în anul 2026 secția de istorie memorială a Muzeului județean „Teohari Antonescu” intenționează să realizeze evenimente culturale asemănătoare, dedicate (în principal) unor personalități care au avut legături cu zona geografică denumită odinioară Vlașca.

Muzeului județean „Teohari Antonescu” în ziua de 25 septembrie 2025, a reunit (pentru prima dată după mulți ani) artefacte din colecțiile proprii de icoane și de carte veche.

Cele aproape treizeci de imagini sacre, pictate pe lemn și pe sticlă, datate în secolele XVIII-XX, au fost realizate în spațiul românesc actual, dar și în teritoriul nord balcanic. Au atras atenția în mod deosebit două icoane împărățești de factură autohtonă, create la început de secol

Arhivele românești, publice și particulare, păstrează comori prea puțin cunoscute, neaflăte la îndemâna cercetătorilor, multe dintre ele inedite, mai cu seamă cele privitoare la istoria socială a micilor comunități, familiilor și indivizilor care nu s-au impus atenției publice prin ceva ieșit din comun. Încă de la înființare, Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu (ACTIB) a adunat mărturii de tot felul, referitoare în special la arealul cultural-istoric bolintinean, dar nu numai, pe care s-a străduit să le valorifice atât în paginile revistei „Sud”, pe care o editează, cât și în lucrări de sine stătătoare. Ca parte a proiectului de valorificare a acestei arhive, în urmă cu niște ani am publicat două articole – „Un duel intelectual: Petru Comarnescu vs. Sergiu Stoicescu”, în „Sud”, nr. 228-229, martie-aprilie 2020, p. 23; „Eliade și Duduia Rica”, în „Sud”, nr. 230-231, iunie-iulie 2020, p. 22-23 – ale căror personaje cochetau cu sferile înalte ale culturii românești, reprezentanți ai unei protipendade interbelice distrusă apoi de regimul comunist.

Prezența lui Mircea Eliade în viața Ricăi Stoicescu (născută Botez) a dat naștere unei literaturi destul de bogate, personalitatea „Duduii Rica”, a „Doamnei R.”, fascinandu-i pe cei care abordau subiectul. Mărturii ale Ricăi Stoicescu despre Eliade sau pe acest subiect a publicat mai ales Mircea Handoca („Mircea Eliade și enigmatica R”, în „Orizont”, nr. 29, 20 iulie 1990, p. 7; „Convorbiri cu și despre Mircea Eliade”, București, Editura Humanitas, 1998; „Noi glose despre Mircea Eliade”, București, Editura Roza Vânturilor, 2006; „În preajma Centenarului Mircea Eliade. Rectificări necesare”, în „România literară”, nr. 3, 26 ianuarie 2007, p. 18-20...), dar și Aurel Leon („Prima dragoste a lui Mircea Eliade: enigmatica Rica Botez”, în „Monitorul de Iași”, 1 septembrie 1995; „La 10 ani de la moartea lui Mircea Eliade: cazul enigmaticei R”, în „Monitorul de Iași”, 22 aprilie 1996), Filip-Lucian Iorga („Enigmatica doamnă R...”, în „România literară”, nr. 34, 27 august – 2 septembrie 2003, p. 10-11) sau Alex Ștefănescu („Povestea vieții lui Mircea Eliade”, în „România literară”, nr. 7, 22-28 februarie 2006, p. 6)...

Amintirile despre legătura cu Eliade, împărtășite cu atâta entuziasm și mărinimie de Rica Stoicescu, distonează însă cu cele ale marelui istoric al religiilor care, de exemplu, nota la 25 iulie 1929, în India, relativ la scrisorile primite de la ea: „De ce mi-au căzut în mână paginile acestea ? Sunt de o mediocritate înspăimântătoare. Cum le-am putut suporta ? Dar poate nu le-am suportat niciodată. V. caietul meu de note noi asupra Ricăi. Adevărul e că stupiditatea feminină e atât de vastă, încât nu poate să nu ajungă fermecătoare.” (Dan C. Mihăilescu, „Destinatarul Mircea Eliade”, în „Idei în dialog”, nr. 30, martie 2007, p. 10). La fel de radical în apreciere îl vom regăsi pe Mircea Eliade și într-o scrisoare către Mircea Handoca expediată din Chicago la 22 octombrie 1981: „Cu privire la interviuri: Te-aș ruga să nu publici pe cel al lui Rica Botez. Amintirile ei au suferit un curios proces de mitologizare. Dacă aș avea timp (și degetele mi-ar îngădui să scriu repede ca pe vremuri) aș adnota textul.” (Mircea Handoca, „Mircea Eliade inedit”, în „România literară”, nr. 19, 20-26 mai 1998, p. 12-15)

În anul 1998 a fost publicat volumul memorialistic „Gânduri din fapte” al doctorului Sergiu Stoicescu, soțul Ricăi Stoicescu, în care regăsim bogate informații referitoare la familia sa. De asemenea, mai putem cita și alte câteva surse ce vorbesc despre membri ai acestei familii: Marius Bunescu, „Actele Fundației Anastase Simu”, București, 1944; Profira Stoicescu, „O scrisoare pe zi”, în „România liberă”, 21 iulie 1997, p. 3; „Pace și război (1940-1944). Jurnalul marelui Ion Antonescu”, editori Gh. Buzatu et alii, vol. 1-3, Iași, Editura Demiurg; Marian Păvălaș, „Lăsat a doua oară fără casă de un criminal de război”, în „Evenimentul zilei”, 19 aprilie 2011, p. 2; Filip Lucian Iorga, „Impactul Primului Război Mondial asupra descendenților boierimii române”, București, Editura Muzeul Literaturii Române, 2015 etc.

Documentul pe care îl vom publica în două numere consecutive ale revistei „Sud” întregeste cunoștințele despre familiile Stoicescu și Botez. El are darul de a completa o viziune masculină asupra istoriei familiei, pe care am întâlnit-o în „Gânduri din fapte”, în tandem cu mult mai multele relatări ale Ricăi Stoicescu, citate mai înainte, sau jurnalul Anei Stoicescu, fragmentar publicat de Filip Lucian Iorga („Impactul Primului Război Mondial...”, p. 159-164).

Documentul intitulat „Albumul familiei”, scris de doctorul Sergiu Stoicescu în anul 1966, se prezintă sub forma a 14 file dactilografiate și se păstrează în copie în Arhiva ACTIB, provenind, ca și imaginile care îl vor acompania, de la regretata Mioara Georgescu-Mătăchiță (1945-2018), unul dintre fondatorii revistei „Sud”. Transcrierea textului s-a făcut conform originalului, fără intervenții ale editorului. Notele de subsol ne aparțin și conțin doar informații la care nu s-ar fi putut ajunge cu o simplă căutare în mediul on-line.

Vasile Grigore

ALBUMUL FAMILIEI (I)

Sergiu STOICESCU

Pe vremuri când pasul vieții era atât de lin că zilele alunecau pe nesimțite, în după-amiezi de sărbătoare, când frigul iernii aduna familia în jurul sobei, îmi amintesc că bătrânii noștri ne povesteau din trecutul lor și duși de firul amintirilor, evocau figurile dispărute ale bătrânilor de pe vremea copilăriei lor. Câteodată – ca să facă mai vie povestirea – ei deschideau un ceaslov voluminos cu scoarte groase încheiate în catarâmi lucioase de alamă galbenă, în filele cartonate ale cărora se găseau nenumărate fotografii. Erau acolo multe figuri necunoscute, dar printre privirile care ne săgetau, găseam uneori licăriri pe care le mai zărisem printre noi, în ambianța familiilor noastre, printre rudele noastre; ele erau crâmpoie de suflet pe care le recunoșteam pentru că trezeau rezonanțe involuntare.

În fiecare familie existau aceste vechi ceasloave cu miros de praf și de frunze uscate, în care fotografiile zăceau încadrate de tot felul de floriuri special tipărite, ca în firidele unui cavou. Unde s-or fi pierdut aceste urme ale trecutului ? Nu am regăsit aceste relicve decât în amintirea mea și regret lipsa lor. Ar trebui ca aceste documente ale fiecărei familii să fie păstrate și lăsate moștenire din tată în fiu – iar fiii ar trebui să le întrețină și să le continue, căci ele reprezintă dovada unui adevăr – poate singurul adevăr care nu poate fi contestat.

Dar fotografiile reprezintă numai lespezi pe care timpul a șters inscripțiile. Ele trebuiesc completate cu povestea bătrânilor care toarce firul trecutului. Astfel familia trăiește pe de-asupra timpului și își arată puterea, iar copiii de azi vor înțelege – la vremea lor – răspunderea pe care o poartă. Dacă natura nu ar fi avut continuitate nu ar fi realizat nimic. Trebuie să dovedim copiilor noștri valoarea continuității noastre.

Strămoșii noștri își trag obârșia din marea masă anonimă care s-a strecurat prin noianul de suferințe ce s-au abătut în această limbă de pământ cuprinsă între Carpați și Dunăre. Ei fac parte din seva care a alimentat rezistența acestui neam în regiunea vânturată a Bărăganului și a plaiurilor subcarpatice ale Munteniei.

După cum se va vedea, familia Stoicescu – respectiv Stoica la origina ei – a primit o dublă întărire românească din Macedonia: bunicul Gheorghe Stoica s-a înșurat cu Ana Fota ai căror părinți erau originari din Macedonia. De asemeni, tata – Dimitrie Stoicescu – s-a căsătorit cu Iasomia Elefteriu ai căror bunici veniseră din Macedonia. În ambele cazuri întărirea s-a făcut pe linie feminină.

Nu posedăm informații decât despre familia părinților și bunicii noștri – deci generațiile corespunzătoare secolului XIX. Ce va fi fost înainte de 1800 se pierde în neguri.

Ramura Stoicescu

Numele acestei familii a fost inițial Stoica. Numai generația părinților noștri a luat numele Stoicescu: acesta a fost efectul

recrudescenței naționaliste a secolului XIX în preajma Unirii.

Leagănul familiei Stoica a fost în comuna Brebu de lângă Câmpina în județul Prahova.

Filiera schematică a ramurei Stoicescu'

Câteva date biografice Generația bunicilor

Pe linie paternă, bunicul Gheorghe Stoica era un om blând, întreprinzător și știutor de carte. A ținut în arendă moșia Fundeni din marginea Bucureștiului și ulterior a luat în arendă vama Olteniței.

Soția lui a fost Ana Fota – cel mai mare dintre copiii unui Fota venit din Macedonia. Acest Fota era un om bogat și foarte credincios: era hagi – adică fusese în pelerinaj la sfântul mormânt. Locuia la Câmpina unde avea conacul cu toate așezările patriarhale. Era proprietar al mai multor muniți în regiunea Sinaia – Poiana Țapului. Era cunoscut hanul pe care-l deschisese în Poiana Țapului și unde se oprea și domnitorul Carol cu principesa Elisabeta când mergeau la cascada Urlătoarea. Copiii lui Fota au devenit Fotescu.

Pe linie maternă – bunicul Odiseu Elefteriu a murit foarte tânăr astfel că copiii lui nu și-l mai aminteau. Aspasia Udreanu (?) era o femeie egoistă și răutăcioasă care nu a fost iubită de copii. Leagănul acestei familii a fost Brăila unde eșuaseră părinții acestor bunici, fugiți din Macedonia din cauza prigoanei turcești. Mama Aspasei Udreanu (sau poate a lui Odiseu Elefteriu)

în ultima parte a vieții s-a călugărit și s-a retras la mănăstirea Cocos din jud. Buzău.

Generația părinților

Din căsătoria Gh. Stoica – Ana Fota au rezultat 6 copii: 4 băieți și 2 fete (vezi schema).

– Cel mai mare dintre băieți – „Nenea Costică” 1848-1926 – era șeful familiei în lipsa tatălui și se bucura de un prestigiu deosebit. După cursuri elementare făcute cu preoții satului, a trecut la școala de farmacie inaugurată de Davilla pe vremea domniei lui Cuza și a devenit farmacist militar, ajungând șef farmacist al armatei. Căsătorit cu Elena Mătescu (din Craiova) a avut doi copii: pe Cotty Stoicescu (1884-1945), cunoscutul avocat, fost ministru în guvernul Antonescu – și pe Ana Stoicescu care a făcut strălucite studii de pian, dar nu și-a exploatat talentul. „Nenea Costică” a murit de o astupare a arterei aorte terminale, în câteva zile.

– Al doilea băiat – Dimitrie – cu un an mai mic decât Costică, a fost tatăl meu și datele lui biografice se găsesc ceva mai jos.

– Al treilea băiat – Iancu 1850-1918 – a urmat Școala de Telegrafie nou înființată în țară și treptat a ajuns șeful Poștelor din București, locuind chiar în clădirea bine cunoscută a Poștei Centrale de pe Calea Victoriei. Căsătorit cu Maria Popescu (1864-1954), femeie de o excepțională frumusețe, a avut 7 copii din care doi au murit foarte tineri, ca și Elena (Nana) – strălucită elevă a lui Pompiliu Eliade – care moare la 31 de ani suferind de leucemie. Cel mai mare dintre copii – Alexandru (Lică) a fost profesor de română la București și director al liceului din Oltenița, iar în tinerețe a avut și oarecare activitate literară, făcând parte din

cercul lui Macedonski. Urmează Natalia, care a făcut studii de Academie comercială – Ion (născut la 1900) care ajunge comandor de Aviație cu toate că e dotat cu un deosebit talent pentru desen și e foarte avid de literatură – și în fine Horia, care ajunge director administrativ al Academiei Comerciale.

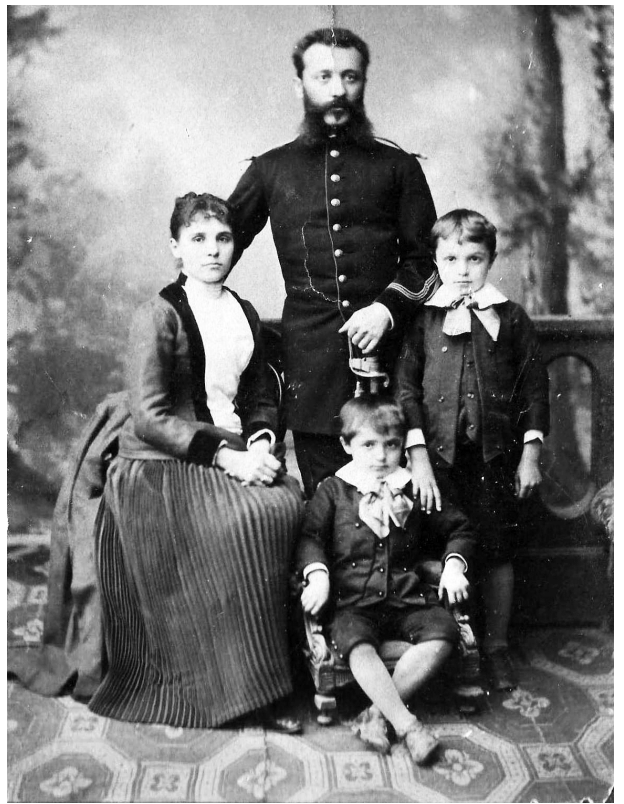
– Ortansa, măritată cu Cleante Varveri (grec de origină) fost armator la Oltenița – a avut 4 băieți și două fete.

– Mihalache – rămas la Oltenița pentru a duce mai departe întreprinderile bătrânului Gh. Stoica – a fost căsătorit cu Maria ? și a avut ? copii.

– În fine, Ecaterina – căsătorită cu Constantin Parapeanu, viticultor de la Mizil, a avut 10 copii.

Tatăl meu – Dimitrie Gh. Stoicescu (Mitică) – s-a născut probabil la Brebu (Prahova) în anul 1849.

După primele noțiuni de scriere și citire pe care le-a luat cu preotul satului sau poate la Câmpina, la vârsta de 10-11 ani a intrat în școala de farmacie (înființată de Davilla) în același timp cu fratele său mai mare, făcând parte chiar din prima serie de

Căpitan farmacist Dimitrie Stoicescu cu soția, Iasomia și cei 2 fii - Ginu (în picioare) și Ticu (cca. 1884)

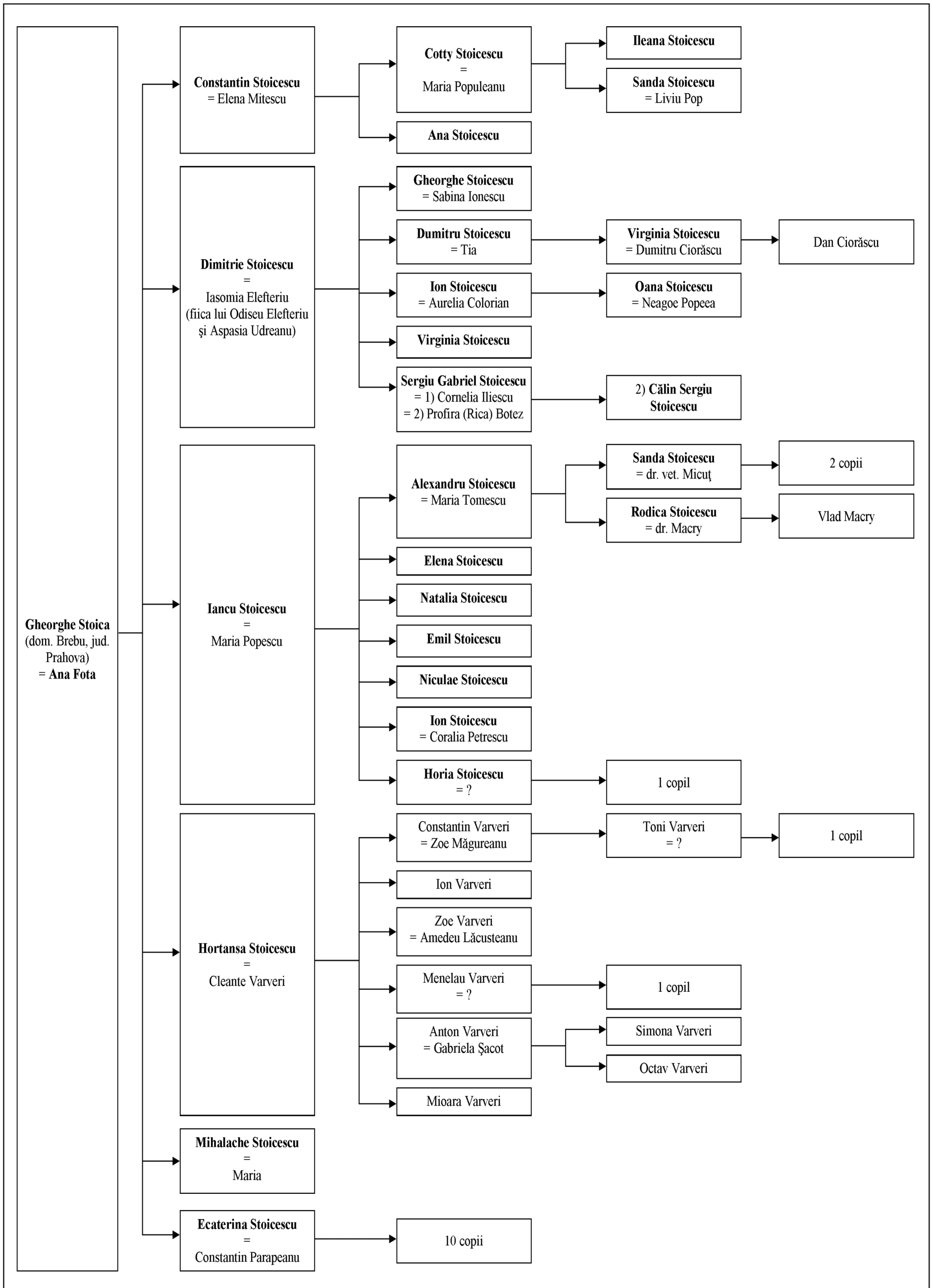
elevi ai acestei școli. Termină școala la 17 ani și devine farmacist locotenent la Brăila, se căsătorește cu Iasomia Elefteriu și un an mai târziu – în 1877 – îl găsim în adăpostul subteran la asediul Plevnei unde își avea punctul farmaceutic, dar unde îl însoțește și soția lui ! Grav bolnav de febră tifoidă este evacuat personal de Davilla la Craiova.

Trece apoi la farmacia spitalului militar din București și ajunge farmacist șef al armatei cu grad de Maior. Devine pensionar militar în 1905 și curând după aceea ia conducerea tehnică a Drogueriei Centrale – droguerie de en gros aparținând unei societăți pe acțiuni – până la războiul din 1916.

În timpul acestui război trece prin mari suferințe morale (pierderea celor doi băieți mai mari, arestarea singurei lui fiice)

(continuare în pag. 23)

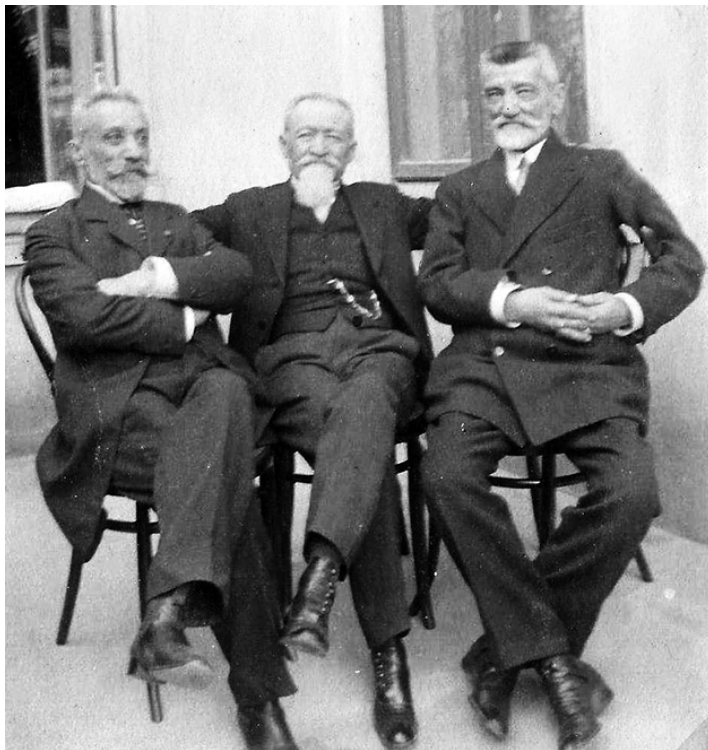
(urmare din pagina 22)

(continuare în pag. 24)

(urmare din pagina 23)

și moare în 1923 la mai puțin de un an după moartea fiicei lui.
Pe linie maternă, din căsătoria Odiseu Elefteriu – Aspasia Udreanu au rezultat 2 copii: Elefterie și Iasomia. Elefterie a avut o sănătate subredă și a murit de TBC lăsând doi copii pe care nu i-a recunoscut (dintr-o legătură neoficializată). La vârsta de 4-5

Frații Stoicescu (de la stânga - Dimitrie, Constantin și Ion) la 14 aprilie 1913

ani acești gemeni au fost crescuți de sora lui – adică de mama. Fetița (Emilia) a murit de TBC în 1917, iar băiatul (Victor) a dus o viață obscură, având unele tare hereditare regresive.

Mama mea, Iasomia Stoicescu născută Elefteriu, s-a căsătorit

Anul 1944 - avocatul Constantin-Cotty Stoicescu, fost ministru al justiției în Guvernul Antonescu

cu tatăl meu la 14 ianuarie 1876 la Brăila (vezi actul autentic nr. 109). Actul de naștere al mamei a fost distrus cu ocazia unui incendiu și reconstituit pe bază de mărturie la cererea bunei mele (vezi cererea și noul act de naștere la dosar). După acest act de naștere mama s-ar fi născut în anul 1858 – fără alte precizări. După spusele mamei însă, ea a fost trecută în acest act cu doi ani mai vârstnică pentru a i se permite căsătoria, dar de fapt când s-a căsătorit ea abia împlinise 16 ani – deci data exactă a nașterii ei este 26.X.1860.

Mama a urmat cursurile unui pension până la vârsta de 12-13 ani când s-a îmbolnăvit de TBC pulmonară și a fost trimeasă la bunica ei la mănăstirea Cocos din jud. Buzău. De acolo s-a reîntors complet refăcută și curând după aceea s-a căsătorit.

Copilăria mamei a fost tristă din cauza firei egoiste a bunicii. Căsătoria a fost pentru mama o răbufnire la viață; curând însă au început grijile unei gospodării tot mai grele prin numărul copiilor care se tot înmulțeau. Munca era însă pentru mama un refugiu și un leac pentru suferințe.

În 1915 încep marile încercări: sinuciderea băiatului cel mare, pierderea celui de-al doilea băiat (1917) și a Emiliei (nepoata pe care o creștea ea și pe copiii ei), arestarea Virginichii și boala ei care nu-i decăt o consecință și care se termină după lungi ani de

îngrijire și de suferințe prin pierderea ei (1922) urmată de moartea tatei (1923). Anii care au urmat au reprezentat un fel de viață vegetativă.

Mama a murit în aprilie 1941 la 80 de ani împliniți.

Generația noastră

Din căsătoria Dimitrie Stoicescu – Iasomia Elefteriu au rezultat 5 copii: 4 băieți și o fată, în ordinea vârstei: Gheorghe (Ginu), Dumitru (Ticu), Ion (Ionel), Virginia și Sergiu (Gică).

– Ginu s-a născut la 22 iunie 1878 la Craiova. Copil foarte dotat și de o excepțională inteligență a urmat cursurile liceului Sf. Sava și la 17 ani e baccalaureat (Diploma nr. 4468 din 20.IX.1895 – la dosar). Urmează cursurile facultății de Medicină umană. În 1898 trece concursul de Externat la Eforia Spitalelor Civile și în 1899 este clasificat al treilea la concursul de Internat la aceeași instituție. În 1904 trece teza de doctorat în Medicină (Diploma nr. 673) la facultatea din București. Între timp fusese ales președinte al Societății Studenților în Medicină. Imediat își dă secundariatul și în 1908 îl găsim Monitor al Clinicei de căi urinare de la Paris (Hôpital Necker) la profesorul Albarran după un examen trecut cu mare succes. Încă din 1907 era membru al Societății de Urologie de la Paris. După un voiaj de studii la Londra și Berlin revine în țară și trece examenul de docență (Confirmarea Ministerului Instrucției Publice nr. 330/12.I.1912).

Cu toate că fusese scutit de armată „pentru debilitate generală” (Certificat nr. 17/20.III.1902) ia parte la campania din Bulgaria (1913) conducând o ambulanță sanitară și desfășoară o largă activitate în lupta contra holerei, distingându-se în mod deosebit, ceea ce i se recunoaște și e distins cu Virtutea

Militară de aur „pentru faptele de curaj și deosebit devotament dovedite în timpul campaniei din Bulgaria” (Brevet nr. 777 din 3.I.1914).

Se căsătorește în 1909 la Paris cu d-ra Sabina Ionescu din Galați. Nu a avut copii.

În noaptea de 30 spre 31 decembrie 1915 se împușcă și moare la 37 de ani și câteva luni. Ultimile lui dorințe sunt impresionant de simple și dureroase.

– Dumitru (Ticu) s-a născut la 5.V.1881. Plecat de lângă părinți de la vârsta de 17-18 ani, duce o viață de aventură fiind antrenat de vițiu băuturii. Căsătorit, are mai mulți copii din care supraviețuiește o singură fată – Virginia – care e crescută tot de bunici și se căsătorește la rândul ei cu farmacistul Ciorăscu cu care are un flăcău (Dănuț). Ticu moare de tuberculoză pulmonară în timpul războiului din 1916 la vârsta de 37 de ani.

– Ion, născut la 17 noiembrie 1885, urmează cariera militară. După ce absolvă liceul militar pentru fii de ofițeri de la Iași, trece la Școala de ofițeri de infanterie din București și iese sublocotenent, în 1907 fiind repartizat la Batalionul 2 Vânători în București. Trece examenul de admitere la Școala Superioară de Război cu dispensă – fiind cel mai tânăr elev admis cu grad de locotenent. Devenit ofițer de stat major, urmează o carieră ascendentă rapidă. În războiul din 1916 este șeful biroului operațiilor la Divizia XII. Iese din război cu grad de maior. În 1921 trece la Vânătorii de Munte sub comanda principelui Carol și în 1926 în Aviație – organizând aceste noi formațiuni ale armatei. După revenirea lui Carol devine aghiotant regal și comandantul șef al Aviației. În 1940 demisionează din armată, având grad de general de Divizie, desgustat de practicile conducerii din acele vremuri.

Are un singur copil din prima căsătorie – Oana – care urmează Dreptul și se căsătorește cu avocatul Popeea.

– Virginia – singura fată între 4 băieți – s-a născut la 8.V.1892. Cursurile primare și liceale le-a făcut la pensionul Moteanu, dând regulat examen de fine de an la stat. Urmează apoi Facultatea de Științe și în 1913 e obligată să întrerupă temporar studiile pentru că face o pleurezie. Foarte inteligentă și de o extremă sensibilitate, gata să se dăruiască oricărei acțiuni generoase, suferă un adevărat șoc moral la sinuciderea lui Ginu. În războiul din 1916 rămâne în teritoriul ocupat ca infirmieră benevolă și duce o campanie activă de redresare națională, scriind și difuzând manifeste. Descoperită de autoritățile germane, este judecată și condamnată la exil în Germania. Prin intervenția disperată a mamei se obține exilul în țară în comuna Horez (Vâlcea). În timpul exilului se îmbolnăvește de tuberculoză pulmonară forma gravă. Cu imense sacrificii materiale părinții reușesc să obțină o

ameliorare care-i permite să-și dea ultimile examene și să-și ia licența în Științe. Ultima lovitură este nenorocita încercare a serului Puțreanu pe care bieții părinți au încercat-o în speranța de mai bine; moare după câteva săptămâni la vârsta de 30 de ani în martie 1922.

București, 1913 - soții Constantin și Elena Stoicescu (așezați); Elena (Nana), Virginia, Alexandru (Lică), Anișoara - cu soții Stoicescu, veri între ei

Pe pieptul neînsuflețit a fost prinsă Virtutea Militară.

În gazeta „Neamul Românesc”² au apărut articole semnate de N. Iorga și P.P. Stănescu (vezi dosarul).

– Sergiu Gabriel (Gică pentru familie) s-a născut în București la 10.X.1898. Urmează cursurile liceului Mihai Viteazul din București și în 1917, fiind în refugiu la Iași, se înscrie la Facultatea de Medicină umană, trecând la București în 1918. Extern al Spitalelor Eforiei (clasificat al 2-lea) din 1920, apoi intern la aceeași instituție (clasificat al 2-lea) își trece teza de doctorat în 1927 când e numit preparator al Eforiei la Institutul Clinico-Medical B din Spitalul Filantropia. Pleacă în călătorie de studii în decembrie 1927 pentru 8 luni în Belgia (Universitatea de la Louvain – Institutul de Fiziologie – Prof. Bouckaert) și apoi un an la Paris (Institutul

Lacu Sărat, 1935 (de la stânga) Sergiu Stoicescu, Zoe Varveri cu fiica, Toni, Iasomia Stoicescu, Eliza Măgureanu

Fiziologic – Prof. Binet și Spitalul Tenon – Prof. Lian). Este numit preparator la Clinica II (devenită apoi Clinica I) medicală în 1929, devine asistent și apoi șef de lucrări la aceeași clinică până în 1947 când i se reduce postul din buget. Rămâne simplu medic practician până în 1962. Pensionar din 1960.

Căsătorit cu Profira Botez în 1937 are un copil – Călin Sergiu, născut la 27 aprilie 1938.

(Va urma)

¹ Conține informațiile genealogice pe care le-am așezat în arborele atașat articolului.

² Articolul „Doi martiri – Lascăr Luția și Virginia Stoicescu”, semnat de Nicolae Iorga și publicat în „Neamul Românesc” din 30 martie 1922.

Medalia „Serviciul Credincios” decernată în 1909 unei moașe din Bolintinu din Vale

**Laurențiu-Stefan
Szemkovics**

Urmare a raportului lui Ion I. C. Brătianu, președintele Consiliului de Miniștri, ministru ad-interim al Afacerilor Străine, cancelar al Ordinilor, nr. 10.708 din 1909, regele Carol I a semnat în Castelul Peleş, la 9 iunie 1909, decretul nr. 1.942 (publicat în „Monitorul Oficial” nr. 65 din 20 iunie / 3 iulie 1909, p. 2725), prin care a conferit Medalia „Serviciul Credincios” clasa I pentru Grigorescu Ecaterina, moașă la Bolintinu din Vale (Ilfov).

Prezentăm descrierea distincției, precum și reproducerile grafice care provin de pe site-ul <https://www.ordersandmedals.ro> (medalia) și de la Arhivele Naționale Istorice Centrale (stema).

Medalia „Serviciul Credincios”, instituită în anul 1878, avea forma rotundă (30 mm), cuprindea clasa I (de metal galben) și clasa a II-a (de metal alb) și se acorda drept răsplătire a serviciilor civile și militare

aduse Statului în toate ramurile activității publice (Decretul nr. 882 din 8 aprilie 1878, aflat, sub formă de copie, la Arhivele Naționale Istorice Centrale, *Ministerul Afacerilor Externe. Cancelaria Ordinilor*, dosar nr. 642). Conform *Regulamentului pentru instituirea Crucii și Medaliei „Serviciul Credincios”*, sancționat prin Decretul regal nr. 3.507 din 11 octombrie 1906 (publicat în „Monitorul Oficial” nr. 176 din 4 / 17 noiembrie 1906, pp. 6506-6508), Medalia „Serviciul Credincios”: „pe o parte (avers) poartă, în relief, armele țării, iar pe partea opusă (revers), sunt stampate, tot în relief, cuvintele: «SERVICIUL CREDINCIOS», înconjurate de câte o ramură de stejar și de laur, care se unesc printr-o fundă. La partea superioară a Medaliei este coroana regală și un inel prin care se trece panglica. Panglica este de moar albastru-deschis, cu câte o dungă de fir argintiu pe fiecare margine, panglica lată de 35 mm și lungă, în partea aparentă, de 50 mm și se fixează pe piept în toată lățimea ei, adică fără alte îndoituri decât cele de la extremități, de care, pe de o parte, se atârnă Medalia de panglică, iar pe de altă parte, panglica de piept, căpătâiele panglicii prinzându-se cu copci dedesubt”.

Cimitirul Bolintin Vale - Ecaterina Grigorescu (1858-1915), soția lui Constantin, fratele generalului Eremia Grigorescu

Medalia „Serviciul Credincios” clasa I (avers și revers)

Stema României de la 1872 (având metalele și culorile redată prin coduri convenționale)

CULTURA BOLINTINEANĂ LA CUMPĂNA DINTRE ANI

Marian GRIGORE

„Pasiune și iubire” la Școala Veche

Finalul anului cultural bolintinean 2025 a fost celebrat la Centrul Cultural „Școala Veche” printr-un spectacol de înaltă ținută artistică susținut de soprana Arlinda Morava, actorul Marius Bodochi, mezzosoprana Adriana Alexandru și prezentat de actrița Mona Dobrișan. Sub denumirea „Pasiune și iubire”, acest spectacol extraordinar a fost dedicat sărbătorilor de iarnă și intrării revistei „Sud” în cel de-al treizecilea an de existență.

Evenimentul artistic din 13 decembrie a satisfăcut la superlativ așteptările publicului care a făcut să pară neîncăpătoare sala de spectacole a Centrului, marcând cum se cuvine sfârșitul unui an în care orașul Bolintin Vale s-a înscris din nou, pe un loc de frunte, între comunitățile care contează din punct de vedere cultural în această țară.

La mulți ani și la mai bine !

Sărbătoare pentru Ziua Culturii Naționale

Flori și culori s-a numit evenimentul care i-a adunat pe bolintinenii iubitori de cultură în sălile de expoziție ale Centrului Cultural „Școala Veche”. Dedicat Zilei Culturii Naționale și tuturor creatorilor din arealul bolintinean, vernisajul expoziției din 17 ianuarie 2026 a avut-o în prim-plan pe pictorița Ștefania Costache, aflată la prima „personală” de gen, deși nu la primul contact cu publicul, deoarece este o artistă cunoscută și apreciată pe plan local, având lucrări în mai multe colecții particulare.

Atmosfera hibernală, rece și bântuită de constrângeri economice impuse cu o frenezie demnă de o cauză mai bună, a fost astfel acompaniată prin *Flori și culori*, picturi

evocând mai degrabă stări sufletești decât trecătoare compoziții florale, printre culorile vii, bine armonizate, ițindu-se sentimente, pasiuni, melancolii care au stârnit emoția publicului prezent. „Ceea ce rămâne după vară”, „Iubirea nu are margini”, „Geografia tăcerii”, „Soarele a învățat să fie floare dreaptă”, „Locul unde cerul coboară”, „Natură statică cu vas solar”... sunt doar câteva dintre tablourile cu flori și sentimente transpuse pe pânză de talentata artistă plastică Ștefania Costache.

În deschiderea evenimentului, în afara protagonistei, au luat cuvântul Silvia Cârstea, Manuela Bodârlău, Ștefan Crudu și Vasile Grigore.

Expoziția *Flori și culori* poate fi văzută pe simezele Centrului Cultural „Școala Veche” din Bolintin Vale până în data de 5 martie 2026.

Final de an 2025 la Centrul Cultural Școala Veche

„Pasiune și iubire” la Școala Veche

Ștefania Costache

Vernisaj: „Flori și culori”

Editura Sud din Bolintin Vale publică volume ale autorilor din sudul țării, care tratează despre arealul bolintinean ori subiectele din această zonă.

Consilier editorial: Gabriel Dragnea.

E-mail: editurasud@gmail.com

Telefon editură: 0726179367

Cărți apărute la Editura Sud

2019

Alexandru Ghiță-Sașa, *Sonete lângă somnul tău... și alte stihuri*
Nicolae Scurtu, *Cercetări literare. Scriitori și publiciști giurgiuveni*, vol. 1
Milica Dan, *Școală veche, școală nouă la Bolintin Vale*
Victoria Milescu, *Cronicle Sudului*
Gabriel Dragnea, *Altharul lui Cronos*

2020

Vasile Grigore, *Constantin Șt. Bolintineanu – Portretul unui ctitor*
Alexandru Cazacu, *O cameră single*
Vasile Grigore (coord.), Ștefan Crudu, Marian Grigore, *Despre oameni și ziduri. Cronicari ai arealului bolintinean*
Stanca Gianina Mehedințu, *Localitatea mea și obiceiurile ei. Auxiliar didactic*
Stanca Gianina Mehedințu, *Norme de ortografie și punctuație în limba română contemporană. Auxiliar didactic*
Niculae Stoica, *De la Miliție la Poliție*
Florica Dan, *Bea omule, răcoarea mea*
Corneliu C. Cristescu, *Poeziile inimii*
Corneliu State, *Viața, Credința, Familia*

2021

Constantin Colonaș, Florin Colonaș, *Omul cu ochi albaștri*
Gheorghita Ghiță, *Ghid orientativ – titularizare, definitivat, gradul II: educație fizică și sport – învățământ preuniversitar: teste rezolvate, sisteme de acționare, referate de specialitate*
Corneliu State, *Din arhivele unei școli*
Nicolae Dan Fruntelată, *Jurnal sudist*
Constantin Bărbuță, *Confesiuni din viață și de la catedră*
Titus Vițeu, *Cărțile Sudului*
Nicolae Scurtu, *Cărți cu autografe în biblioteca lui Nichifor Crainic*
Florentin Popescu, *Autori și cărți din bibliotecile Sudului*
Emil Păunescu, *Fals tratat de muzeologie*, vol. 1
Luminița Cornea, *Virgil Cioflec – Contribuții biobibliografice*

2022

Emil Păunescu, *Fals tratat de muzeologie*, vol. 2
G. Apostoiu, *Dimitrie Bolintineanu – un pelerin romantic valah*
Vili Părvănescu, *Hai Unirea! Hai Petrolul! Hai la fotbal Bolintin!*
Corneliu State, Elena State, *Neînfricații – călător prin țara mea*
Corneliu C. Cristescu, *Farmecul amintirilor – povestiri din Bolintin și Crevedia*
Caietele revistei Sud (nr. 6/2022)
Alexandra Firiță, *Rochia de hârtie*
Gabriel Dragnea, *Însemnări din Sud. Referințe lirice și ipostaze culturale*
Nicolae Scurtu, *Cercetări literare. Scriitori și publiciști giurgiuveni*, vol. 1
Ruxandra Dragomir, *Rime pentru Garofița*
Titus Vițeu, *Scrinul alb*
Mănăstirea Strâmbu-Găiseni – studii și cercetări, vol. 1, coord. monahia Benedicta Moldovan

2023

Niculae Stoica, *Dârvari – un vechi sat de pe Sabar*
Florentin Popescu, *Orizont literar bolintinean*
George Apostoiu, *Dimitrie Bolintineanu – un pelerin romantic valah*, ediția a II-a revizuită
Andreea Narcise Grigore, *Dinamica albiei râului Argeș și raportul cu factorul antropic în perimetrul Bolintin*
Mănăstirea Strâmbu-Găiseni – studii și cercetări, vol. 2, coord. monahia Benedicta Moldovan
Gabriel Dragnea, *75 de ani de activitate a bibliotecii publice Bolintin Vale. Diversitate culturală între necesar și obligatoriu*
Luminița Cornea, *Preotul Ioan Graure, o viață sub sabie*
Titus Vițeu, *Flashback*
Victoria Milescu, *Citind și scriind*
Caietele revistei Sud (nr. 7)

2024

Mănăstirea Strâmbu-Găiseni – studii și cercetări, vol. 3, coord. monahia Benedicta Moldovan
Caietele revistei Sud (nr. 8)
Nicolae Scurtu, *Cercetări literare. Scriitori și publiciști giurgiuveni*, vol. 3
Niculae Stoica, *Pamfil Șeicaru și ctitoriile sale*
Ilie Mândricel, *Crevedile Neajlovului în documente*
Victor Pencu, *Elegiile timpului înghețat*
Corneliu C. Cristescu, *Istoria versificată a lui Mihai Voievod Viteazul*

2025

Florentin Popescu – *Un izbânditor întru faptă culturală*
Corneliu State, *Academia învățătorilor*
Alexandru Cazacu, *Spațiul și cuvintele*
Gabriel Dragnea, *I-am găsit rătăcind prin cetate*
Mănăstirea Strâmbu-Găiseni – studii și cercetări, vol. 4, coord. monahia Benedicta Moldovan
Ion Andreiță, *Satul din colțul ochiului*

Reviste primite la Redacție

Caligraf, anul XXV, nr. 11-12 (282-283), noiembrie-decembrie 2025, revistă de cultură editată de Centrul Cultural Teleorman. Redactor șef Florea Burtan; Secretar de redacție Stan V. Cristea.

Mozaicul, anul XXVIII, nr. 11-12 (325-326), 2025, revistă de cultură editată de AIUS Printed. Director Nicolae Marinescu; Redactor șef Petrișor Militaru; Secretar de redacție Maria Dinu.

Bucovina literară, anul XXXVI, nr. 10-11-12 (416-417-418), 2025, revistă a Societății Scriitorilor Bucovineni publicată cu sprijinul Consiliului Județean Suceava. Redactor șef Alexandru Ovidiu Vintilă.

Actualitatea literară, anul XV, nr. 138, noiembrie-decembrie 2025, revistă a Unirii Scriitorilor din România editată de Al Lugoypress SRL cu sprijinul sponsorilor și al SIP Timiș. Director Nicolae Silade; Redactor șef R. V. Giorgioni.

Bucureștiul literar și artistic, anul XV, nr. 11-12 (170-171), noiembrie-decembrie 2025. Director Coman Șova; Redactor șef Florentin Popescu.

Scrisul Românesc, anul XXIII, nr. 11 (267), 2025; nr. 12 (268), 2025, revistă de cultură editată de Fundația – Revista Scrisul Românesc. Director Florea Firan.

Litere, anul XXVI, nr. 11-12 (308-309), noiembrie-decembrie 2025, revistă lunară de cultură a Societății Scriitorilor Târgovișteni editată cu sprijinul Consiliului Local Municipal și al Primăriei Municipiului Târgoviște. Director Mihail Florin Stan; Redactor șef Mihai Stan; Secretar de redacție Loredan Marcu.

Caietele de la Araci, anul XIII, nr. 2 (24), decembrie 2025, publicație semestrială de literatură a Muzeului National al Carpaților Răsăriteni. Redactor șef Luminița Cornea; Secretar de redacție Nicolae Scurtu.

Revista poate fi procurată, în București: de la chioșcul de presă din Piața Romană (La Coloane) și de la sediul Editurii RAWEX COMS (Calea Griviței, nr. 403, Bl. R, sector 1); în Bolintin Vale: de la sediul redacției și de la Biblioteca orașenească.

Cărțile se primesc pe adresa redacției (Str. Republicii, nr. 2, Bolintin Vale, Giurgiu), iar manuscrisele pe adresa de e-mail: revistasud@yahoo.com.

Biblioteca SUD-ului

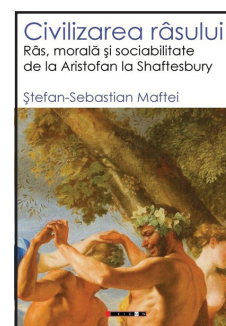
Ion Andreiță, **Satul din colțul ochiului**, Bolintin Vale, Editura Sud, 2025. *Privesc în sufletul satului meu – departe, cât mai departe. Chipuri ușor neclare, decupate dintr-un timp fumuriu, se limpezesc treptat, pe măsură ce se apropie. Pâcuri-pâcuri – în clipa cum le prinde ochiul meu, ori cum au fost ele surprinse în clipe mai vechi. Case străjuite de arbori cu frunza subțire, păduri fremătând în murmurul pâraurilor albastre, oameni cu obraz frumos și gesturi blânde se perindă prin fața mea, se opresc în raza ochiului, parcă spre a saluta, și se petrec, lăsând locul altor și altor pâcuri ce se desprind din fumul timpului.*

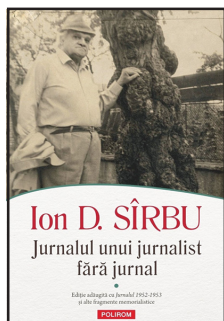
Florentin Popescu, **Invitații mele la Cafeneaua Literară TeleMoldova Plus**, ediție îngrijită de Antoaneta Rădoi, București, Editura RawexComs, 2025. *Mi-am zis că trebuie să aduc în studio personalități care au în spate o bibliografie și o activitate nu doar bogate și frumoase, ci și pilduitoare pentru generațiile mai tinere: academicieni, scriitori, manageri de instituții culturale, redactori – fondatori și conducători de reviste și edituri etc., într-un cuvânt oameni care au ceva de spus despre destinul și drumul lor în viață.*

Corneliu Vasile, **Fascinația literaturii: publicistică**, Buzău, Editura Editgraph, 2025. *Școala Rămâne principalul factor de educație, prin timpul alocat cursurilor și altor activități și prin prezența și acțiunea educatorilor pregătiți, calificați, uneori cu experiență. De calitatea învățământului, lucru greu de măsurat cu mijloace comune, depinde calitatea educațiilor... Școala oferă modele pentru elevi și studenți, modele de comportare, ținută, limbaj, de comportare în general, poate lucruri mai importante decât noțiunile predate la disciplinele din programă...*

Ștefan Sebastian Maftעי, **Civilizarea răsului**, București, Editura Eikon, 2025. *Titlul lucrării este „Civilizarea răsului”, un titlu intenționat ambiguu pentru a reda dubla dinamică a răsului pe care lucrarea noastră o urmărește, cu referire la răs și ca subiect și ca obiect al unei anumite civilizări. Astfel, vom urmări, în lectura noastră asupra autorilor propuși, pe de o parte, procesul „civilizării” răsului, al trecerii de la un răs determinat de agresivitate și insultă către unul marcat de convivialitate și comunicare prietenească. Pe de altă parte, vom căuta să identificăm și să discutăm într-o desfășurare istorică momentele care au marcat importanța culturală a răsului în stabilirea unui cadru de comunicare socială care evită sau amână violența fizică. Aici ar fi de discutat rolul „civilizator” al răsului ca fenomen social și ca liant al unei coeziuni sociale. Însă mizele titlului principal nu se încheie aici, deoarece, pe parcursul descrierii istoriei culturale a răsului începând cu vechii greci și cu primele momente ale culturii grecești scrise, vom putea observa că asistăm la un fenomen extrem de complex și cu totul special care se sustrage până la urmă definițiilor și cuprinderii în concepte și care este deosebit de volatil în natura sa și care, în final, pune sub semnul întrebării chiar întreaga dinamică a „civilizării” răsului.*

Ion D. Sîrbu, **Jurnalul unui jurnalist fără jurnal**, Iași, Editura Polirom, 2025. *„Găsesc în Jurnal multă gândire în pilde, adică primitivă, adică poetică; o continuă trepidație lirică. O aripă gata să zboare, din care sare o pană – pana autorului – și notează repede-repede o spusă, ca o tipăritură, după care se întoarce fuga în aripă... Cartea e vie, respiră și simți că un mare spirit și-a dat foc în ea. Arde fără fum și fără să acuze vreo durere fizică. Nobila sa discreție o întâlnim și în Jurnal. Mai nimic despre suferințele fizice îndurate de-a lungul îngrozitoarelor decenii. Durerea e distilată în amărăciunea aforismelor... Ion D. Sîrbu a fost și om de teatru. A cheltuit în această direcție multă energie și talent. Dramaturgul se simte și aici peste tot – acea știință a rostirii, pregnanța replicii și precizia cuvintelor. Gradația măiestrită, cu miez filosofic, evoluând spre un punct culminant și având un final memorabil...” (Marin Sorescu)*

Cosmin Popa, **Economie, corupție și politică în România lui Nicolae Ceaușescu**, București, Editura Corint, 2025. *„Cosmin Popa reușește un lucru remarcabil în cadrul unei istoriografii în care predomină accentul pe dimensiunea politică, ideologică sau culturală. El izbutește să reunească într-o sinteză novatoare analiza fracturilor structurale ale economiei planificate a României ceaușiste. Se poate observa că impactul factorului politic este decisiv, fiind reprezentat, în ultimă instanță, de maniera imperativă și voluntaristă de conducere a lui Nicolae Ceaușescu. Autorul unifică ceea ce până acum constituia domeniul a două sfere tratate distinct într-o sinteză asupra fazei «dictaturii dezvoltării» în interiorul regimului totalitar comunist din România ceaușistă. Realizează astfel o cercetare modernă asupra economiei planificate*

Antoaneta Olteanu, **Marea carte de Solomonie**, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2025. *De ce o lucrare de demonologie consacrată vrăjitoriei ? Cred că la această întrebare este ușor de găsit un răspuns, chiar și în vremurile noastre. De la prezența din ce în ce mai familiară a anunțurilor publicate în cotidiene centrale de către „vrăjitoare” specializate în probleme spinoase ale omului contemporan, fie ele ghicitoare, descântătoare sau fermecătoare, pe care suntem tentați să le consultăm – desi ne asigurăm noi înșine că nu credem în presupusele puteri supraumane cu care se împăunează – pentru a căpăta totuși răspunsul dorit (în fapt, așteptat și confirmat de multe alte informații), până la sondarea științifică, la fel de obstinantă, mai ales a viitorului, prin intermediul divinației „clasice” (astrologie, cartomanție, tarot, chiromanție ș.a.) sau până la aplicarea magiei simpatetice în aceleași scopuri oraculare (să nu uităm nici de aprinderea furișă a unei lumânări în situațiile de criză, ce îi asigură omului un pic din liniștea mult visată), oculată de forme mai mult sau mai puțin noi, aruncată într-un con de umbră de triumful „iresponsabil” al științei, magia contemporană cunoaște și astăzi, ca și odinioară, forme surprinzătoare de bine conservate, ancorate într-un sistem de credințe care găsește încă explicații pentru multe din nelișițiile noastre.*

Florentin Popescu, **Prins în hora celor zece Ioni pozitivi**, București, Editura Rawex Coms, 2025. *De ce această antologie atipică de texte critice ? Păi pentru că ea cuprinde o suită de articole orânduite altfel decât în orice alta antologie din câte s-au alcătuit până acum. Adică eu, ca autor, am avut ideea întrucâtva năstrușnică de a aduna între coperti numai și numai textele semnate de autori ce poartă numele de Ion, Ioan sau Ionel, critici care s-au aplecat asupra scrierilor mele și le-au comentat de-a lungul (era să scriu și de-a latul) timpului, prin diverse publicații, prin cărți, prin alte tipărituri.*

Seniori editori: Ion Andreiță, Ioana Ruxandra Fruntelată, Victoria Milescu, Florentin Popescu, Nicolae Scurtu, Otilia Sîrbu
Redactor șef: Vasile Grigore
Redactor șef adjunct: Gabriel Dragnea
Colectiv de redacție: Alexandru Cazacu, Constanța Crudu, Alexandra Firiță, Marian Grigore, Gianina Mehedințu, Mona Dobrișan
Prelucrarea imaginii: Mircea Paraschiv

Redacția și administrația:

Str. Partizani, nr. 41A,
 Bolintin Vale, jud. Giurgiu
 tel.: 07266179367
 revistasud@yahoo.com

ISSN 1224-7367
 PREȚ 15 lei

Revista Sud publică opiniile colaboratorilor săi oricât de diverse ar fi acestea.
 Responsabilitatea pentru conținutul fiecărui text aparține, în exclusivitate, autorului.

RAWEXCOMS

Editura RAWEX COMS SRL
 ralucatudor2000@yahoo.com;
 0720 773209

Tipar: Venus Printing
 Solutions, Iași